

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

**Zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu
v závislosti na výběru daní**

Bc. Martin Novotný

© 2022 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Martin Novotný

Veřejná správa a regionální rozvoj – k.s. Litoměřice

Název práce

Zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu v závislosti na výběru daní

Název anglicky

Evaluation of the Development of State Budget Revenues, Depending on the Tax Collection

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu České republiky a jejich struktury především v závislosti na výběru daní. Cíle práce bude dosaženo ekonometrickou analýzou příjmové části státního rozpočtu v období let 2010 – 2019, účelem analýzy je zjištění vývoje celkových hodnot příjmů státního rozpočtu a podíl vlivu daní na příjmy státního rozpočtu České republiky.

Metodika

Diplomová práce je koncipována do tří základních oblastí. První teoretická část je založena na literární rešerši a syntéze odborných dokumentů charakterizujících příjmovou část státního rozpočtu a dále správu a výběr daní. Druhá část prostřednictvím metody empirické analýzy časových řad obsahuje rozbor struktury a vývoje celkových příjmů státního rozpočtu

a inkasa daní ve sledovaném období. Základním informačním pramenem pro analýzu jsou systémová data a informace z veřejně dostupných zdrojů, což jsou data Českého statistického úřadu, Ministerstva financí ČR

a EUROSTATU. Závěrečná část vyhodnocuje poznatky získané z předchozí syntézy a analýzy a na základě klasifikace jednotlivých výsledků nabízí formou metody dedukce případná doporučení pro efektivnější fiskální politiku v oblasti výběru daní.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Klíčová slova: Státní rozpočet, příjmy státního rozpočtu, daňové a nedaňové příjmy, nepřímé daně, selektivní daň, spotřební daň.

Doporučené zdroje informací

- BUCHTA, P. – UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA. *Veřejné finance*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN 978-80-7452-116-4.
- HAMERNÍKOVÁ, B. – MAAYTOVÁ, A. *Veřejné finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.
- HAMERNÍKOVÁ, B. *Veřejné finance : vybrané problémy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-577-2.
- KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-841-3.
- LÁCHOVÁ, Lenka, VANČUROVÁ, Alena: *Daňový systém ČR 2012*. Praha: 1.VOX: 2012. 372 s. ISBN 978-80-87480-05-2.
- MAAYTOVÁ, A. – OCHRANA, F. – PAVEL, J. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5561-8.
- PEKOVÁ, Jitka: *Veřejné finance*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 644 s. ISBN 978-80-7357-698-1.
- URBÁNEK, Václav: *Veřejné finance II*. Praha: Oeconomica, 2005. 179 s. ISBN 978-80-245-0931-8.
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).
-

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Pavel Štáfek, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 27. 11. 2020

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 30. 11. 2020

Ing. Martin Pellkán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Zhodnocení vývoje příjmu státního rozpočtu v závislosti na výběru daní" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 20.11.2022

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Pavlu Štáfkovi, Ph.D., za poskytnuté odborné zkušenosti a praktické poznatky a za vstřícný přístup a trpělivost při všech konzultacích.

Zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu v závislosti na výběru daní

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřená na zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu v závislosti na výběru daní ve sledovaném období od roku 2010 do roku 2020. Práce je rozdělena na teoretickou a analytickou část. V úvodu části teoretické jsou popsány veřejné finance včetně jejich funkcí a principů. Následuje charakteristika rozpočtové soustavy. V kapitole o státním rozpočtu jsou zmíněny nejen příjmy a výdaje, ale také rozpočtové zásady, skladba a rozpočtový proces. Poslední část teoretické části se věnuje soustavě daní a jejich základním charakteristikám.

Analytická část diplomové práce je především kvůli snazší orientaci rozdělena na tři části a věnuje se komparaci plánovaných a skutečných celkových příjmů státu ve sledovaném období. V dalších částech podrobněji rozebírá příjmy ze dvou objemově největších daní. Jedná se o daň z přidané hodnoty a daň z příjmu právnických osob.

Klíčová slova: Fiskální politika, státní rozpočet, příjmy státního rozpočtu, daně, rozpočtová skladba, daňová soustava, přímé daně, nepřímé daně, rozpočtové zásady.

Evaluation of the development of state budget revenues depending on tax collection

Abstract

The diploma thesis is focused on the evaluation of the development of state budget revenues depending on tax collection in the monitored period from 2010 to 2020. The thesis is divided into theoretical and analytical part. The introduction of the theoretical part describes public finances including their functions and principles. The following is a characteristic of the budgetary system. In the chapter on the state budget, not only revenues and expenditures are mentioned, but also budgetary principles, composition and budgetary procedure. The last part of the theoretical part deals with the system of taxes and their basic characteristics.

The analytical part of the diploma thesis is mainly divided into three parts for easier orientation and is devoted to the comparison of planned and actual total revenues of the state in the monitored period. In the following sections, it discusses in more detail the income from the two largest taxes in terms of volume. This is value added tax and corporate income tax.

Keywords: : Fiscal policy, state budget, state budget revenues, taxes, budget structure, tax system, direct taxes, indirect taxes, budget principles.

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika.....	11
2.1 Cíl práce.....	11
2.2 Metodika.....	11
3 Teoretická východiska	12
3.1 Veřejné finance	14
3.1.1 Funkce veřejných financí	14
3.1.2 Principy veřejných financí.....	15
3.2 Fiskální politika.....	14
3.2.1 Cíle a typy fiskální politiky	14
3.2.2 Nástroje fiskální politiky	15
3.2.3 Fiskální pravidla v České republice	16
3.3 Rozpočtová soustava	17
3.3.1 Funkce státní rozpočtu.....	19
3.3.2 Rozpočtová soustava	19
3.3.3 Legislativní rámec a zásady uplatňované v rozpočtovém procesu	20
3.3.4 Průběh rozpočtového procesu	21
3.3.5 Rozpočtová skladba	24
3.3.6 Příjmy státního rozpočtu.....	25
3.3.7 Daňové příjmy	26
3.3.8 Daňová soustava v České republice.....	28
3.3.9 Jednotlivé přímé daně.....	30
3.3.10 Jednotlivé nepřímé daně	36
3.4 Rozpočtové určení daní	36
3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.....	38
3.6 Procentní poměry	41
4 Vlastní práce	42
4.1 Vývoj příjmů státního rozpočtu v letech 2010 - 2020.....	42
4.1.1 Daňové příjmy	46
4.1.2 Závislost celkových příjmů SR na celkových daňových příjmech.....	48
4.1.3 Závislost celkových příjmů SR na pojistném na SZ	49
4.1.4 Závislost celkových příjmů SR na nedaňových a ostatních příjmech	51
4.2 Daň z přidané hodnoty	42
4.2.1 Závislost celkových příjmů SR na DPH.....	56
4.3 Spotřební daně a energetické daně.....	58

4.3.1	Závislost příjmů SR na výberu spotřebních a energetických daní.....	62
4.4	Daň z příjmů právnických osob	64
4.4.1	Závislost příjmů SR na výberu daně z příjmů PO	69
4.5	Daň z příjmů fyzických osob (DPFO).....	70
4.5.1	Závislost celkových příjmů SR na celkových daňových příjmech FO	75
4.6	Ostatní daňové příjmy	77
4.6.1	Závislost celkových příjmů SR na celkových ostatních daň. příjmech....	79
5	Shrnutí.....	82
6	Závěr	83
7	Seznam použitých zdrojů	84
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	88
8.1	Seznam obrázků	88
8.2	Seznam tabulek	88
8.3	Seznam grafů	89
8.4	Seznam použitých zkratk	90

1 Úvod

V rámci hospodaření s veřejnými financemi musí být v první řadě bezpodmínečně zajištěny ekonomické potřeby a podmínky pro správné plnění základních funkcí státu. Stát musí z veřejných financí občanům zajistit základní právní rámec, zajistit zdravotní a vzdělávací systém a v neposlední řadě dbát o vnitřní i vnější bezpečnost a stabilitu.

Největším a nejvýznamnějším veřejným rozpočtem je státní rozpočet, je také centralizovaným peněžním fondem a základním nástrojem státní fiskální politiky. Zároveň se jedná o plán státního hospodaření na určitý rozpočtový rok, který má podobu zákona. Vláda jeho prostřednictvím zabezpečuje plnění ekonomických, politických a sociálních státních funkcí. Ústředním orgánem státní správy pro státní rozpočet, státní pokladnu České republiky, státní závěrečný účet a další oblasti je Ministerstvo financí České republiky. (Peková, 2008)

Státní rozpočet je předmětem mnoha diskusí, polemik a politických bojů. Vlastní proces a sestavování rozpočtu však není úplně jednoduchá a banální záležitost, kterou by mohl dělat kdokoli bez znalosti zákonů a rozpočtování.

Při sestavování rozpočtu se vláda snaží odhadnout budoucí příjmy státu a předpokládanou strukturu výdajů, konkrétní výsledná podoba státního rozpočtu vychází ze střednědobého plánu. Největší složkou státních příjmů jsou daně a jsou považovány za primární příjem centralizovaných státních správ. Ty mají alokační, redistribuční a stabilizační funkci přerozdělovat vybrané příjmy na výdaje uspokojující potřeby většinové společnosti. Tato funkce se nazývá fiskální. (Peková, 2008)

2 Cíl práce a metodika

Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení vývoje příjmů státního rozpočtu České republiky v závislosti na výběru daní v letech 2010–2020. Dílčím cílem je vytvoření základního obrazu o veřejných financích, státním rozpočtu a daňové soustavě České republiky a zejména pak o jednotlivých daních. Pro splnění hlavního cíle je nezbytné provést porovnání daňových příjmů v jednotlivých letech a doplnit jej o komentáře k příčinám změn.

Metodika

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a analytickou. Obsahem teoretické části je literární rešerše, v rámci, které jsou shrnuty poznatky o postupech tvorby a schvalování státního rozpočtu, spolu s definicemi pojmu státní rozpočet, rozpočtová skladba, rozpočtová soustava a charakteristiky příjmové a výdajové stránky státního rozpočtu včetně třídění veřejných příjmů. Tato část diplomové práce je zpracována na základě studia odborné literatury, internetových zdrojů a příslušných zákonů vztahujících se k daňové problematice.

V praktické části je provedena analýza příjmů jednotlivých daní v letech 2010-2020, je provedena jejich komparace včetně komentáře a popisu příčiny změn. Zdrojem veškerých informací v této části práce byly Státní závěrečné účty České republiky, které lze nalézt na informačních stránkách Ministerstva financí České republiky.

V závěru praktické části je provedena statistická analýza závislosti příjmů státního rozpočtu na výběru celkových daní a jednotlivých daní. Pro výpočet analýzy je použit jednoduchý lineární regresní model, který je vytvořen pomocí programu Microsoft Excel.

3 Teoretická východiska

V následující kapitolách jsou vysvětleny některé pojmy související s veřejnými financemi.

3.1 Veřejné finance

Veřejné finance by měly sloužit k uspokojování potřeb všech obyvatel dané země, a to na úrovni státu, regionů i obcí. Jejich role je významná nejen v ekonomickém, ale i sociálním a politickém mechanismu jednotlivých zemí. Veřejné finance jsou zaměřeny na získávání potřebných finančních prostředků ze soukromé sféry a jejich efektivní využití na financování jednotlivých druhů státních zásahů. Porozumění mechanismu veřejných financí by mělo pomoci dosáhnout efektivních rozhodnutí ve veřejné volbě (Peková, 2011).

3.1.1 Funkce veřejných financí

Příjmy a výdaje veřejných financí mohou ovlivňovat ekonomiku a zároveň tím plnit tři funkce – alokační, distribuční a stabilizační. Alokační funkce pro zajištění efektivního rozdělení finančních prostředků, které stát vybere prostřednictvím daní od různých subjektů do svých peněžních fondů v rámci veřejných financí. Pomocí distribuční funkce stát přerozděluje důchody jednotlivých ekonomických subjektů v ekonomice a účelem přerozdělování je zmírnění sociální nerovnosti ve společnosti a zajištění určitého existenčního minima pro domácnosti v sociálně neúnosné finanční situaci. Cílem funkce stabilizační je regulovat a stabilizovat makroekonomický vývoj v ekonomice tak, aby nedocházelo k výrazným výkyvům. V případě růstu ekonomiky je tento růst tlumen, při poklesu ekonomiky je naopak snaha růst nastartovat. K hlavním nástrojům stabilizace je řazeno např. ovlivňování cenové hladiny, nezaměstnanosti, inflace apod. (Černohorský a kol, 2011).

Všechny výše uvedené funkce spolu velmi těsně souvisejí a navzájem se ovlivňují. Zajištění jednoho cíle může výrazně ovlivnit jiný cíl. Právě veřejné finance umožňují státu makroekonomicky ovlivňovat ekonomické cíle, ke kterým je řazena cenová stabilita, rovnovážná platební bilance, stabilní zaměstnanost a v neposlední řadě stabilní ekonomický růst a stabilní ekonomika. Pro naplnění tohoto cíle je třeba využívat nástrojů fiskální politiky. Těmito nástroji se rozumí záměrná změna daňových sazeb nebo změna struktury výdajů rozpočtu. Veřejné finance jsou stabilizovány pomocí veřejných příjmů a výdajů, kde velmi významnou roli hrají především daňové sazby, transferové výdaje, sazby pojistného na

zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, vládní nákupy zboží a služeb a tak dále (Pavlásek, a další, 2010).

K výše uvedeným metodám se dle Pospíšila (2013) pak řadí ještě dvě další funkce, jedná se o stimulační a kontrolní funkci. Stimulační funkce by měla podporovat subjekty, jež stojí mimo veřejný zájem, příkladem je podpora zaměstnanosti osob se zdravotním postižením nebo podpora specializovaných asistentů v oblasti školství. Kontrolní funkce je zaměřena na kontrolu efektivnosti vynaložených výdajů a uplatňování v souladu s veřejnými zájmy (Pospíšil, 2013).

Všechny zmíněné funkce spolu velmi úzce souvisí, a tak v případě použití opatření fiskální politiky na jednu funkci mohou být ovlivněny i ostatní funkce. Důvodem je jejich vzájemná provázanost. Proto musí stát stanovit priority svých cílů tak, aby spolu tyto cíle nepůsobily v rozporu (Pavlásek, a další, 2010).

3.1.2 Principy veřejných financí

Veřejné finance souvisí s činností státu, jedná se tedy o peněžní vztahy a na rozdíl od podnikových financí nebo financí domácností je plánování veřejných financí organizováno centrálně a lze je charakterizovat třemi základními principy:

- a) Nenávratnost - princip je v tom, že poplatníku či plátcí nevzniká žádný právní nárok na vrácení zaplacené částky nebo poskytnutí jisté protihodnoty (protihodnota je plátcům a poplatníkům teoreticky poskytována v rámci veřejných statků a služeb, které užívají).
- b) Neekvivalence - princip spočívá v tom, že každý jedinec má právo čerpat výdaje z veřejných rozpočtů, zároveň má ale povinnost odvádět do těchto rozpočtů daně. Výše výdajů z veřejných rozpočtů a plateb daní do veřejných rozpočtů je nerovnoměrná, tedy neekvivalentní a případná rovnost je pouhou náhodou.
- c) Nedobrovolnost - nedobrovolnost znamená, že stát si platby od soukromých jedinců nárokuje a vynucuje. Pokud by tyto platby byly pouze dobrovolné, odvádělo by část svých financí pouze minimum subjektů (Tomášková, a další, 2015).

3.2 Fiskální politika

Fiskální politika je jedním z nástrojů hospodářské politiky a je používána k ovlivňování makroekonomického vývoje státu. To je obvykle vyjádřeno pomocí makroekonomických agregátů, mezi tradiční veličiny patří čtyři základní makroekonomické cíle (tzv. magický čtyřúhelník), a to tempo růstu HDP, míra nezaměstnanosti, inflace a stav obchodní bilance, v praxi se pak sledují i další ukazatele. (Vlček, 2009)

Fiskální politika je nástrojem zejména vlády, která tvoří státní rozpočet. Fiskální politika je nebo může být ovlivněna politickým rozhodováním. Lze konstatovat, že vláda nemusí rozhodovat ve prospěch ekonomické situace země, její rozhodování může být ovlivněno například blížícími se volbami. Monetární politika řízena centrální bankou je částečnou protiváhou, z toho důvodu by měla být vykonávána nezávisle na politice vlády (Holman, 2016).

3.2.1 Cíle a typy fiskální politiky

Fiskální (rozpočtovou) politikou se rozumí proces utváření daňové soustavy a veřejných výdajů, s jejichž pomocí se veřejná správa snaží ovlivnit vývoj ekonomiky. K hlavním úkolům fiskální politiky patří:

- napomoci utlumit negativní dopady vyplývající z průběhu hospodářského cyklu,
- přispět k růstu ekonomiky a vysoké míře zaměstnanosti,
- eliminovat neúměrné negativní důsledky působení tržního mechanismu na ekonomické subjekty.

Fiskální politika je významná oblast státní hospodářské politiky, která je úzce spjata se státním rozpočtem, což je nejvyšší účet státu. Součástí fiskální politiky jsou také místní rozpočty, jež tvoří rozpočty územních samosprávných celků (krajů a obcí). Nositelem fiskální politiky je vláda.

V závislosti na fázi hospodářského cyklu je využíváno několik typů stabilizační fiskální politiky. Prvním z nich je fiskální politika expanzivní, která využívá přímé, tj. klasické nástroje fiskální politiky, a to převážně růst státních výdajů, což má vliv na růst agregátní poptávky. V kombinaci lze použít i tzv. nepřímých nástrojů, například snížení daní, což vede ke zvýšení soukromé spotřeby a investic. U expanzivní fiskální politiky se počítá s možným schodkem státního rozpočtu, může ale dojít i k jeho vyrovnání (Brčák, 2014).

Naopak restriktivní stabilizační fiskální politika je využívána pro utlumení nadměrného ekonomického růstu. K nástrojům této politiky patří snížení státních výdajů, nebo zvýšení daní. Lze očekávat stejně jako v předchozím případě nerovnováhu státního rozpočtu, jedná se však o přebytek. Pokud je fiskální politika vedena k rozpočtu vyrovnanému, pak se mluví o politice neutrální. Je potřeba konstatovat, že výsledek závěrečného účtu státního rozpočtu při určitém typu politiky není jistý, jedná se pouze o předpoklad (Maaytová a ostatní, 2015).

3.2.2 Nástroje fiskální politiky

Rozlišují se dva základní typy fiskálních nástrojů, a to v závislosti na časovém horizontu jejich využití:

- jednorázová (diskreční) opatření – snahou vlády je odstraňovat veškeré zaznamenané výkyvy ekonomiky a dosahovat přirozené nezaměstnanosti. K těmto zásahům do ekonomiky může docházet i několikrát za rok. Mezi diskreční opatření patří především změna výdajů státního rozpočtu, jedná se o přímý nástroj. V rámci nepřímých nástrojů může být provedena změna daňových sazeb nebo zavedení, popřípadě rušení určitých daní. Diskreční opatření jsou obvykle zaváděna ve formě zákonů, a proto může docházet k velkým časovým zpožděním mezi výkyvem ekonomiky a účinností diskrečního opatření. Tato skutečnost vede ke snížení efektivnosti těchto opatření nebo dokonce k ještě větší nestabilitě ekonomiky (Žák, 2007).
- dlouhodobá opatření (vestavěné stabilizátory) – jsou opatření fiskální politiky, která jsou již zabudována do mechanismu fungování ekonomiky a zajišťují stabilitu ekonomiky automaticky bez vládních zásahů. Patří sem zejména progresivní zdanění, podpora v nezaměstnanosti, systém sociálních dávek a další. Princip fungování je dle Pekové (2005) založen na tom, že v období ekonomického růstu, kdy ekonomické subjekty dosahují vyšších příjmů, progresivní daně odčerpávají relativně větší část těchto příjmů do státního rozpočtu a dochází tak ke snížení jejich disponibilních zdrojů. V období krize je účinek vestavěných stabilizátorů opačný. Hlavní výhodou vestavěných stabilizátorů je téměř nulové zpoždění jejich účinků. Nemusí být však dostatečně účinné u větších neočekávaných výkyvů ekonomiky. Dle Kubátové (2006), je ale negativní, že vestavěné stabilizátory působí bez ohledu na to, zda je jejich působení žádoucí.

3.2.3 Fiskální pravidla v České republice

Úmyslně nebo chybně prováděná fiskální politika může škodit. K omezení škodlivého dopadu nevhodné fiskální politiky se používají fiskální pravidla, která jsou odvozena z rozpočtové odpovědnosti. Jsou známa již z první poloviny 19. století, ale celosvětový rozvoj fiskálních pravidel začal v 90. letech 20. století, kdy narostl vliv fiskální politiky a také se začal zvyšovat veřejný dluh. Tento vývoj bylo nutné regulovat, a tak se pravidla začala stanovovat na národní i nadnárodní úrovni.

K problematice pravidel rozpočtové odpovědnosti v České republice se vážou především následující právní předpisy: zákon č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti, a s ním související zákon č. 24/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové odpovědnosti, a v neposlední řadě také zákon č. 25/2015 Sb., o sběru vybraných údajů pro účely monitorování a řízení veřejných financí.

Základní principy rozpočtové odpovědnosti, kterými by se měly veřejné instituce řídit, uvádí zákon v § 2 následovně: „*Veřejné instituce dbají o zdravé a udržitelné veřejné finance, přičemž vhodně podporují hospodářský a společenský rozvoj, zaměstnanost a mezigenerační soudržnost. Při výkonu své činnosti dodržují pravidla transparentnosti, účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti nakládání s veřejnými financemi a dbají o takový vývoj dluhu sektoru veřejných institucí, jež nenarušuje dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí.*“ Pravidly rozpočtové odpovědnosti se musí řídit veřejné instituce, mezi, něž se řadí nejenom stát, kraje a obce, ale i další subjekty veřejného sektoru (viz tabulka č. 1). V součtu jde zhruba o sedmnáct a půl tisíce subjektů.

Tabulka č. 1 Množství a typy veřejných institucí

TYP INSTITUCE VEŘEJNÉHO SEKTORU	Množství
Organizační složky státu	283
Kraje	13
Obce	6 253
Dobrovolné svazky obcí	735
Regionální rady	7
Státní fondy	6
Státní příspěvkové organizace	153
Příspěvkové organizace zřízení ÚSC	9 819
Veřejné výzkumné instituce	67
Zdravotní pojišťovny	7
Příspěvkové organizace založené za účelem uspokojování potřeb veřejného zájmu, jejichž zakladatelem je veřejná instituce*	X

Poznámka: *počet není znám

Zdroj: MATEJ, Miroslav, 2017. Pravidla rozpočtové odpovědnosti v podmínkách obcí a krajů. In: Deník veřejné správy [online]. OF 1/2017 [cit. 2020-01-17].

Na dodržování zákonem stanovených pravidel veřejnými institucemi dohlíží nezávislý odborový orgán, což je Národní rozpočtová rada. Rada vydává stanoviska a zprávy, které mohou být použity jako podklady pro rozhodování vlády nebo Poslanecké sněmovny. Činnost Národní rozpočtové rady zároveň přispívá k udržitelnosti veřejných financí České republiky a snižuje riziko nadměrného zadlužování státu. (O Národní rozpočtové radě, 2021)

3.3 Rozpočtová soustava

Veškeré veřejné finance jednotlivých států a jejich přesuny jsou realizovány v tzv. rozpočtové soustavě, do které jsou zahrnuty jak veřejné rozpočty, tak i mimorozpočtové fondy. V širším pojetí můžeme rozpočtovou soustavu chápat nejen jako soustavu peněžních fondů (soustava veřejných rozpočtů a mimorozpočtových fondů), ale také jako soustavu orgánů a institucí hospodařících s rozpočtovými peněžními fondy, jako soustavu rozpočtových vztahů (v podobě přesunu finančních prostředků) mezi subjekty rozpočtové soustavy, či jako rozpočtová pravidla a veškeré orgány řízení, správy a kontroly veřejných financí (Peková, 2011). Podoba rozpočtové soustavy závisí na územně správním uspořádání státu (čím složitější je správní uspořádání státu, tím je i členitější rozpočtová soustava). V rámci celé této soustavy jsou přerozdělovány finanční prostředky, a to včetně výnosů z daňových příjmů. Dělení daňových výnosů v České republice je určeno zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní.

Daňové příjmy představují každý rok zhruba polovinu celkových příjmů státního rozpočtu, další velkou položkou rozpočtu jsou příjmy z pojistného na sociálním zabezpečení. Daně a příjmy z pojistného dohromady představují 80-90 % celkových příjmů státního rozpočtu. Státní rozpočet je zhruba 80 % příjmů i výdajů z celé rozpočtové soustavy. Rozpočtovou soustavou prochází v České republice v posledních letech přes 40 % HDP, podobně jako ve většině evropských zemí. Jedná se tedy o zásadní předmět organizace státu (Holman, 2016).

Výdaje státního rozpočtu slouží k zajištění administrativního a bezpečnostního fungování státu a označují se jako quasi-mandatorní výdaje, větší část výdajů jsou ale tzv. mandatorní výdaje, což jsou povinné výdaje dle zákonů a norem na sociální politiku

a služby, oboje ale tvoří ročně okolo tří čtvrtin rozpočtu. Zbývající výdaje označované jako nemandatorní jsou určeny pro hospodářský vývoj země a rozvoj společnosti (Holman, 2016). Státní rozpočet je tím nejdůležitějším rozpočtem na území státu a dle Pekové spočívá jeho obecná podstata ve vytváření peněžních fondů z příjmů, ty jsou tvořeny v největší míře daněmi a poplatky a díky nim je možné plnit sociální, politickou a ekonomickou funkci státu. Ze získaných peněz se tedy financuje nejen chod státu, ale i udržování a zlepšování stavu veřejných statků či umožnění fungování soukromého sektoru (infrastruktura apod.).

Státní rozpočet lze chápat v několika rovinách:

- centralizovaný peněžní fond – je užíván na principu nenávratnosti, nedobrovolnosti a neekvivalence. Přerozděluje část HDP nenávratně, a to s využitím rozpočtové soustavy,
- saldo – je asi nejsledovanějším ukazatelem toho, jak stát hospodaří. V ideálním případě by měl být rozpočet státu vyrovnaný, což se příliš často nestává, podstatné je ale tento ukazatel sledovat v čase. Na základě výsledného stavu rozpočtu se rozlišují tři typy rozpočtu, a to přebytkový, schodkový a vyrovnaný,
- finanční plán – sestavený rozpočet funguje také jako finanční plán na určené období, obvykle kalendářní rok. S ohledem na velké množství různých faktorů nelze docílit stoprocentní přesnosti rozpočtu, snahou je přiblížit se co nejpřesněji. Finanční plán nabývá zákonné formy, je závazný a je tedy možné jej měnit pouze ve výjimečných situacích. Za jeho plnění odpovídá Ministerstvo financí ČR, které informuje Poslaneckou sněmovnu ČR o průběžném plnění,
- ekonomický vztah – rozpočet rovněž vyjadřuje ekonomické vztahy mezi jednotlivými subjekty, systém shromažďování a rozdělování finančních prostředků,
- nástroj fiskální politiky – pomocí státního rozpočtu je možné zvyšovat či snižovat agregátní nabídku a poptávku, a tak ovlivňovat hospodářskou situaci v zemi s cílem dosáhnout udržitelného hospodářského růstu (Černohorský; Teplý, 2011).

Při sestavování státního rozpočtu jsou na jedné straně zachycovány očekávané příjmy a na straně druhé odhadované výdaje. Příjmy a výdaje jsou členěny dle rozpočtové skladby. Porovnáním obou stran státního rozpočtu se zjišťuje ukazatel zvaný rozpočtové saldo. Saldo může být kladné, tedy přebytek, kdy jsou příjmy vyšší než výdaje. Naopak vzniká deficit státního rozpočtu, kdy výdaje jsou větší než příjmy. Deficitní hospodaření vede ke vzniku státního dluhu (Černohorský; Teplý, 2011).

3.3.1 Funkce státního rozpočtu

Z obecných funkcí veřejných financí jsou odvozovány i funkce státního rozpočtu, které jsou podstatou veřejného sektoru (Bervidová, a další, 2008).

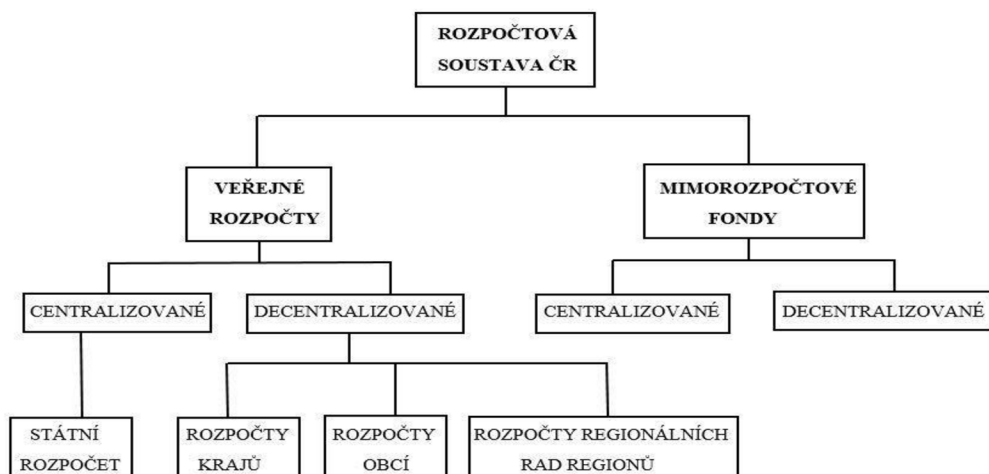
Peková (2008) rozlišuje tři funkce státního rozpočtu, a to funkce alokační, redistribuční a stabilizační. Bervidová (2008) k tomuto rozlišení přidává ještě funkce regulační a kontrolní:

- alokační funkce – patří mezi nejstarší funkce a cílem je získání finančních prostředků na zabezpečení veřejných statků vznikajících ve veřejném nebo soukromém sektoru a jsou státem poskytovány obyvatelstvu (Bervidová, a další, 2008),
- redistribuční funkce – umožňuje přerozdělení důchodů, a to se záměrem snižovat sociální rozdíly mezi občany, patří sem i zmírnění rozdílnosti příjmů v jednotlivých regionech a obcích. Stát poskytuje dotace ze státního rozpočtu do rozpočtů jednotlivých obcí i krajů (Peková, 2008),
- stabilizační funkce – má zajistit ekonomickou stabilitu státu a využívá fiskální politiku pro makroekonomické problémy, jako jsou inflace, nezaměstnanost a cenová hladina. Děje se tak prostřednictvím stabilizačních nástrojů, mezi které se řadí daňové zatížení, cena peněz nebo povinné rezervy (Peková, 2008),
- regulační funkce – využívá se po nevyrovnaném vývoji ekonomiky, kdy je zapotřebí přímý zásah státu do soukromého sektoru, a to v podobě řízení mezd, sociálních dávek a cen,
- kontrolní funkce – zajišťuje kontrolu příjmů a výdajů státního rozpočtu, cílem je sledování finančních vlivů (Bervidová a další, 2008).

3.3.2 Rozpočtová soustava

Rozpočtovou soustavou v České republice se rozumí soustava peněžních fondů, soustava rozpočtových vztahů uvnitř rozpočtové soustavy a soustava orgánů a institucí, které mají na starost tvorbu, rozdělování a užití veřejných rozpočtů a mimorozpočtových fondů. Následující obrázek znázorňuje rozpočtovou soustavu, která je v současnosti aplikována.

Obrázek č. 1 Rozpočtová soustava ČR – zjednodušené rozdělení

Zdroj: vlastní zpracování dle Hamerníkové a Maaytové (2010)

3.3.3 Legislativní rámec a zásady uplatňované v rozpočtovém procesu

Rozpočtové operace a procesy v rámci rozpočtové soustavy v České republice, jejich efektivnost a transparentnost upravují následující právní předpisy:

- Zákon č. 128/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů,
- Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů.

Rozpočtové zásady vycházejí z poznatků a všeobecných zkušeností, které se nahromadily v průběhu historického vývoje státního rozpočtu a rozpočtového procesu, a tedy odrážejí určité zákonitosti. Lze na ně pohlížet z různých úhlů pohledu, ale vždy spolu úzce souvisí. Člení se na dvě skupiny – dle řízení rozpočtového procesu a způsobu hospodaření s rozpočtovými prostředky:

a) při řízení rozpočtového procesu je uplatňována:

- zásada každoročního sestavování a schvalování státního rozpočtu – určuje, že rozpočtové prostředky musí být čerpány pouze v příslušném rozpočtovém roce, pro který bylo jejich čerpání schváleno a určeno zákonem,

- zásadu včasnosti – před začátkem nového rozpočtového období musí být rozpočet stanoven a schválen, pokud se tak nestane, nastává tzv. rozpočtové provizorium, které trvá do doby řádného schválení,
 - zásadu reálnosti a pravdivosti, kdy sestavení rozpočtu má vycházet ze střednědobého výhledu, přesného odhadu ekonomického vývoje a dalších faktorů, které mohou rozpočet ovlivnit,
 - zásadu účelovosti – čerpání rozpočtových prostředků se může uskutečnit jen k účelům, na které byly určeny, tedy na krytí nezbytných potřeb, v souladu s platnými právními předpisy pro bezproblémové fungování orgánů a organizací,
 - zásadu úplnosti a jednotnosti, v rámci státu existuje pouze jeden rozpočet a ten zahrnuje všechny úrovně rozpočtové soustavy,
 - přehlednost rozpočtu, což umožňuje rozpočtová skladba,
 - zásadu dlouhodobé vyrovnanosti, což znamená, že rozpočtové výdaje by měly odpovídat rozpočtovým příjmům,
 - zásadu publicity, je splněna veřejným projednáváním rozpočtu, projednáním zastupitelskými sbory a zveřejněna v podobě zákona, tak se stává pro všechny subjekty závazným.
- b) uplatňované při hospodaření s rozpočtovými prostředky:
- zásada efektivnosti a hospodárnosti – co neekonomičtější použití rozpočtových prostředků,
 - zásada přednosti výdajů před příjmy – výdaje mají být použity k ekonomickému růstu, příjmy pak ke stabilizaci ekonomiky,
 - zásada omezení přesunů v rozpočtu na úhradu potřeb v rozpočtu nezajištěných – v rámci rozpočtu mohou být tzv. rozpočtovým opatřením přesunuty prostředky za přesně stanovených podmínek (Bakeš a kolektiv, 2012).

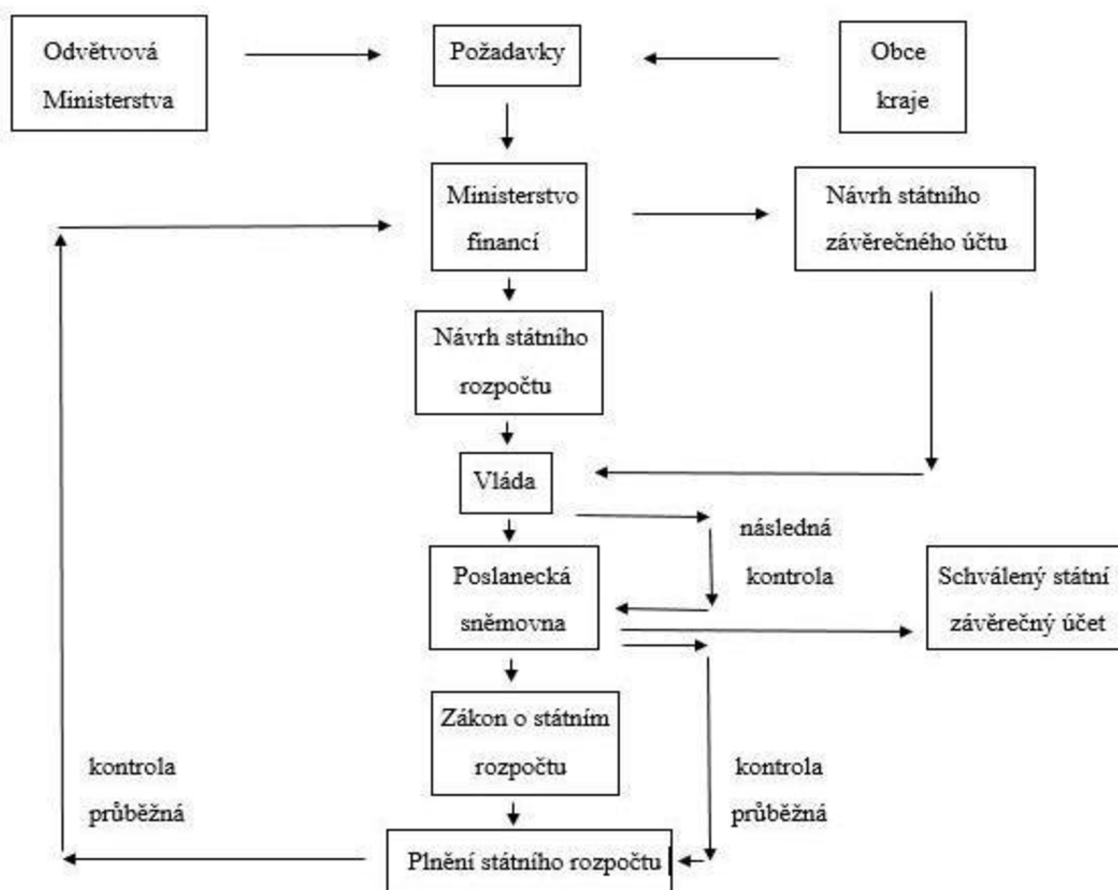
3.3.4 Průběh rozpočtového procesu

Rozpočtový proces zahrnuje přípravu, schválení a správu jednotlivých položek rozpočtu. V podmínkách České republiky je upraven v rámci zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů.

Průběh rozpočtového procesu:

- sestavení návrhu rozpočtu,
- projednání a schválení,
- plnění a také čerpání rozpočtu,
- případné schvalování změn rozpočtu,
- kontrolu plnění rozpočtu, kontrola v průběhu rozpočtového roku, následná kontrola po skončení rozpočtového období, vyhodnocení výsledků hospodaření, přijetí opatření na další období.

Obrázek č. 2 Schéma rozpočtového procesu v České republice

Zdroj: vlastní zpracování dle Pekové, Pilného, Jetmara, 2008

Rozpočtové období je stanoveno na jeden kalendářní rok, v České republice začíná 1. ledna a trvá do 31. prosince příslušného roku (v jiných zemích může být stanoveno odlišným způsobem).

Od roku 2005 je stanoven „princip střednědobého rozpočtování“. Zavedením tohoto principu je snaha zabezpečit lepší spojitost a provázanost při hospodaření s rozpočtovými prostředky v období přesahujícím jedno rozpočtové období. V této souvislosti se kromě návrhu státního rozpočtu na příslušné rozpočtové období tvoří a ke schválení předkládají:

- tzv. střednědobý výhled, jehož obsahem jsou očekávané veřejné příjmy, veřejné výdaje a způsob krytí salda, pro dva roky následující po roce, pro který je toho času schvalován rozpočet,
- tzv. střednědobý výdajový rámeček, je sestavován „klouzavě“, pro každý rok se střednědobým výhledem a představuje celkový objem výdajů centrální vlády, schvaluje ho Poslanecká sněmovna a je pro vládu závazný (Hamerníková, 2017).

Celý rozpočtový cyklus zahrnuje období od přípravy rozpočtu až po vyhodnocení výsledků z hospodaření za dané rozpočtové období a toto období rozpočtového cyklu trvá zhruba dva roky. Do konce měsíce září daného roku musí vláda předložit Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky návrh zákona o státním rozpočtu, spolu s návrhem střednědobého výhledu. Rozpočet se projednává v tzv. trojím čtení, respektive vládní návrh zákona o státním rozpočtu, tato povinnost je dána zákonem č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů (Maaytová a kolektiv, 2015).

Návrh rozpočtu je sestavován na základě údajů od klíčových orgánů a resortů a vychází ze střednědobého rozpočtového rámce, schvaluje Poslanecká sněmovna (Lajtkepová, 2009).

Ve fázi projednávání a schvalování je vládní návrh rozpočtu předán předsedovi Poslanecké sněmovny nejpozději 3 měsíce před začátkem rozpočtového roku. Schvalování probíhá formou tří čtení a dodatky je nutné odevzdat nejpozději 15 dní před prvním čtením.

Během prvního čtení se projednávají příjmy a výdaje rozpočtu, saldo včetně vypořádání a vztah státního rozpočtu k rozpočtům krajů a obcí. Poslanecká sněmovna může návrh schválit nebo doporučit změny a stanovit termín předložení nového návrhu, k návrhu se vyjadřuje rozpočtový výbor. Ve druhém čtení se vede detailní rozprava o struktuře příjmů a výdajů, mohou se předkládat pozměňovací návrhy. Třetí čtení se může uskutečnit nejdříve za 48 hodin po předchozím čtení. V závěru hlasuje Poslanecká sněmovna o předložených pozměňovacích návrzích. Pokud je návrh zákona o rozpočtu schválen, uveřejňuje se ve Sbírce zákonů. V případě, že Sněmovna s návrhem rozpočtu nesouhlasí, situace je řešena pomocí tzv. rozpočtového provizoria, a to do doby, než bude schválen návrh zákona. Stát

v době rozpočtového provizoria dočasně hospodaří podle ukazatelů čerpání výdajů minulého roku (Hamerníková, 2017).

Rozpočet je realizován od okamžiku, kdy se podle něj začíná hospodařit. Ministerstvo financí ČR společně se svými institucemi (finančními úřady a ředitelstvími) spravuje příjmy rozpočtu, naopak správci jednotlivých kapitol realizují výdaje (Hamerníková a Maaytová, 2010).

Kontrolu zajišťuje Ministerstvo financí ČR společně s Nejvyšším kontrolním úřadem, rovněž může kontrolovat vláda a Poslanecká sněmovna. Čtvrtletně vypracovává Ministerstvo financí ČR zprávu o vývoji hospodaření státního rozpočtu a předkládá ji vládě a následně i Poslanecké sněmovně.

Po ukončení kalendářního roku sestavuje Ministerstvo financí ČR návrh Státního závěrečného účtu a společně s návrhem využití přebytku či úhrady schodku jej předkládá vládě k projednání nejpozději do 30. dubna roku, který následuje po rozpočtovém roce. Vláda pak předkládá návrh Státního závěrečného účtu Poslanecké sněmovně k projednání a ke schválení (Hamerníková a Maaytová, 2010).

3.3.5 Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba je normou ukládající všem subjektům v rámci veřejné rozpočtové soustavy povinnost třídit jednotně jednotlivé veřejné příjmy a veřejné výdaje. (Hamerníková, 2017). Rozpočtová skladba je definována vyhláškou č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě ve znění pozdějších předpisů. Rozpočtová skladba v České republice využívá řadu třídění, uváděný výčet je pouze základní:

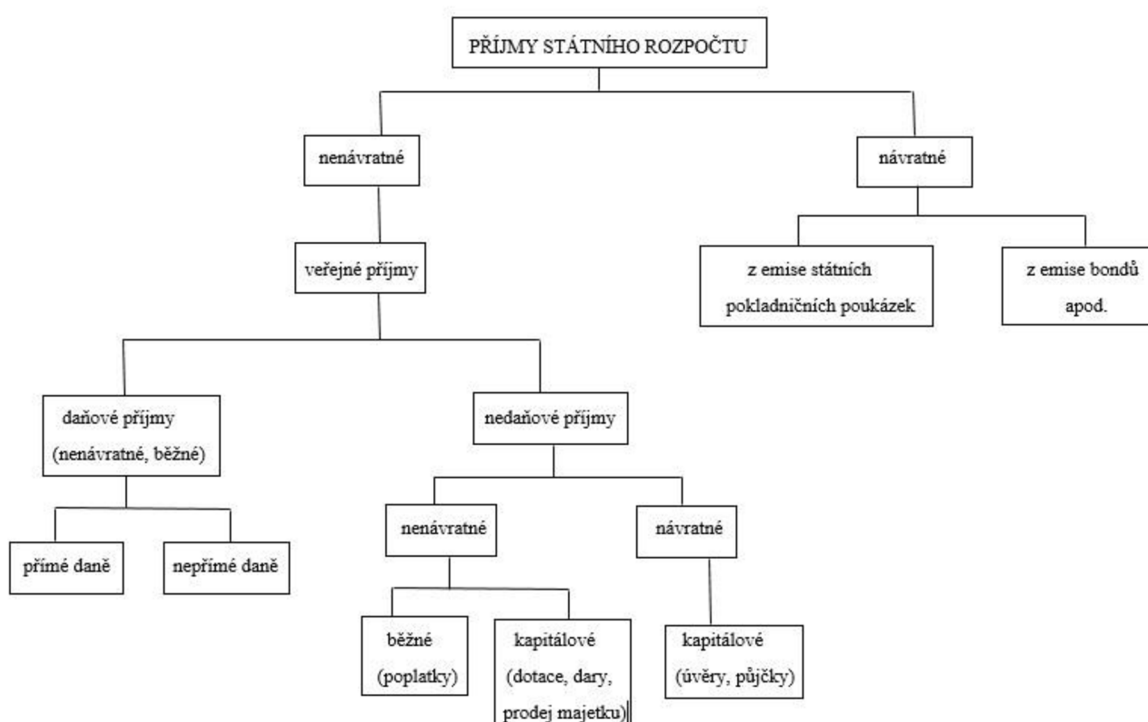
- odpovědnostní, dříve kapitolní neboli organizační, pro obce a kraje je nepovinné. Povinně se vztahuje ke státnímu rozpočtu a vyjadřuje odpovědnost správců kapitol (určeno čtyřicet kapitol státního rozpočtu) – ministerstev a ústředních orgánů za hospodaření s přidělenými rozpočtovými prostředky,
- druhové třídění příjmů a výdajů, které umožňuje vazbu na účetnictví, neboť účetnictví věrně zachycuje tok příjmů a výdajů z hlediska účetního, toto třídění se týká všech peněžních operací v celé soustavě rozpočtu,
- odvětvové, dříve funkční, na jaký účel, v jaké oblasti byly prostředky státního rozpočtu použity. Třídí pouze výdajové operace a u územních rozpočtů také vybrané kapitálové a nedaňové příjmy,

- konsolidační, zajišťuje odstranění duplicit vyplívajících z dotačních finančních vazeb v rozpočtové soustavě (Peková, 2011).

3.3.6 Příjmy státního rozpočtu

„Veřejné příjmy jsou zdrojem krytí veřejných výdajů. Veřejné příjmy představují vztahy tvorby veřejných rozpočtů, případně i jiných mimorozpočtových fondů (zpravidla účelových) v rozpočtové soustavě.“ (Peková, 2011)

Obrázek č. 3 Struktura veřejných příjmů

Zdroj: vlastní zpracování podle Maaytové, Ochrany, Pavla (2015) a Pekové, Pilného a Jetmara (2008)

Veřejné příjmy lze také třídit podle různých hledisek. Rozpočtová skladba respektuje časové hledisko i druhové hledisko třídění veřejných příjmů, poskytuje možnost diferencovat veřejné příjmy nenávratné od návratných. (Schneiderová, 2021)

Asi nejdůležitějším kritériem je dělení na nenávratné a návratné příjmy. Nenávratné veřejné příjmy jsou příjmy odvedené do státního rozpočtu od různých subjektů a charakter těchto příjmů je daňový i nedaňový, jedná se zejména o daně, poplatky, příjmy z prodeje a pronájmu státního majetku. Návratné příjmy souvisí s nutností vyrovnávat bilanci státního rozpočtu a krytím případného deficitu, jedná se o kapitálové příjmy, emisní výnosy ze

státních dluhopisů a státních pokladničních poukázek. Vracejí se subjektu, který finanční prostředky státu půjčil.

Příjmy státního rozpočtu lze rozdělit také na běžné a kapitálové, kdy běžné představují každoročně se opakující příjmy a slouží ke krytí opakujících se výdajů. Jsou děleny na daňové nenávratné, nedaňové nenávratné a nedaňové návratné příjmy. Kapitálové příjmy jsou příjmy získané prodejem veřejného majetku, případně finanční dary ze soukromého sektoru (Hamerníková a Kubátová, 2004).

3.3.7 Daňové příjmy

Daňové příjmy jsou nejdůležitější složkou veřejných příjmů a zahrnují poplatky, clo, pojistné na sociální zabezpečení a daně.

Poplatky

Součástí daňových příjmů jsou mimo daně také poplatky. Jsou ze zákona povinnou platbou, ale ekonomickým subjektům je za ně poskytováno určité protiplnění a vybírány jsou většinou jednorázově. Uváděny jsou tři základní skupiny poplatků – poplatky soudní, správní a místní. (Mrkývka a Radvan, 2012).

Clo

Mezi daňové příjmy je zařazeno také clo, které představuje specifický rozpočtový příjem. Clo je definováno jako platba, kterou musí ekonomický subjekt uhradit v případě přechodu zboží přes hranice, jedná se o součást ceny dováženého a vyváženého zboží. Vybírání cla spadá pod správu celního úřadu dané země a upravuje jej celní zákon. Český celní zákon definuje clo jako daňový příjem. Do roku 2011 byl národní podíl na clech součástí daňových příjmů, od 1. 1. 2012 je podíl na clech řazen mezi nedaňové příjmy rozpočtu.

Pojistné na sociální zabezpečení

Do daňových příjmů je řazeno i pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné na sociální zabezpečení představuje pojistné na veřejné zdravotní pojištění, pojistné na důchodové pojištění, pojistné na nemocenské pojištění, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na úrazové pojištění zaměstnanců.

Výpočet pojistného je prováděn z vyměřovacího základu u zaměstnaných osob a osob samostatně výdělečně činných (Maaytová, Ochrana, Pavel, 2015).

Daně

Daň je obecně definována jako povinná, nenávratná, často neúčelová a pravidelně se opakující zákonem stanovená peněžní platba. Představuje transfer od obyvatel a firem do veřejných rozpočtů. Daň má znak peněžního plnění, není přípustné hradit daň nepeněžní formou. Daň je nuceným břemenem, je neekvivalentní, tedy za úhradu daně nepřísluší poplatníkovi žádné přímé plnění.

Daň by měla splňovat následující principy:

- spravedlnost – v daňové teorii se rozlišuje vertikální a horizontální spravedlnost – daňové subjekty ve stejné situaci by měly platit daně ve stejné výši (vertikální spravedlnost) a daňové subjekty v lepší situaci by měly platit vyšší daně (horizontální spravedlnost),
- platební schopnost – daň by měla respektovat schopnost poplatníka jí platit (např. aby z důvodu jejího zaplacení nemusel rozprodávat svůj majetek) a zároveň užitek poplatníka ze zdanění ve smyslu užívání zboží a služeb hrazených z veřejných výdajů, jejichž zdrojem jsou právě daňové příjmy,
- neutralita – poplatník by neměl být nucen k tomu, aby vyhledával méně zdaněné substituty. Celkově by daň neměla mít dopad na rozhodování ekonomických subjektů, tj. neměla by působit větší distorze v cenách a užítku,
- jasné vymezení a transparentnost – mělo by být zřetelně určeno, kdo daň platí, a zda je její konstrukce jednoznačně a srozumitelně definována. Tato zásada snižuje riziko obcházení daňové povinnosti díky jednodušší a účinnější kontrole,
- daňová jistota – daňové předpisy by měly stanovit veřejně známým a jednoznačným způsobem výši daní, přičemž tyto informace by měly být veřejně dostupné,
- stabilita a předvídatelnost – daňový systém by měl být stabilní a nemělo by v něm docházet k příliš častým změnám, aby tak poplatníci měli možnost se tomuto prostředí přizpůsobit a dlouhodobě plánovat,
- úspornost – administrativní náklady spojené s výběrem daní by měly být co nejnižší stejně jako vyvolané náklady na straně daňových subjektů.

Daňové příjmy lze třídit z různých hledisek:

a) podle předmětu:

- daně důchodové z různých druhů příjmů (mzda, zisk, úrok),
- daně ze spotřeby mohou být univerzální (daň z přidané hodnoty), nebo specifické na vybrané druhy zboží (spotřební daň z minerálních olejů, z vína, z tabáku, z piva, cla, daň nabytí nemovitých věcí),
- daně majetkové na majetek movitý či nemovitý (silniční daň, daň z nemovitých věcí).

b) daň z „hlavy“, kdy předmětem daně je sám subjekt a nelze se jí vyhnout, v upravené podobě je v České republice nejbliže technický poplatek za komunální odpad.

c) podle vztahu mezi velikostí daně a velikostí daňového základu:

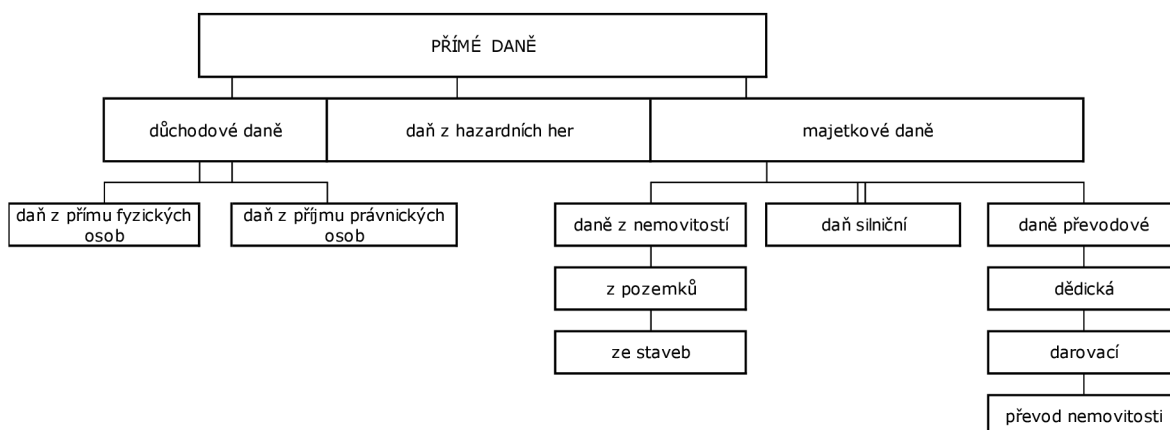
- bez vazby na základ daně – daň je vyměřena každému subjektu bez ohledu na jeho základ daně, např. daň z „hlavy“,
- daně specifické – u nich je stanovena zákonem podle množství jednotek, jako jsou naturální jednotky (např. hektolitr čistého etanolu, daň z pozemku vyměřovaná podle rozlohy pozemku), tzv. jednotkové daně; u většiny specifických daní se zpravidla jedná o snahu státu omezit spotřebu výrobků, neboť jsou škodlivé životnímu prostředí či zdraví člověka. V České republice jde např. o daň z uhlovodíkových paliv a maziv (pohonné hmoty), daň z piva, daň z vína, daň z lihu, daň z tabákových výrobků,
- daně *ad valorem* – základ daně je odvozen z nominální výše zdaňovaného základu (daň z přidané hodnoty, clo, daň z příjmů fyzických osob, daň z příjmů právnických osob).

Daně mohou být rovněž členěny podle subjektů na daně placené fyzickou osobou (individuální daně) nebo právnickou osobou (daně korporátní), nebo z hlediska stanovení sazby daně na daně s pevnou sazbou (v České republice daň z nemovitých věcí), procentuální sazbou (progresivní) se zvyšujícím se základem daně roste procentuální daňový odvod; proporcionální (lineární) – procentuální odvod zůstává stejný pro všechny základy daně; degresivní – s rostoucí výší základu je placena nižší daň v procentech k základu daně (např. příspěvky na sociální pojištění jsou díky stropům v České republice degresivní).

3.3.8 Daňová soustava v České republice

Daňový systém představuje soustavu všech daní, které jsou na daném území vybírány. Daňová soustava v České republice se v základním dělení rozděluje na daně přímé a nepřímé.

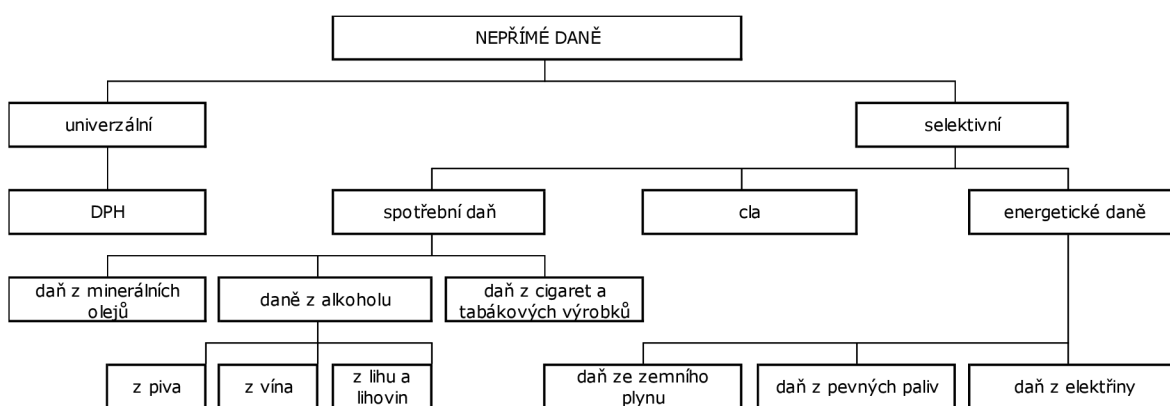
Obrázek č. 4 Dělení přímých daní v České republice

Zdroj: vlastní zpracování, podle Maaytové, Ochrany, Pavla (2015)

Přímé daně jsou zdaněním příjmu nebo majetku poplatníka, jsou odváděny příslušnému finančnímu úřadu na základě písemného daňového přiznání poplatníka. V rámci přímých daní jsou rozlišovány daně důchodové (daň z příjmů fyzických osob a daň z příjmů právnických osob) a daně majetkové (daň z nemovitostí – pozemky, stavby, bytové i nebytové jednotky, daň silniční a tzv. daně převodové, např. dříve existující daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitostí).

Obrázek č. 5 Dělení nepřímých daní v České republice

Zdroj: vlastní zpracování, podle Maaytové, Ochrany, Pavla (2015)

Nepřímé daně zdaňují prodeje zboží (statky a služby), jedná se vlastně o daň ze spotřeby. Daň je zahrnuta jako přírůžka v ceně zboží nebo služeb nakupovaných spotřebitelem, který ji hradí v rámci úhrady své spotřeby. U těchto daní není možné dopředu jednoznačně určit daňového poplatníka, tedy osobu, která bude v konečné fázi daň platit. Definována může být pouze osoba, která konkrétní nepřímou daň odvádí státu, tedy plátce

daně. Do nepřímých daní jsou zahrnuty selektivní daně (spotřební daň), univerzální (daň z přidané hodnoty) a energetické (daň z elektřiny, ze zemního plynu a z pevných paliv).

3.3.9 Jednotlivé přímé daně

Daň z příjmu fyzických osob (DPFO) se týká všech fyzických osob, které jsou daňovými poplatníky. Zákonnou normou k dani je zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů a je pravidelně novelizován. Daň je rozdělena do 5 skupin podle dílčích základů daně, kdy se každý základ stanovuje podle odlišných pravidel. Jedná se o:

- Příjmy ze závislé činnosti podle § 6 představují mzdy z pracovněprávních vztahů a odměny formou příjmů statutárních orgánů (týká se společníků společností s ručením omezeným, komanditistů komanditních společností a členů družstev).
- Příjmy ze samostatné činnosti podle § 7 zahrnují především příjmy ze živnostenského podnikání, nezávislého povolání (profesionální sportovci, umělci) a příjmy autorů. Dílčí základ daně představují příjmy snížené o výdaje. Pokud jsou výdaje vyšší než příjmy, dochází k daňové ztrátě.
- Příjmy z kapitálového majetku podle § 8 se skládají z podílů na zisku, zejména dividend a úroků. Až na výjimky jsou u dílčího základu daně neuplatnitelné výdaje. Nejčastěji se využívá zdanění srážkou u zdroje, kdy je touto formou splněna daňová povinnost.
- Příjmy z nájmu podle § 9 představují příjmy z nájmu nemovitostí, bytů a příjmy z nájmu movitých věcí. Poplatník, který má příjmy z nájmu se rozhoduje, zda uplatní skutečné či paušální výdaje. Dílčí základ daně představuje rozdíl mezi příjmy a výdaji. Pokud jsou výdaje vyšší než příjmy, dochází k daňové ztrátě.
- Ostatní příjmy podle § 10 zahrnují příjmy, které nespádají do předchozích paragrafů. Nejčastěji se jedná o příjmy z příležitostných činností (nájem, důchod, výhra). U dílčího základu daně lze uplatnit výdaje pouze tak, že nevznikne daňová ztráta (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

Daň z příjmu právnických osob (DPPO) zdaňuje právnické společnosti. Předmětem daně jsou příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s obchodním majetkem. Při výpočtu základu daně jsou snižovány výnosy o příjmy vyňaté (např. příjmy ze zdravotního pojištění), osvobozené (např. příjmy z ekologických zdrojů) a zdaněné již v rámci samostatného základu daně. Zákon o dani z příjmu konkrétněji definuje daňově neuznatelné náklady,

o které lze základ daně zvýšit. Právnícké osoby mohou využít odpočtu od základu daně, kromě daňové ztráty se jedná o odpočet na podporu výzkumu a vývoje nebo odpočet na podporu odborného vzdělávání. Daňovou ztrátu lze převést až do 5 následujících zdaňovacích období a odpočet výdajů lze uplatnit až o 100 % u investic do vývoje a výzkumu. Stát podporuje i vzdělávání zaměstnanců, žáků a studentů (Zákon č. 586/1992, o dani z příjmů).

Sazba DPPO je 19 %, daňovou povinnost lze snížit o slevu na zaměstnance se zdravotním postižením až o 18 000 Kč. U zaměstnanců s těžkým zdravotním postižením až o 60 000 Kč (Zákon č. 586/1992, o dani z příjmů).

Daň z nemovitých věcí zahrnuje daň z pozemků a daň ze staveb a jednotek (Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí), předmětem daně z pozemků jsou pozemky na území České republiky evidované v katastru nemovitostí, předmětem daně ze staveb a jednotek je dokončená nebo užívaná stavba a jednotka dokončená nebo užívaná. Daň z pozemku i daň ze staveb a jednotek se stanovuje samostatně, zákon dále upravuje osvobození od daně, základ daně i jednotlivé sazby. Příjemcem výnosů z tohoto typu daní jsou výlučně obce, ale správu výběru daní provádí stát pomocí finančních úřadů (Zákon č. 243/2000 Sb., zákon o rozpočtovém určení daní).

Daň silniční je uvalena na silniční motorová vozidla včetně přípojných vozidel registrovaných a provozovaných v České republice, využívá-li je poplatník daně z příjmu právnických nebo fyzických osob ke svému podnikání. Poplatníkem i plátcem je provozovatel vozidla zapsaný v technickém průkazu. Sazba daně je rozlišena u osobních a nákladních automobilů, pro osobní automobily je daň stanovena dle objemu motoru a objemu válců v motoru, u nákladních automobilů rozhoduje hmotnost celého vozidla a počet náprav. Zdaňovacím obdobím je 1 rok a daň je hrazena ve 4 zálohách, a to 15. dubna, 15. července, 15. října a 15. prosince (Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční).

Daň z nabytí nemovitých věcí byla nově zavedena od roku 1. 1. 2014, týká se převodu vlastnického práva k nemovité věci za úplaty a nahradila daň z převodu nemovitostí. Výnos daně je určen v plné výši do rozpočtu města, na jehož území se nemovitá věc nachází. Od daně z nabytí nemovitých věcí jsou osvobozeny novostavby rodinných domů i pozemky a práva stavby k nim náležící. Toto osvobození bylo platné pouze v případě, že k nabytí vlastnického práva došlo nejpozději do 5 let ode dne, kdy byla daná nemovitost označena za užitelnou (Zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí).

Do konce roku 2013 patřila mezi přímé daně také **daň dědická, daň darovací a daň z převodu nemovitostí** (Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí). Pro výpočet daňové povinnosti u uvedených daní byly osoby zařazeny do tří skupin vyjadřujících vztah poplatníka k zůstaviteli, dárci (obdarovanému) nebo nabyvateli (převodci). Do I. skupiny se řadili příbuzní v řadě přímé a manželé, do II. skupiny spadali příbuzní, a to sourozenci, synovci, neteře, strýcové a tety a rovněž manželé dětí (zeťové a snachy), děti manžela, rodiče manžela, manželé rodičů a osoby, které s nabyvatelem, dárcem nebo zůstavitelem žily nejméně po dobu jednoho roku před převodem nebo smrtí zůstavitele ve společné domácnosti a které z tohoto důvodu pečovaly o společnou domácnost nebo byly odkázány výživou na nabyvatele, dárce nebo zůstavitele. Do III. skupiny pak patřily ostatní fyzické osoby a právnické osoby. Od 1. ledna 2014 však byly tyto daně jako samostatné daně zrušeny. Příjmy z dědictví byly od daně osvobozeny a bezúplatná plnění (dary) jsou nyní předmětem daně z příjmů. Tato daň byla zrušena v září 2020 zákonem č. 386/2020 Sb., ze dne 15. 9. 2020.

Dědická daň byla hrazena dědici státu na základě dědického řízení a předmětem bylo nabytí nemovitého, movitého i nehmotného majetku děděním. Základem dědické daně byla cena majetku nabytého jednotlivým dědicem snižená o prokázané dluhy zůstavitele, cenu majetku osvobozeného od dědické daně, přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele, odměnu a hotové výdaje notáře pověřeného soudem k úkonům v řízení o dědictví a cenu jiných povinností uložených v řízení o dědictví. Podle vztahu dědiců k zůstaviteli byli poplatníci daně rozděleni do tří skupin, od nichž se následně odvíjela i sazba daně dědické. Osoby zařazené do I. a II. skupiny daň neplatily, u ostatních osob se sazba pohybovala mezi 3,5 a 20 procenty. Daň dědická byla 31. prosince 2013 zrušena, dědictví bylo označeno jako bezúplatné nabytí a bylo podle § 4a zákona č. 586/1992 Sb. o daních z příjmů osvobozeno od daně z příjmů.

Darovací daň hradil obdarovaný, dárce byl ručitelem daně, pokud nestanovila darovací smlouva jinak. Při darování do ciziny, platil daň dárce. Předmětem daně darovací byl bezúplatný převod mezi osobami jinak, než smrtí zůstavitele. Sazba darovací daně byla dvojnásobně vyšší než u daně dědické.

Předmětem **daně z převodu nemovitosti** byl úplatný převod osobami, hradil prodávající, kupující byl ručitelem daně, pokud nestanovila smlouva jinak. Daňové přiznání bylo nutné podat a zaplatit do tří měsíců od konce měsíce, ve kterém byl vklad zapsán do

katastru nemovitostí. Sazba daně z převodu byla 3 % a základem daně byla buď cena podle znaleckého posudku, nebo kupní cena, vždy však cena vyšší z těchto dvou cen.

Daň z hazardních her nahradila v roce 2017 původní odvod z loterií a jiných podobných her podle zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách. K 1. 1. 2017 byl schválen zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách (loterijní zákon), předmětem daně je provozování hazardní hry na území České republiky pro účastníky hazardní hry, pokud je k provozování této hry potřeba základní povolení nebo tato hra má být ohlášena. Poplatníkem daně je držitel základního povolení nebo ten, kdo provozuje hazardní hru, k jejímuž provozování je potřeba povolení.

3.3.10 Jednotlivé nepřímé daně

Univerzální daní je **daň z přidané hodnoty (DPH)**, podrobnosti k této dani jsou stanoveny zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a předmětem daně je dodání zboží za úplatu osobou povinnou k dani s místem plnění v tuzemsku, poskytnutí služby za úplatu osobou povinnou k dani s místem plnění v tuzemsku, pořízení zboží z jiného členského státu za úplatu, pořízení nového dopravního prostředku z jiného členského státu za úplatu, dovoz zboží s místem plnění v tuzemsku.

Osobou povinnou k dani dle zákona je každá fyzická nebo právnická osoba, která samostatně uskutečňuje ekonomické činnosti. Plátcem daně z přidané hodnoty se pak stane osoba povinná k dani se sídlem v tuzemsku, pokud její obrat za 12 bezprostředně předcházejících a po sobě jdoucích kalendářních měsíců přesáhne 1 000 000 Kč. Kromě plátců a neplátců DPH je v zákoně uvedena i tzv. identifikovaná osoba. Toto označení získá podnikatel neplátce, pokud obchoduje se zahraničím a prodává nebo nakupuje zboží a služby v zahraničí, inzeruje na sociálních sítích nebo zpřístupní svůj web pro reklamy. Dle zákona se rozlišuje, zda jde o službu nebo o zboží, o EU nebo o třetí země, lze se i registrovat z důvodů, které teprve nastanou. Identifikovanou osobou se lze stát i na základě jedné transakce. Identifikovaná osoba se musí registrovat a odevzdávat tzv. souhrnné hlášení a přiznání k DPH (zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty).

Identifikovanou osobou se nikdy nemůže stát plátce DPH, jeho povinnosti vůči zahraničním podnikatelům jsou již zahrnuty v povinnostech plátce DPH. Status identifikované osoby může zrušit jen finanční úřad, a to na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě identifikované osoby. Žádosti lze podat, pokud po dobu šesti po sobě

jdoucích měsíců nevznikla povinnost přiznat daň nebo podat souhrnné hlášení, lze i v dalších případech uvedených v zákoně. Registrace identifikované osoby zaniká automaticky, když se stane plátcem DPH, nebo když bude ukončena podnikatelská činnost.

Vznik povinnosti přiznat daň je určen předmětem daně, tj. zda se jedná o dodání zboží, nemovité věci či poskytnutí služby. Den uskutečnění zdanitelného plnění u dodání zboží nastane při prodeji podle kupní smlouvy dnem dodání, tj. dnem převodu práva nakládat se zbožím jako vlastník, v ostatních případech pak dnem převzetí, při vydražení zboží ve veřejné dražbě pak dnem příklepu a u finančního leasingu dnem přenechání zboží k užívání. U dodání nemovité věci nastane tento okamžik dnem předání nemovité věci nabyvateli do užívání nebo dnem doručení vyrozumění, ve kterém je uveden den zápisu změny vlastnického práva. U poskytnutí služby nastane den uskutečnění zdanitelného plnění dnem poskytnutí služby nebo dnem vystavení daňového dokladu v závislosti na tom, který den bude dříve. U dodání tepla, chladu, elektřiny, plynu, vody, odstranění odpadních vod a poskytnutí telekomunikačních služeb se plnění považuje za uskutečněné dnem odečtu z měřícího zařízení nebo dnem zjištění skutečné spotřeby.

Základem daně je vše, co jako úplatu obdržel nebo má obdržet plátce za uskutečněné zdanitelné plnění. V současné době se u zdanitelného plnění uplatňuje základní sazba ve výši 21 %. Zákon zná rovněž dvě snížené sazby ve výši 15 % a 10 %. Všechny výše sazeb od okamžiku účinnosti zákona jsou uvedeny v tabulce č. 2. Zdaňovací období je stanoveno na kalendářní měsíc nebo kalendářní čtvrtletí (zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty).

Tabulka č. 2 Sazby daně z přidané hodnoty v letech 1993 - 2020

období	základní sazba DPH	snížená sazba DPH	2. snížená sazba DPH
1.1.1993 - 31.12.1994	23%	5%	-
1.1.1995 - 30.4.2004	22%	5%	-
1.5.2004 - 31.12.2007	19%	5%	-
1.1.2008 - 31.12.2009	19%	9%	-
1.1.2010 - 31.12.2011	20%	10%	-
1.1.2012 - 31.12.2012	20%	14%	-
1.1.2013 - 31.12.2014	21%	15%	-
1.1.2015 - dosud	21%	15%	10%

Zdroj: vlastní zpracování, podle novel zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Selektivní daně jsou uvaleny na omezený okruh výrobků, které stát vybírá s cílem regulování ceny, zvýšení příjmů (fiskální důvody), snižování poptávky po škodlivém zboží

(zdravotní důvody), ochrany životního prostředí (ekologické důvody). Do selektivních daní jsou řazeny spotřební daně, energetické daně a také clo.

Spotřební daně jsou upraveny zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Předmětem daně jsou dle tohoto zákona minerální oleje, líh, pivo, víno a meziprodukty a tabákové výrobky, a to na území Evropské unie vyrobené nebo dovezené. V zákoně jsou upraveny podmínky zdanění vybraných výrobků, způsob značení a prodeje tabákových výrobků, způsob barvení a značkování vybraných minerálních olejů, sledování nakládání se zvláštními minerálními oleji a nakládání se surovým tabákem. Plátcem daně je právnická nebo fyzická osoba, která provozuje daňový sklad nebo je oprávněným příjemcem, oprávněným odesílatelem nebo výrobcem.

V zákoně jsou definovány následující daně:

- daň z minerálních olejů,
- daň z lihu,
- daň z piva,
- daň z vína a meziproduktů,
- daň z tabákových výrobků,
- daň ze zahřívaných tabákových výrobků,
- daň ze surového tabáku.

Správcem spotřebních daní jsou orgány Celní správy České republiky (Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních).

Energetické daně jsou označovány také jako ekologické, případně environmentální daně a jsou řazeny do ekonomických nástrojů politiky životního prostředí. Do daňového systému České republiky byly zavedeny k 1. 1. 2008, a to daň z elektřiny, ze zemního plynu a z pevných paliv. Daňová povinnost byla dána do zákona č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, část čtyřicátá pátá, čtyřicátá šestá a čtyřicátá sedmá. Předmět daně je rozlišován v závislosti na druhu energetického produktu:

- daň ze zemního plynu a některých dalších plynů,
- daň z pevných paliv,
- daň z elektřiny.

Plátcem daně jsou dodavatelé jednotlivých energetických produktů, provozovatelé distribučních soustav, provozovatelé přepravních soustav a další. Správcem daní jsou orgány

Celní správy České republiky. Zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc, plátce daně má povinnost podat návrh na registraci k dani u celního úřadu nejpozději v den, kdy mu vznikne povinnost daň přiznat a zaplatit. Plátci jsou povinni předložit daňové přiznání a zaplatit daň do 25. dne po skončení zdaňovacího období, ve kterém tato povinnost vznikla (Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů).

Clo, resp. celní poplatek, je dávka vybíraná státem při přechodu zboží přes celní hranici a je používána jako tzv. ochrannářský prostředek k ochraně vnitřního trhu před zbožím z okolních zemí. Lze jej použít i jako prostředek ekonomické formy politického boje, a také možnost, jak získat peníze. Vybírání cla kontroluje celní správa (celní úřad) té dané země a upravuje ho celní zákon (Zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů).

3.4 Rozpočtové určení daní

Rozpočtové určení daní je zákonné rozdělení daňových příjmů mezi různé úrovně veřejných rozpočtů. Základním předpisem je zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje rozpočtové určení daně z přidané hodnoty, daní spotřebních, daní z příjmů, daně z nemovitostí a daně silniční. Celostátní hrubý výnos daní vybraný v průběhu rozpočtového roku správcem daně se snižuje o vrácené prostředky. Zákon rovněž stanoví procenta podílu jednotlivých krajů na části celostátního hrubého výnosu daní v příloze č. 1 k tomuto zákonu.

V průběhu sledovaného období docházelo ke změnám jednotlivých sazeb kromě daně silniční, kdy celostátní hrubý výnos daně silniční a 9,1 % celostátního hrubého výnosu spotřební daně z minerálních olejů je příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury. Druhou výjimkou je daň z nemovitostí, od roku 2016 pak daň z nemovitých věcí, kdy příjemcem 100 % výnosu daně je obec, na jejímž území se nemovitost nachází.

Tabulka č. 3 Rozpočtové určení DPH v % vyjádření v období 2010-2020

Období	obce	kraje	stát
2010 - 2011	21,40%	8,92%	69,68%
2012	19,93%	8,29%	71,78%
2013	20,83%	7,86%	71,31%
2016	20,73%	8,92%	70,25%
2017	21,40%	8,92%	69,68%
2018	23,58%	8,92%	67,50%

Zdroj: vlastní zpracování, podle novel zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

V tabulce č. 3 je zobrazen podíl jednotlivých příjemců celostátního výnosu DPH v jednotlivých letech ve sledovaném období. Od roku 2012 se snižuje procentní podíl státu na výnosu této daně, a to ve prospěch obcí celkem 5krát a ve prospěch krajů 3krát.

Tabulka č. 4 Rozpočtové určení DPPO v % vyjádření v období 2010-2020

Období	obce	kraje	stát
2010 - 2012	21,40%	8,92%	69,68%
2013 - 2020	23,58%	8,92%	67,50%

Zdroj: vlastní zpracování, podle novel zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

Podíl jednotlivých příjemců DPPO ve sledovaném období je zobrazen v tabulce č.4. V případě, že poplatníkem DPPO je obec nebo kraj, tak 100 % příjemcem je příslušná obec či kraj.

Tabulka č. 5 DPFO z kapitálových výnosů

Období	obce	kraje	stát
2010 - 2012	21,40%	8,92%	69,68%
2013 - 2020	23,58%	8,92%	67,50%

Zdroj: vlastní zpracování, podle novel zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

Tabulka č. 5 zobrazuje podíl jednotlivých příjemců daně z příjmů fyzických osob z kapitálových výnosů, což zahrnuje daň z úroků, dividend a jiných kapitálových výnosů. Sazba byla upravena ve prospěch obcí naposledy v roce 2013.

Tabulka č. 6 DPFO ze závislé činnosti

Období	obce	obce	kraje	stát
2010 - 2012	21,40%	1,50%	8,92%	68,18%
2013 - 2015	22,87%	1,50%	8,65%	66,98%
2016 - 2020	23,58%	1,50%	8,92%	66,00%

Zdroj: vlastní zpracování, podle novel zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

V tabulce č. 6 jsou zobrazeny podíly jednotlivých příjemců daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, což zahrnuje odvedenou plátcem (zaměstnavatelem) za vlastní zaměstnance. Obce ze zákona obdrží vlastní procentuální podíl a pak podíl ve výši 1,5 % z celostátního hrubého výnosu DPFO, který se rozděluje dle přepočteného počtu zaměstnanců s místem výkonu práce v obci (Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní).

Tabulka č. 7 DPFO ze samostatné výdělečné činnosti

Období	z celkového výnosu daně			z celostátního výnosu daně - 60%		
	obce	stát	celostátní výnos	obce	kraje	stát
2010 - 2012	30,00%	10,00%	60,00%	21,40%	8,92%	69,68%
2013 - 2016	30,00%	10,00%	60,00%	23,58%	8,92%	67,50%
2017 - 2020	0,00%	40,00%	60,00%	23,58%	8,92%	67,50%

Zdroj: vlastní zpracování, podle novel zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní

Daň odvedenou na základě daňových přiznání – DPFO zobrazuje tabulka č. 7, především pak z podnikání, jiné samostatné výdělečné činnosti a pronájmu. Z celkové celostátního hrubého výnosu daně v letech 2010-2016 obdržely obce podíl 30 % a do příjmů státu směřovalo 10 %, zbývajících 60 % celostátního výnosu se pak rozdělilo mezi obce, kraje a stát. V roce 2017 bylo upraveno rozdělení této daně z celkového celostátního výnosu v poměru 40 % stát a 60 % k rozdělení mezi obce, kraje a stát (Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní).

Výnos daně z hazardních her je rovněž rozdělován mezi státní rozpočet, a to v poměru celostátního hrubého výnosu z technických her je ze 35 % příjmem státního rozpočtu a ze 65 % příjmem rozpočtů obcí (závisí na povolených koncových zařízeních), u ostatních dílčích her je ze 70 % příjmem státního rozpočtu a 30 % příjmem rozpočtů obcí (Zákon č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her).

3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace

K nejběžnějším technikám pro kvantifikaci asociace mezi dvěma číselnými proměnnými patří korelační a lineární regresní analýza. Jednoduchá lineární regrese umožňuje vyjádřit závislost jedné kvantitativní proměnné y (závislé) na jiné kvantitativní proměnné x (nezávislé) (Hazra, a další, 2016).

Regresní analýza je statistická metoda pro modelování závislosti jedné nebo několika (nejlépe měřitelných spojitých) vysvětlovaných náhodných veličin (závisle proměnných) Y_1, Y_2, \dots, Y_G na jedné nebo více vysvětlujících veličinách (nezávisle proměnných) X_1, X_2, \dots, X_K . Základním úkolem regresní analýzy je prostřednictvím matematické funkce vysvětlit proměnné Y pomocí vysvětlujících proměnných X . Vzhledem k tomu, že je získávána jen informace o závislosti mezi proměnnými, nelze statistickou analýzou prokázat příčinnost (Hebák a kol., 2005).

Korelační analýza zjišťuje vzájemnou závislost mezi statistickými znaky zkoumaného výběrového souboru. Pojem korelace ve statistice znamená vzájemný lineární vztah mezi

znaky či veličinami x a y . Tento vztah může být kladný, pokud (přibližně) platí $y = kx$, nebo záporný ($y = -kx$). Míru korelace pak vyjadřuje korelační koeficient, který může nabývat hodnot od -1 až po $+1$.

Hodnota korelačního koeficientu pak definuje zcela nepřímou závislost (-1), zcela přímou závislost ($+1$), žádná zjistitelná lineární závislost ($=0$). Hodnota korelačního koeficientu $+1$ značí, např. vztah mezi rychlostí běhu a běžeckou frekvencí kroků sprintera. Pokud je korelační koeficient roven 0 , pak mezi znaky není žádná statisticky zjistitelná lineární závislost. K nevýhodám korelačního koeficientu patří citlivost k náhodné chybě. Jednoduché korelační koeficienty vyjadřují vzájemný lineární vztah dvou náhodných veličin při neuvažování všech ostatních veličin (Hebák a kol., 2005).

Nejkomplexnějším nástrojem v MS Excel pro regresní analýzu je analytický nástroj Regrese, který je součástí doplňku Analytické nástroje. Kromě výše uvedených statistik navíc poskytuje informace o p -value, regresních parametrů a regresního modelu, konfidenční intervaly regresních parametrů, upravený koeficient determinace, hodnoty reziduí, graf regresní funkce apod.

V Excelu v oblasti Data, v části Analýza dat lze vybrat v Analytických nástrojích nástroj Regrese. Zobrazí se okno, ve kterém se vyplní vstupní data a nastaví možnosti výstupu. Nastavit lze například hladinu spolehlivosti jinou než 99% , model bez úrovnové konstanty, graf regresní přímky, hodnoty reziduí apod. Základní a povinné vstupy jsou oblasti s hodnotami závisle proměnné y a hodnotami jedné nebo více nezávisle proměnných x . Výstup regresní analýzy obsahuje 3 základní tabulky, které se týkají kvality regresního modelu, rozptylu ANOVA, odhadů a kvality regresních parametrů. První tabulka s názvem Regresní statistika obsahuje vypočtené statistiky, které vypovídají o shodě regresního modelu s empirickými daty. V Excelu se však používá zcela odlišná terminologie než je zvykem, standardní názvy jsou uvedeny v následujícím obrázku (2018. Analytický nástroj Regrese. In: Finance v praxi 2017-2022 [online]. OF 9/2017 [cit. 2020-09-17]).

Obrázek č. 6 Srovnání obvyklých pojmů a pojmů regresní statistiky v Excelu

VÝSLEDEK

<i>Regresní statistika</i>		VYSVĚTLIVKY
Násobné R	0,97428833	= koeficient korelace
Hodnota spolehlivosti R	0,94923775	= koeficient determinace
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,94289247	= upravený koeficient determinace
Chyba stř. hodnoty	8,49258522	= standartní chyba v odhadu Y
Pozorování	10	= počet pozorování

Zdroj: vlastní zpracování dle Finance v praxi 2017–2022

Kvalita regresního modelu se ověřuje pomocí koeficientu determinace, který se označuje R². Je založen na rozkladu rozptylu empirických hodnot závisle proměnné (TSS) na rozptyl vyrovnaných hodnot závisle proměnné (ESS) a rozptyl reziduální složky modelu (RSS).

Pro vysvětlení:

$TSS = \sum(y_i - \bar{y})^2$... rozptyl empirických hodnot závisle proměnné,

$ESS = \sum(Y_i - \bar{y})^2$... rozptyl vyrovnaných hodnot závisle proměnné,

$RSS = \sum(y_i - Y_i)^2$... rozptyl reziduální složky.

Reziduální součet čtverců odchylek je minimalizační kritérium metody nejmenších čtverců. Čím nižší je rozptyl reziduální složky, tím kvalitnější je odhadnutý model a empirická data se shodují s modelem.

Druhá tabulka obsahuje Analýzu rozptylu ANOVA. ANOVA rozkládá rozptyl empirických hodnot závisle proměnné Celkem (TSS) na rozptyl vyrovnaných hodnot Regrese (ESS) a rozptyl reziduální složky modelu Rezidua (RSS). Další důležitou statistikou v rámci tabulky ANOVA je F-test, kterým se testuje statistická významnost regresního modelu. Hodnota vypočteného F-testu je např. 149,597437. Významnost F představuje hladinu významnosti, na které ještě lze zamítnout nulovou hypotézu o statistické nevýznamnosti modelu. Tato hodnota se standardně označuje jako F-value. Hodnota F-value svědčí o vysoké statistické průkaznosti modelu.

Obrázek č. 7 Zobrazení tabulky Analýzy rozptylu ANOVA vzniklé v Excelu

ANOVA					
	<i>Rozdíl</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Významnost F</i>
Regrese	1	10789,5661	10789,5661	149,597437	1,8537E-06
Rezidua	8	576,99203	72,1240038		
Celkem	9	11366,5582			

Zdroj: vlastní zpracování dle Finance v praxi 2017–2022

Třetí základní tabulka Odhady koeficientů obsahuje odhady regresních parametrů b_j , standardní chyby odhadů $s(b_j)$, testovací statistiku t-test, minimální hladinu významnosti p-value, na které ještě lze zamítnout nulovou hypotézu a intervaly spolehlivosti 95 % a 99 %.

Obrázek č. 8 Zobrazení tabulky Odhady koeficientů vzniklé v Excelu s popisy sloupců

	<i>Chyba stř.</i>						<i>Horní</i>	
	<i>Koeficienty</i>	<i>hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>	<i>Dolní 99,0%</i>	<i>99,0%</i>
Hranice	2,03956543	20,0310936	0,10181997	0,92140538	-44,152219	48,2313502	-65,172512	69,2516432
	1000,38	0,19450679	0,01590277	12,2310031	1,8537E-06	0,15783495	0,23117864	0,14114685
	b_j	$s(b_j)$	t-test	p-value	intervaly spolehlivosti 95 %		intervaly spolehlivosti 95 %	

Zdroj: vlastní zpracování dle Finance v praxi 2017–2022

Na základě odhadů b_0 a b_1 lze sestavit výběrovou regresní funkci Y v indexním tvaru

$$Y_i = 2,03956543 + 0,19450679x_i$$

Hodnoty výdajů Y mimo jiné obsahuje výstup s hodnotami reziduální složky. Součástí výpočtů je i graf, který obsahuje vyrovnané body odhadnuté spotřební funkce, které reprezentují regresní přímku. (2018. Analytický nástroj Regrese. In: Finance v praxi 2017-2022 [online]. OF 9/2017 [cit. 2020-09-17]).

3.6 Procentní poměry

Procento je číslo nebo poměr vyjádřený jako zlomek ze 100, tj. 1 % je jedna setina. Běžně se zapisuje pomocí znaku %. Procenta jsou používána obvykle buď k vyjádření podílu části na celku, například podíl daně z přidané hodnoty na celkovém příjmu státního rozpočtu nebo k popsání vývoje daného ukazatele, například že daň z přidané hodnoty vrostla v roce 2015 o 4 %.

4 Vlastní práce

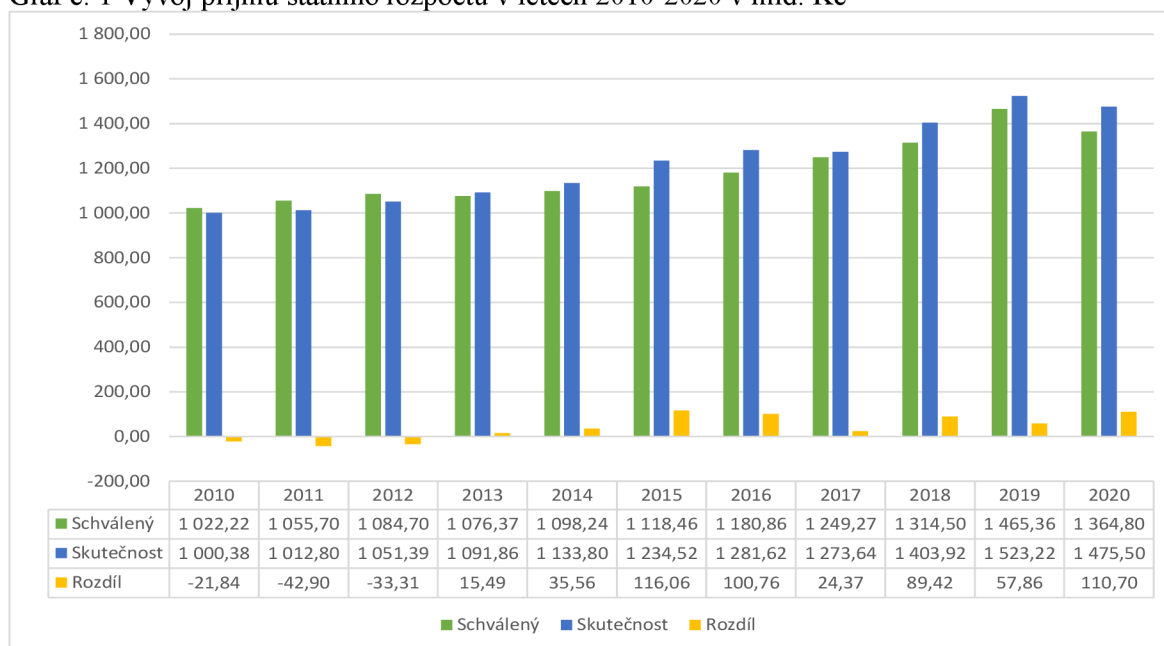
V této části práce jsou jednotlivé kapitoly zaměřeny na popis a grafické znázornění vývoje jednotlivých příjmů SR a příjmů z jednotlivých daní v letech 2010 až 2020. Dále jsou zahrnuty a graficky znázorněny vývoje jednotlivých daní v porovnání s celkovými příjmy státního rozpočtu a s celkovými daňovými příjmy. Následně je zhodnocen a popsán podíl daňových příjmů na celkových příjmech státního rozpočtu ČR. V závěru každé části je pak provedena jednoduchá lineární regrese a korelace pomocí programu Excel (viz 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace).

Data jsou čerpána ze státních závěrečných účtů pro jednotlivé roky (SZÚ), část C, která jsou přístupná na webových stránkách Ministerstva financí ČR, takže v další části práce je většina dat uváděna pouze ve vztahu ke státnímu rozpočtu. V případě, že se jedná o údaje, které nemají vztah ke státnímu rozpočtu, je to vždy uvedeno.

4.1 Vývoj příjmů státního rozpočtu v letech 2010-2020

V této kapitole je postupně popsán vývoj státního rozpočtu v letech 2010-2020, a to nejprve celkový vývoj příjmů SR, pak je popsáno složení příjmů v základním dělení, tj, daňové příjmy, pojistné na SZ a nedaňové příjmy. Postupně jsou rozepsány i jednotlivé daňové příjmy ve vztahu k příjmům a popsán jejich podíl na celkovém plnění příjmů SR.

Graf č. 1 Vývoj příjmů státního rozpočtu v letech 2010-2020 v mld. Kč

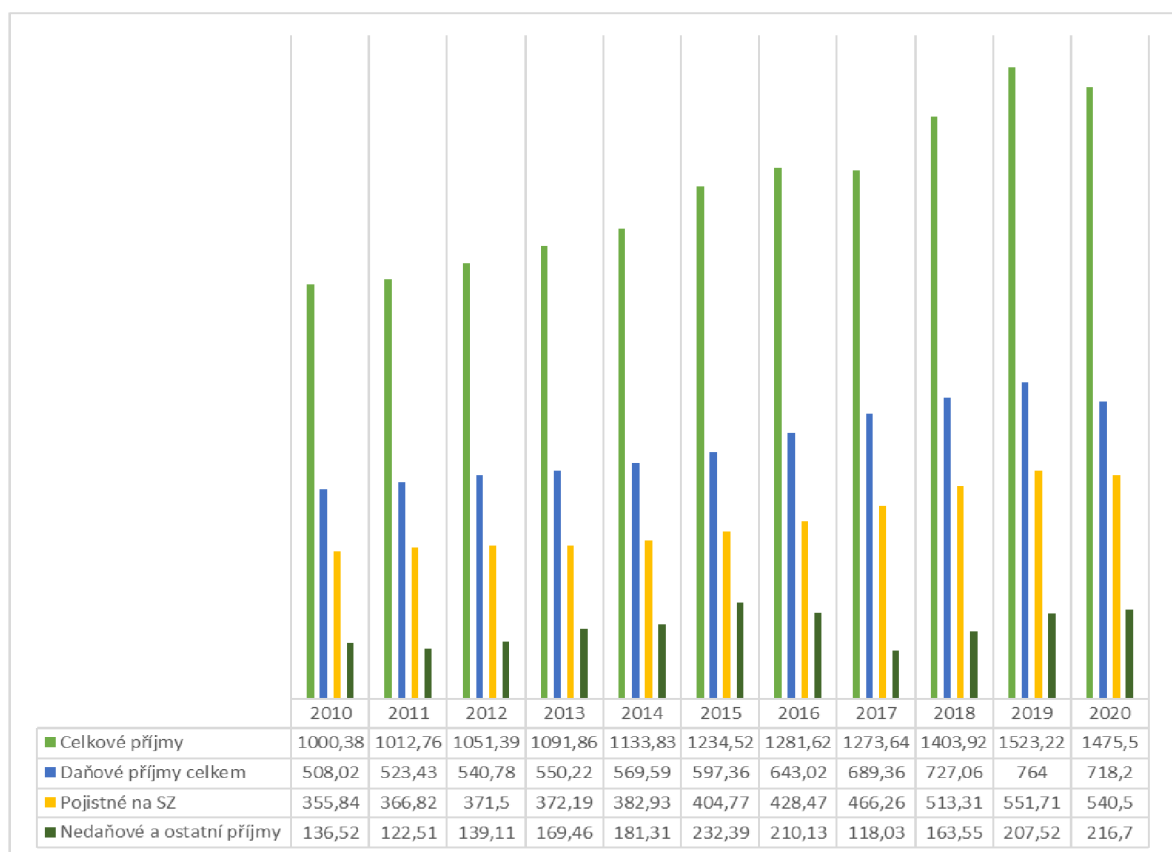

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

V grafu č. 1 je zobrazena příjmová část státního rozpočtu a vývoj v letech 2010-2020, hodnota rozdílu mezi skutečně naplněnými příjmy a plánovaným rozpočtem příjmů byla v letech 2010-2012 záporná, tj. plánovaný rozpočet nebyl naplněn. V dalších letech již byly příjmy naplněny, nejvyššího rozdílu bylo dosaženo v roce 2015 a pak v roce 2020. Na příjem státního rozpočtu měl pozitivní vliv ekonomický růst, ale výsledný rozdíl lze v průběhu roku ovlivnit také navýšením nebo snížením příjmů prostřednictvím rozpočtového opatření. Úpravu rozpočtu navrhuje vláda a schvaluje Poslanecká sněmovna ČR.

Od roku 2010 lze pozorovat postupný nárůst hodnot a vrcholu bylo dosaženo v roce 2019, rok 2020 zaznamenal i přes kladný a vysoký rozdíl v dosažené skutečnosti oproti roku 2019 nižší hodnoty v plánovaném rozpočtu i v naplněných příjmech. Meziročně byly příjmy naplněny o 47,72 mld. Kč méně.

Graf č. 2 Složení příjmů státního rozpočtu v základním dělení příjmů v letech 2010-2020 v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

V grafu č. 2 je znázorněno složení a podíl základních příjmů státního rozpočtu v jednotlivých letech, a to celkových příjmů SR, daňových příjmů, pojistného na sociální

zabezpečení a nedaňových a ostatních příjmů. Ze srovnání jednotlivých příjmů je patrné, že daňové příjmy jsou nejsilnější položkou celkových příjmů SR.

Položka nedaňové a ostatní příjmy zahrnuje např. tyto položky: příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací státu, přijaté sankční platby a vratky transferů, příjmy z prodeje nekapitálového majetku, přijaté splátky půjčených prostředků, kapitálové příjmy vč. prodeje dlouhodobého majetku a dlouhodobého finančního majetku a přijaté transfery.

Tabulka č. 8 Podíl jednotlivých příjmů SR na celkových příjmech SR v letech 2010–2020

Rok	Celkové příjmy SR	Celkové příjmy (daně, poplatky, pojistné)	Celkové příjmy - daňové příjmy	Celkové příjmy - pojistné	Nedaňové příjmy	Kapitálové příjmy	Přijaté transfery	% podíl celkových příjmů a příjmů daň.vč.pojistného	% podíl celkových příjmů a daň.příjmů	% podíl celkových příjmů a pojistného	% podíl celkových příjmů a nedaňových příjmů	% podíl celkových příjmů a kapitálových příjmů	% podíl celkových příjmů a transféré
x	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
xx	1	2	3	4	5	6	7	1:2	1:3	1:4	1:5	1:6	1:7
2010	1 000,38	863,86	508,02	355,84	30,02	2,72	103,78	86,4	50,8	35,6	3,0	0,3	10,4
2011	1 012,80	890,25	523,43	366,82	25,95	2,32	119,50	87,9	51,7	36,2	2,6	0,2	11,8
2012	1 051,39	912,28	540,78	371,50	32,54	2,67	103,89	86,8	51,4	35,3	3,1	0,3	9,9
2013	1 091,86	922,40	550,22	372,19	35,54	5,89	128,03	84,5	50,4	34,1	3,3	0,5	11,7
2014	1 133,80	952,52	569,59	382,93	41,96	4,95	134,41	84,0	50,2	33,8	3,7	0,4	11,9
2015	1 234,52	1 002,13	597,36	404,74	38,59	7,91	185,88	81,2	48,4	32,8	3,1	0,6	15,1
2016	1 281,62	1 071,49	643,02	428,47	33,89	6,53	169,71	83,6	50,2	33,4	2,6	0,5	13,2
2017	1 273,64	1 155,61	689,36	466,26	24,43	8,37	85,24	90,7	54,1	36,6	1,9	0,7	6,7
2018	1 403,92	1 240,37	727,06	513,31	23,51	17,63	122,40	88,4	51,8	36,6	1,7	1,3	8,7
2019	1 523,22	1 315,71	764,00	551,71	21,50	18,73	167,28	86,4	50,2	36,2	1,4	1,2	11,0
2020	1 475,50	1 258,70	718,20	540,50	20,20	21,40	175,20	85,3	48,7	36,6	1,4	1,5	11,9

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Poznámka: v řádku označeném x jsou číselně označeny jednotlivé sloupce, v řádku označeném xx jsou ve sloupcích 1–7 uvedeny jednotlivé druhy příjmů, od sloupce 8 jsou pak v % podílech uvedeny poměry jednotlivých příjmů SR

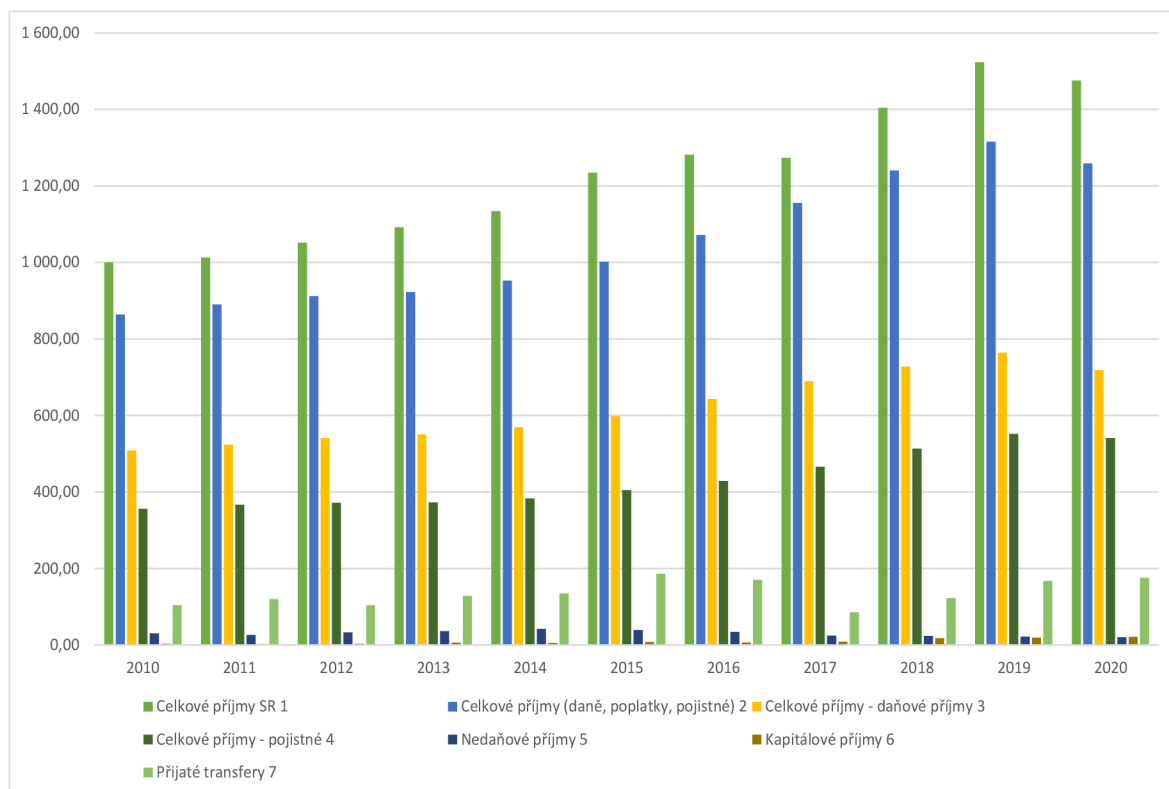
Data v tabulce č. 8 navazují na předchozí graf č. 2, ale příjmy SR jsou členěny podrobněji. Ve sloupcích tabulky označených 1–7, řádek x, jsou uváděny hodnoty u jednotlivých příjmů SR dosažených v jednotlivých letech. Od sloupce 8 jsou pak uváděny procentuální podíly jednotlivých druhů příjmů na celkových příjmech SR, v řádku xx jsou vždy označeny sloupce, které jsou srovnávány.

Ze získaných dat lze odvodit, že nejvyšší podíl na celkových příjmech SR je tvořen daňovými příjmy vč. pojistného, zaznamenané hodnoty kolísají mezi 81,2 % v roce 2015 až 90,7 % v roce 2017. Ve srovnání celkových státních příjmů a příjmů daňových se podíl daňových příjmů pohybuje v hodnotách 48,4 % v roce 2015 až 51,8 % v roce 2018. Příjmy z pojistného na SZ ve srovnání na celkové příjmy SR jsou zaznamenány v rozsahu 32,8 % až 36,6 % a jsou tedy druhým největším příjmem SR. Třetím největším příjmem SR jsou transferové příjmy, hodnoty se pohybují v rozsahu 6,7 % v roce 2018 až 13,2 % v roce 2016.

Ve srovnávaném období 2010-2020 se podíl nedaňových příjmů pohybuje v rozmezí 1,4-3,7 %, u kapitálových příjmů je v rozmezí 0,2 – 1,5 %.

Na hodnoty tabulky č. 8 navazuje níže graf č. 3, ve kterém jsou graficky vyjádřeny hodnoty ze sloupců 1–7. Z dat lze odvodit vysokou závislost celkových příjmů SR na daňových příjmech.

Graf č. 3 Podíl jednotlivých příjmů SR na celkových příjmech SR v letech 2010–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Graf č. 3 pouze vizuálně znázorňuje data uvedená v tabulce č. 8 v části sloupců 1-7.

Tabulka č. 9 Objem jednotlivých příjmů SR v období 2010-2020

DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celkové příjmy SR	1 000,38	1 012,76	1 051,39	1 091,86	1 133,83	1 234,52	1 281,62	1 273,64	1 403,92	1 523,22	1 475,50
Daňové příjmy celkem	508,02	523,43	540,78	550,22	569,59	597,36	643,02	689,36	727,06	764,00	718,20
Daň z přidané hodnoty celkem	187,82	191,89	199,71	219,96	230,25	236,63	245,68	265,96	278,98	291,32	287,90
Spotřební a energetické daně	130,86	139,21	139,61	136,45	134,02	142,97	150,34	154,74	159,28	158,73	154,80
Daň z příjmů právnických osob	86,30	82,30	89,19	81,48	89,37	99,57	111,19	115,19	117,46	123,46	108,40
Daň z příjmů fyzických osob	87,49	90,61	92,59	94,49	98,22	103,05	112,95	128,61	146,54	164,52	154,10
Ostatní daňové příjmy	15,55	19,41	19,68	17,82	17,74	15,14	22,86	24,86	24,81	25,97	13,10
Pojistné na SZ	355,84	366,82	371,50	372,19	382,93	404,77	428,47	466,26	513,31	551,71	540,50
Nedaňové a ostatní příjmy	136,52	122,51	139,11	169,46	181,31	232,39	210,13	118,03	163,55	207,52	216,70

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

V tabulce č. 9 jsou rozepsány pro srovnání objemy celkových příjmů SR, daňových příjmů jako celku, pojistného na SZ a nedaňových a ostatních příjmů v období 2010-2020. Daňové příjmy jsou pak dále rozepsány na jednotlivé daně dle největšího podílu na celkových daňových příjmech.

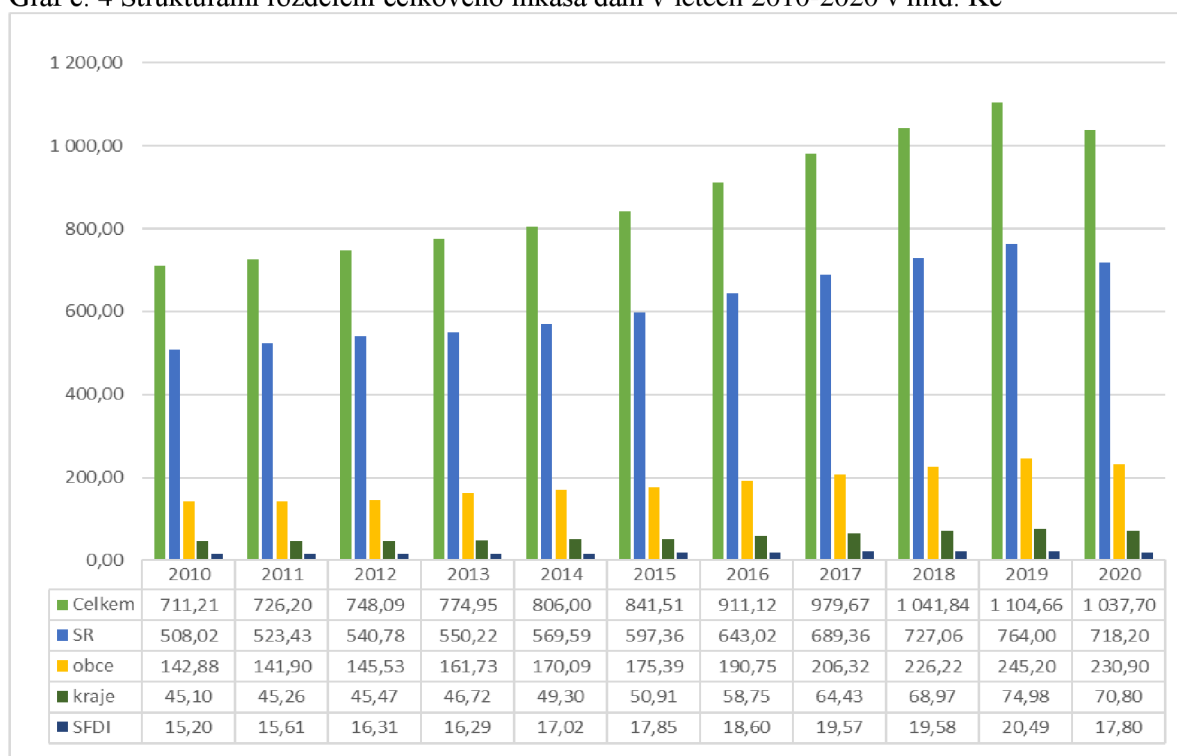
Ve srovnání jednotlivých daňových příjmů je patrné, že nejsilnější položkou je daň z přidané hodnoty, druhou nejsilnější je pak skupina spotřebních daní, následují pak daně z příjmů PO i FO. Skupina ostatních daňových příjmů je v porovnání s uvedenými daněmi výrazně nízká a obsahuje silniční daň, daň z nemovitých věcí, majetkové daně, dálniční poplatky a ostatní daně a poplatky.

4.1.1 Daňové příjmy

Daňové příjmy jsou obecně uváděny jako hlavní zdroj financování vládních výdajů, údaje uvedené v tabulce č. 9 tuto skutečnost potvrzují. O celkové inkaso daní se stát dělí s územními rozpočty (obce, kraje) a Státním fondem dopravní infrastruktury (SFDI). Struktura rozdělení celkového inkasa daní je uvedena v grafu č. 4.

Mechanismus rozpočtového určení daní včetně procentuálního poměru rozdělení byl řešen v předchozí části práce (bod 3.4).

Graf č. 4 Strukturální rozdělení celkového inkasa daní v letech 2010-2020 v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

V rámci grafu č. 4 je lze ze znázorněného strukturální rozdělení celkového inkasa daní odvodit, že největší podíl má SR, druhý největší připadá na obce. Podíl krajů je výrazně nižší.

Tabulka č. 10 Podíl jednotlivých daňových příjmů k celkovým daňovým příjmům

Rok	Celkové příjmy	Celkové daňové příjmy	DPFO	DPPO	DPH	Spotřeb. a energet. daně	Ostatní daně	% podíl daňových příjmů a celkových příjmů	% podíl DPFO k daň.příjmům	% podíl DPPO k daň.příjmům	% podíl DPH k daň.příjmům	% podíl spotř. a energ.daní k daň.příjmům	% podíl ostat. daní k daň.příjmům
x	1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
xx								1:3	3:4	3:5	3:6	3:7	3:8
2010	1 000,38	508,02	87,49	86,30	187,82	130,86	15,55	50,8	17,2	17,0	37,0	25,8	3,1
2011	1 012,80	523,43	90,61	82,30	191,89	139,21	19,41	51,7	17,3	15,7	36,7	26,6	3,7
2012	1 051,39	540,78	92,59	89,19	199,71	139,61	19,68	51,4	17,1	16,5	36,9	25,8	3,6
2013	1 091,86	550,22	94,49	81,48	219,96	136,45	17,82	50,4	17,2	14,8	40,0	24,8	3,2
2014	1 133,80	569,59	98,22	89,37	230,25	134,02	17,74	50,2	17,2	15,7	40,4	23,5	3,1
2015	1 234,52	597,36	103,05	99,57	236,63	142,97	15,14	48,4	17,3	16,7	39,6	23,9	2,5
2016	1 281,62	643,02	112,95	111,19	245,68	150,34	22,86	50,2	17,6	17,3	38,2	23,4	3,6
2017	1 273,64	689,36	128,61	115,91	265,96	154,74	24,86	54,1	18,7	16,8	38,6	22,4	3,6
2018	1 403,92	727,06	146,54	117,46	278,98	159,28	24,81	51,8	20,2	16,2	38,4	21,9	3,4
2019	1 523,22	764,00	164,52	123,46	291,32	158,73	25,97	50,2	21,5	16,2	38,1	20,8	3,4
2020	1 475,50	718,20	154,10	108,40	287,90	154,80	13,10	48,7	21,5	15,1	40,1	21,6	1,8

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Poznámka: v řádku označeném x jsou číselně označeny jednotlivé sloupce, v řádku označeném xx jsou ve sloupcích 1–7 uvedeny jednotlivé druhy příjmů, od sloupce 8 jsou pak v % podílech uvedeny poměry jednotlivých daňových příjmů SR

Z hodnot v tabulce č. 10 lze odvodit, že nejvyšší podíl na celkových příjmech SR je tvořen daňovými příjmy, což bylo potvrzeno již z předešlých údajů. Na celkových daňových příjmech se pak největší měrou podílí DPH, u této daně je interval procentuálního podílu v rozsahu 36,7 % v roce 2011 až 40,4 % v roce 2014. Podíl DPFO je v rozsahu mezi 17,1 % v roce 2012 až 21,5 % v letech 2019 a 2020, podíl DPPO je v rozsahu mezi 14,8 % v roce 2013 až 17,3 % v roce 2016. Podíl u spotřebních a energetických daní je v rozsahu 20,8 % až 26,6 % v roce 2011. U všech ostatních daňových příjmů dohromady se interval podílu pohybuje v rozsahu 1,8 % v roce 2020 až 3,7 % v roce 2011.

Z uváděných údajů lze odvodit, že daňové příjmy státního rozpočtu nejvíce ovlivňuje DPH, spotřební a energetické daně, DPFO a DPPO. Vliv ostatních daní na výši daňových příjmů je zanedbatelný.

4.1.2 Závislost celkových příjmů SR na celkových daňových příjmech

Pro výpočet regresní analýzy byla použita data z tabulky č. 11, na osu Y byly zadány *Celkové příjmy SR*, na osu X *Daňové příjmy celkem*. Postup výpočtu je popsán v části 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.

Tabulka č. 11 Hodnoty celkových příjmů SR a celkových daňových příjmů

DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Daňové příjmy celkem	508,02	523,43	540,78	550,22	569,59	597,36	643,02	689,36	727,06	764,00	718,20
Celkové příjmy SR	1 000,38	1 012,76	1 051,39	1 091,86	1 133,83	1 234,52	1 281,62	1 273,64	1 403,92	1 523,22	1 475,50

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Na základě vložených dat vznikla následující tabulka, popis základních hodnot uveden pod tabulkou.

Tabulka č. 12 Závislost příjmů SR na celkových daňových příjmech

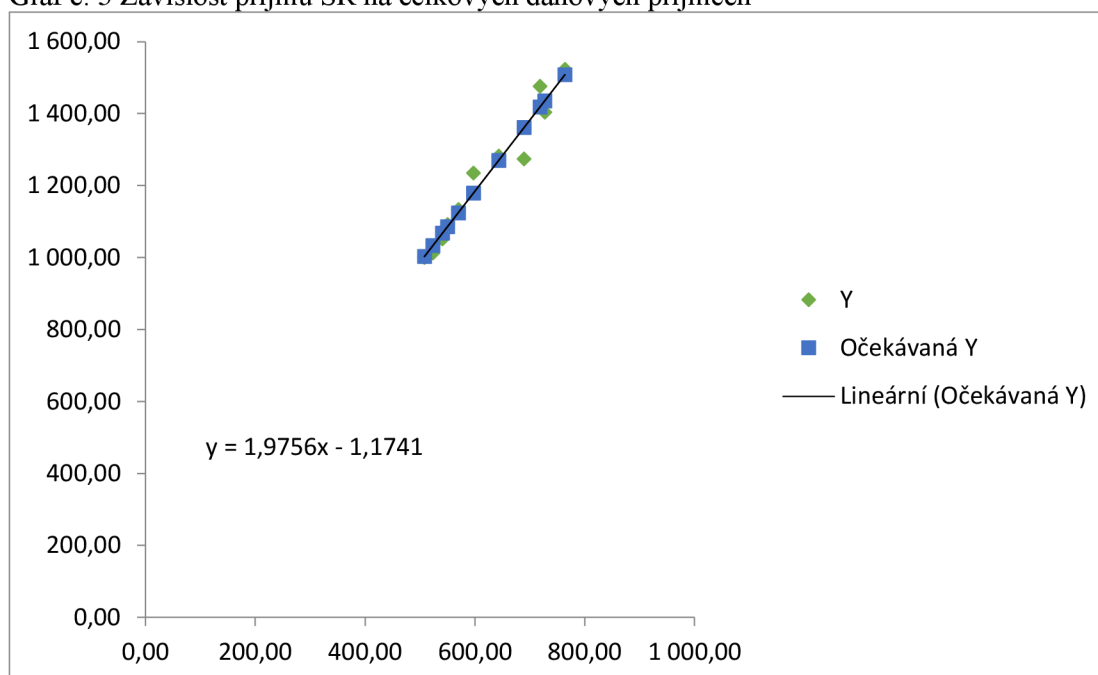
VÝSLEDEK									
<i>Regresní statistika</i>									
Násobné R	0,97126367								
Hodnota spolehlivosti R	0,94335311								
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,93627225								
Chyba stř. hodnoty	22,1347206								
Pozorování	10								
ANOVA									
	Rozdíl	SS	MS	F	významnost F				
Regrese	1	65273,4141	65273,4141	133,22577	2,8817E-06				
Rezidua	8	3919,56685	489,945857						
Celkem	9	69192,981							
	Koeficienty	Chyba stř. hodnoty	t Stat	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%	Dolní 99,0%	Horní 99,0%	
Hranice	35,1372432	52,2082086	0,67302143	0,5198978	-85,255102	155,529588	-140,04152	210,316005	
	1000,38 0,47841077	0,04144831	11,5423468	2,8817E-06	0,38283079	0,57399074	0,33933563	0,6174859	

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z programu Excel

Výstupem regresní analýzy jsou hodnoty v tabulce č. 12. Hodnota korelačního koeficientu je 0,971263669, hodnota koeficientu determinace je 0,943353115. Pomocí koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů SR jsou z 94,3 % ovlivněny změnami výše celkových daňových příjmů.

Hodnoty koeficientů ve třetí části (Odhady koeficientů) jsou 0,478410766 a 35,13724324, což se projeví v následujícím grafu č. 5.

Graf č. 5 Závislost příjmů SR na celkových daňových příjmech

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Regresní koeficient $b_0 = 35,137$ je kladný tzn., že se jedná o pozitivní závislost. Pokud tedy rostou příjmy z výběru daní, tak zároveň rostou příjmy státního rozpočtu přímo úměrně.

4.1.3 Závislost celkových příjmů SR na pojistném na SZ

Pro výpočet závislosti celkových příjmů na pojistném na SZ byla pro regresní analýzu použita data z tabulky č. 13, na osu Y byly zadány *Celkové příjmy SR*, na osu X *Pojistné na SZ* celkem. Postup výpočtu je popsán v části 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.

Tabulka č. 13 Hodnoty celkových příjmů SR a pojistného na SZ

DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pojistné na SZ	355,84	366,82	371,50	372,19	382,93	404,77	428,47	466,26	513,31	551,71	540,50
Celkové příjmy	1 000,38	1 012,76	1 051,39	1 091,86	1 133,83	1 234,52	1 281,62	1 273,64	1 403,92	1 523,22	1 475,50

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Na základě vložených dat vznikla následující tabulka, popis základních hodnot uveden pod tabulkou.

Tabulka č. 14 Závislost příjmů SR na pojistném na SZ

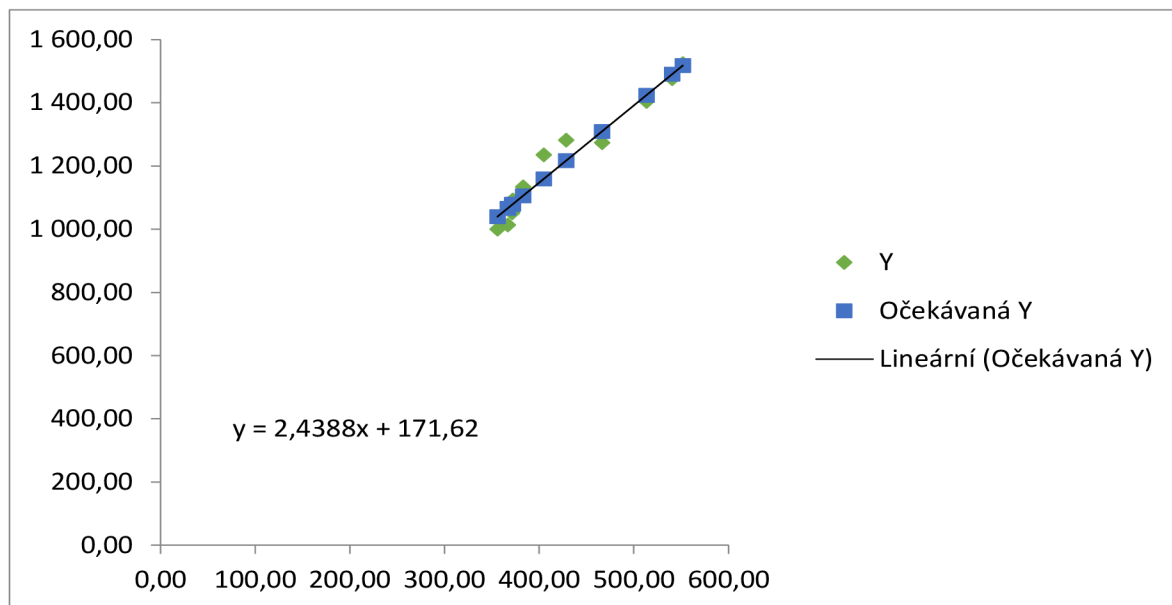
VÝSLEDEK								
<i>Regresní statistika</i>								
Násobné R	0,9734682							
Hodnota spolehlivosti R	0,94764033							
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,94182259							
Chyba stř. hodnoty	44,5426074							
Pozorování	11							
ANOVA								
	Rozdíl	SS	MS	F	významnost F			
Regrese	1	323177,011	323177,011	162,888036	4,5476E-07			
Rezidua	9	17856,3949	1984,04387					
Celkem	10	341033,405						
	Koeficienty	Chyba stř. hodnoty	t Stat	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%	Dolní 99,0%	Horní 99,0%
Hranice	171,616485	83,6749554	2,05098986	0,07050076	-17,669415	360,902385	-100,31336	443,546329
Soubor X 1	2,43881511	0,19108838	12,7627597	4,5476E-07	2,00654316	2,87108706	1,81780929	3,05982092

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z programu Excel

Výstupem regresní analýzy jsou hodnoty v tabulce č. 14. Hodnota korelačního koeficientu je 0,973468199, hodnota koeficientu determinace je 0,947640335. Pomocí koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů SR jsou z 94,76 % ovlivněny změnami výše celkových daňových příjmů.

Hodnoty koeficientů ve třetí části (Odhady koeficientů) jsou 2,438815107 a 171,6164851, což se projeví v následujícím grafu č. 6.

Graf č. 6 Závislost příjmů SR na výběru pojistného na SZ

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Regresní koeficient $b_0 = 171,62$ je kladný a tzn., že se jedná o přímou závislost. Pokud tedy rostou příjmy z výběru pojistného na SZ, tak zároveň rostou příjmy státního rozpočtu přímo úměrně.

4.1.4 Závislost celkových příjmů SR na nedaňových a ostatních příjmech

Pro výpočet závislosti celkových příjmů na nedaňových a ostatních příjmech byla pro regresní analýzu použita data z tabulky č. 13, na osu Y byly zadány Celkové příjmy SR, na osu X Nedaňové a ostatní příjmy celkem. Postup výpočtu je popsán v části 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.

Tabulka č. 15 Hodnoty celkových příjmů SR a nedaňových a ostatních příjmů

DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nedaňové a ostatní příjmy	136,52	122,51	139,11	169,46	181,31	232,39	210,13	118,03	163,55	207,52	216,70
Celkové příjmy	1 000,38	1 012,76	1 051,39	1 091,86	1 133,83	1 234,52	1 281,62	1 273,64	1 403,92	1 523,22	1 475,50

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Na základě vložených dat vznikla následující tabulka, popis základních hodnot uveden pod tabulkou.

Tabulka č. 16 Závislost příjmů SR na nedaňových a ostatních příjmech

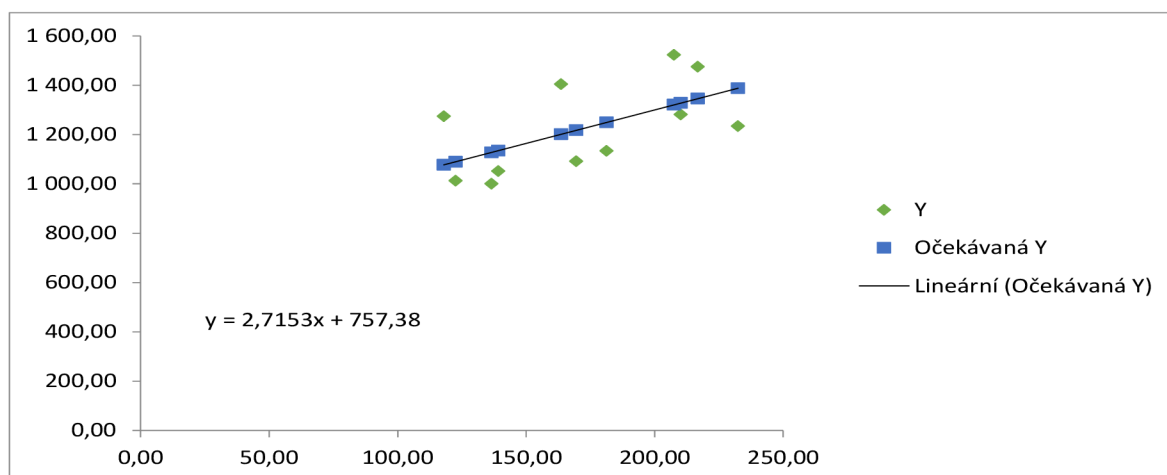
Regresní statistika									
Násobné R	0,5922584								
Hodnota spolehlivosti R	0,35077001								
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,27863334								
Chyba stř. hodnoty	156,8471								
Pozorování	11								
ANOVA									
	Rozdíl	SS	MS	F	Významnost F				
Regrese	1	119624,291	119624,291	4,86257585	0,05487994				
Rezidua	9	221409,115	24601,0128						
Celkem	10	341033,405							
	Koeficienty	Chyba stř. hodnoty	t Stat	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%	Dolní 99,0%	Horní 99,0%	
Hranice	757,376168	217,578847	3,48092739	0,00692843	265,17862	1249,57372	50,280697	1464,47164	
Soubor X 1	2,71527551	1,23134771	2,20512491	0,05487994	-0,07022654	5,50077756	-1,2864021	6,71695307	

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z programu Excel

Výstupem regresní analýzy jsou hodnoty v tabulce č. 16. Hodnota korelačního koeficientu je 0,5922584, hodnota koeficientu determinace je 0,35077001. Pomocí koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů SR jsou z 35,07 % ovlivněny změnami výše nedaňových a ostatních příjmů.

Hodnoty koeficientů ve třetí části (Odhady koeficientů) jsou 2,71527551 a 757,376168, což se projeví v následujícím grafu č. 7.

Graf č. 7 Závislost příjmů SR na nedaňových a ostatních příjmech

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

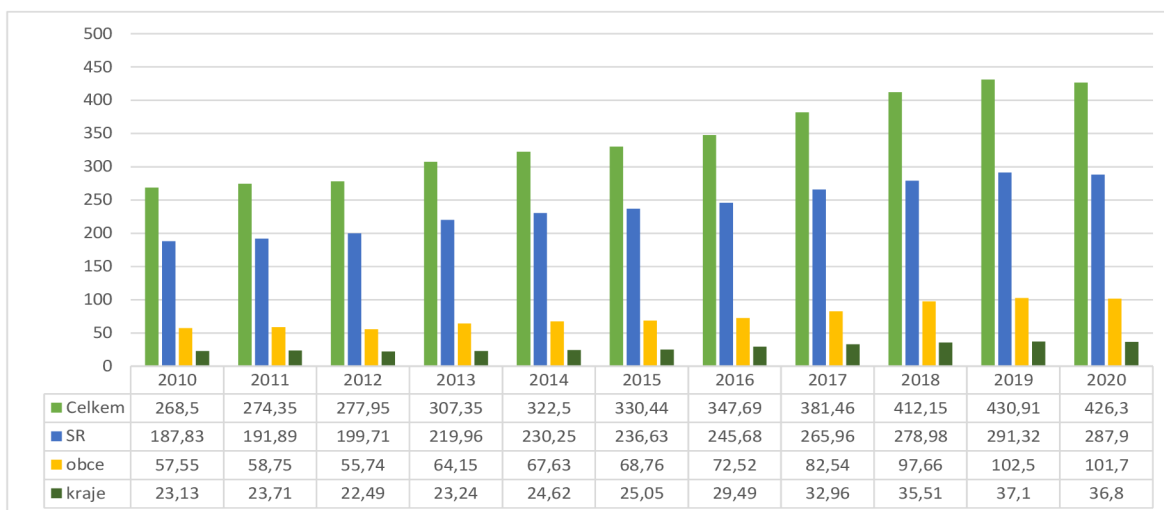
Regresní koeficient $b_0 = 757,38$ je kladný tzn., že se jedná o pozitivní závislost. Pokud tedy rostou příjmy z výběru nedaňových a ostatních příjmů, tak zároveň rostou příjmy státního rozpočtu přímo úměrně.

4.2 Daň z přidané hodnoty

Výběr DPH je prováděn prostřednictvím dvou státních institucí, a to finančními úřady a celními orgány. Finanční úřady vybírají tuto daň ze zdanitelných plnění uskutečněných v tuzemsku a celní úřady ji inkasují zejména při neobchodních dovozech zboží do republiky.

Vyjma grafu znázorňujícímu strukturu rozdělení inkasa DPH, jsou uváděny veškeré hodnoty pouze pro SR s ohledem na skutečnost, že zdrojem dat byly jednotlivé SZÚ.

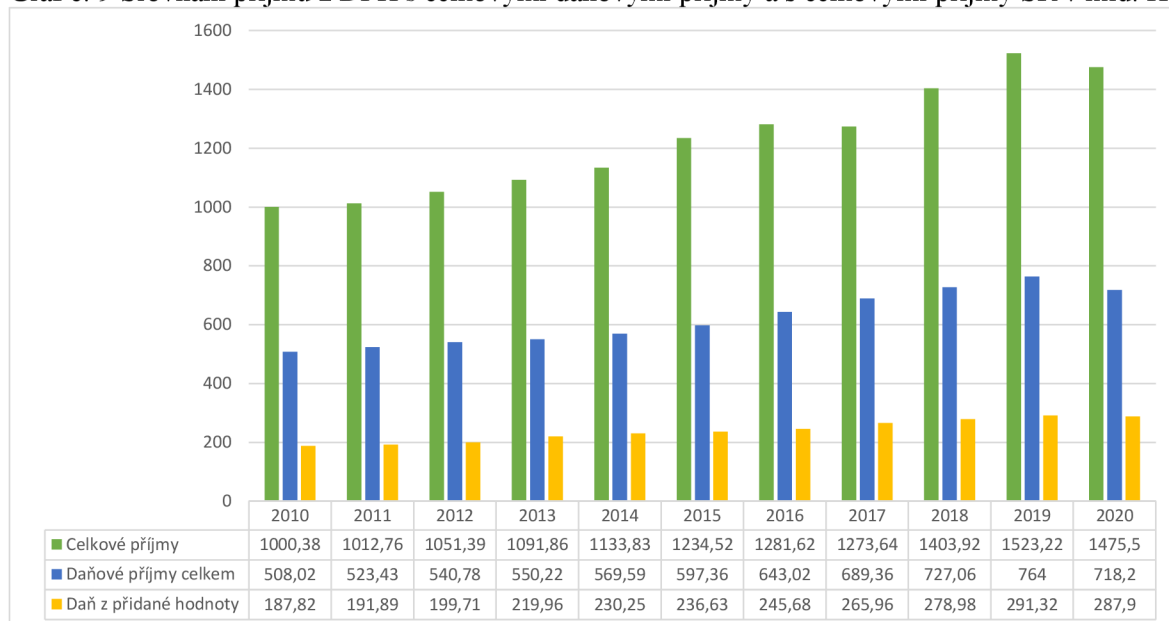
Graf č. 8 DPH – struktura rozdělení celkového inkasa v letech 2010-2020 v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

DPH je řazena mezi tzv. sdílené daně (viz podkapitola 3.3 Rozpočtové určení daní), v grafu č. 8 je zobrazeno celkové inkaso daně z přidané hodnoty v letech 2010-2020 v mld. Kč a částky rozdělené mezi SR, obce a kraje.

Graf č. 9 Srovnání příjmů z DPH s celkovými daňovými příjmy a s celkovými příjmy SR v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Graf č. 9 znázorňuje dosažené celkové příjmy státního rozpočtu, daňové příjmy celkem a daň z přidané hodnoty v jednotlivých sledovaných letech.

V průběhu let 2010-2020 byl výběr DPH ovlivněn řadou legislativních úprav. V další části jsou jednotlivé roky rozebrány podrobněji.

V roce 2010 byla změněna snížená sazba daně z 9 % na 10 % a základní sazba daně z 19 % na 20 % a byl zaveden nový institut skupinové registrace. V roce 2011 byl zaveden režim přenesení daňové povinnosti pro dodání zlata, dodání zboží uvedeného v příloze č. 5 (šroty a odpady) zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, převod povolenek na emise skleníkových plynů. Od 1. 1. 2012 byl tento režim přenesení daňové povinnosti rozšířen i na stavební práce, v rámci režimu přenesení daňové povinnosti má povinnost přiznat a zaplatit daň plátce, pro kterého bylo uvedené zdanitelné plnění v tuzemsku uskutečněno (odběratel). V roce 2012 se k 1. lednu 2012 snížená sazba DPH u zdanitelného plnění nebo přijaté úplaty zvýšila z 10 % na 14 % (§ 47 odst. 1 písm. b) zákona o DPH). Dále přijetím zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), zákona č. 373/2011 Sb., o specifických

zdravotních službách a zákona č. 374/2011., o zdravotnické záchranné službě, zákonem č. 375/2011Sb., s účinností od 1. dubna 2012, novelizováno mj. ustanovení § 51 a § 58 zákona o DPH. S ohledem na nově zákonem používané pojmy byl též novelizován text Příloh č. 1 a č. 2 zákona o DPH a důsledkem těchto změn bylo zúžení rozsahu plnění (zdravotních služeb), u kterých lze uplatnit osvobození od daně bez nároku na odpočet daně dle ustanovení § 58 zákona o DPH.

V roce 2013 byla přijata opatření zaměřená na boj s daňovými úniky, z nichž většina byla v rámci tzv. technické novely zákona o DPH – zákon č. 502/2012 Sb. Jedná se o následující opatření:

- změna zdaňovacího období (§ 99, § 99a, § 99b zákona o DPH). Základním zdaňovacím obdobím pro nově registrované plátce, včetně plátců, kteří nemají v tuzemsku sídlo ani provozovnu, se stal kalendářní měsíc,
- povinnost zveřejňování účtů (§ 96, § 98 písm. d) zákona o DPH). Pro všechny daňové subjekty byla zavedena povinnost uvádět v přihlášce k registraci čísla svých bankovních účtů používaných pro ekonomickou činnost. Použití jiných bankovních účtů než zveřejněných je důvodem pro ručení příjemcem zdanitelného plnění za daň nezaplacenou poskytovatelem plnění,
- zavedení institutu nespolehlivého plátce (§ 106a, § 109 odst. 3, § 109a zákona o DPH). Tento institut umožňuje identifikovat plátce, kteří závažným způsobem porušují povinnosti při správě DPH a u kterých nemůže správce daně z moci úřední zrušit registraci plátce, protože tito plátcí splňují obvykle základní podmínku pro plátce, tj. překročení stanoveného obrátu pro povinnou registraci DPH.

Další legislativní opatření ovlivňující výběr DPH proběhla v roce 2015, kdy došlo k zavedení druhé snížené sazby DPH ve výši 10 % na léky, knihy a nenahraditelnou dětskou výživu. Dle dat ze systému ADIS (Automatizovaný Daňový Informační Systém), ve kterém jsou obsaženy údaje z daňových přiznání, je uváděn dopad tohoto opatření -2,3 mld. Kč na úrovni státního rozpočtu. Dalším opatřením, které se v roce 2015 rovněž projevilo prvotním negativním dopadem plynoucím ze zavedení, je rozšíření mechanismu přenesené daňové povinnosti-v rámci tohoto mechanismu je daň odvedena až na konci obchodního řetězce, kdy je zboží dodáváno neplátcí DPH. MF odůvodňuje dopad tohoto institutu jako prvotní negativní hotovostní dopad na průběh inkasa daně, který v dlouhodobém horizontu by měl přispět k eliminaci karuselových podvodů a ke zvýšení inkasa daně (SZÚ 2015).

Od ledna 2016 bylo zavedeno kontrolní hlášení, což je speciální daňové tvrzení, které nenahrazuje řádné daňové přiznání k DPH ani souhrnné hlášení. V souvislosti s režimem přenesení daňové povinnosti však kontrolní hlášení nahrazuje původně samostatný výpis z evidence pro účely DPH. Kontrolní hlášení se podává pouze elektronicky, a to ve formátu a struktuře zveřejněné správcem daně. Ministerstvo financí uvádí pozitivní rozpočtový dopad ve výši 6,3 - 8 mld. Kč (SZÚ, 2016). Zavedení tzv. elektronické evidence tržeb bylo sice realizováno od prosince 2016, ale vzhledem ke splatnosti daně se vliv z tohoto opatření do inkasa DPH za rok 2016 už nestačil promítnout. K dalším významnějším opatřením s dopadem na inkaso daně lze zařadit rozšíření režimu přenesené daňové povinnosti při dodání nemovité věci, při dodání elektřiny a plynu nebo při poskytnutí služby elektronických komunikací podle zákona upravujícího elektronické komunikace.

Zavedení elektronické evidence tržeb, do které se od prosince 2016 v první fázi zapojili podnikatelé v oblasti stravovacích a ubytovacích služeb, ve druhé fázi pak od 1. 3. 2017 také maloobchod a velkoobchod. Celkový pozitivní dopad elektronické evidence tržeb (EET) na inkaso DPH za rok 2017 na úrovni státního rozpočtu odhadovalo MF ve výši 4,1 mld. Kč (SZÚ, 2017). Negativní dopad mělo snížení sazby daně na stravovací služby z 21 % na 15 % v souvislosti se zavedením EET a také snížení sazby daně z 15 % na 10 % u novin a časopisů od začátku měsíce března. V roce 2017 došlo k dalšímu rozšiřování komodit, na které režim přenesení daňové povinnosti dopadá. Od 1. 7. 2017 se jednalo o zprostředkování dodání investičního zlata, dodání nemovité věci v nuceném prodeji, poskytnutí pracovníků ve stavebnictví, dodání zboží poskytnutého původně jako záruka a dodání zboží po postoupení výhrady vlastnictví.

V roce 2019 byla zavedena nižší sazba DPH na pravidelnou hromadnou dopravu, opatření bylo účinné od února 2019 a MF odhadovalo negativní dopad ve výši 0,6 mld. Kč (SZÚ, 2019). K dalším významným změnám v rámci legislativy již nedošlo, jen judikurní činnost Nejvyššího správního soudu významně korigovala aplikační praxi finanční správy u zajišťovacích příkazů a fakticky došlo k jejich omezení.

Inkaso DPH bylo ovlivněno propadem ekonomiky v důsledku šíření nemoci COVID-19, diskrečními opatřeními a opatřeními zaměřenými na zmírnění dopadů šíření nemoci COVID-19, dále jej ovlivnily nižší sazby daně na teplo a chlad od ledna 2020 s odhadovaným negativním dopadem 1,2 mld. Kč na úrovni státního rozpočtu, na stravovací služby, točené pivo, další služby s vysokým podílem lidské práce, vodné, stočné a pitnou

vodu od května 2020 s odhadovaným negativním dopadem ve výši 1,3 mld. Kč na úrovni státního rozpočtu a na ubytovací služby, vstupné na kulturní akce a sportovní akce, vstupné na sportoviště a jízdné na vleky od července 2020 s odhadovaným negativním dopadem ve výši 0,7 mld. Kč na úrovni státního rozpočtu (SZÚ, 2020). Rovněž v tomto roce došlo k nárůstu u počtu žádostí o posečkání daně, nebo o povolení splátek. Vliv měla i rozhodnutí ministryně financí, dle kterých došlo u vybraných plátců k „faktickému posunu splatnosti“ DPH za zdaňovací období září 2020, říjen 2020, listopad 2020 a III. čtvrtletí 2020 na rok 2021, s odhadovaným negativním dopadem pro rok 2020 ve výši 0,3 mld. Kč na úrovni státního rozpočtu. Dále došlo k plošnému prominutí DPH za bezúplatné dodání základních ochranných prostředků ke zmírnění dopadů šíření nemoci COVID-19 (ochranné pomůcky, testovací soupravy, zboží k výrobě dezinfekce atd.), k prominutí DPH za bezúplatné dodání zboží poskytovatelům zdravotních služeb, bezúplatné dodání zboží složkám integrovaného záchranného systému, Armádě ČR a pro potřeby sociálních služeb. Také došlo k prominutí úroku z prodlení a úroku z posečkané částky vzniklých od 12. března 2020 do 31. prosince 2020 v případech, kdy bylo správcem daně individuálně povoleno posečkání či úhrada ve splátkách z důvodů souvisejících s koronavirem a k pozastavení plnění povinností evidence tržeb pro všechny fáze EET do 31. prosince 2022 (zákon č. 137/2020 Sb. ve znění pozdějších předpisů).

4.2.1 Závislost celkových příjmů SR na DPH

Pro výpočet regresní analýzy byla použita data z tabulky č. 17, na osu Y byly zadány Celkové příjmy SR, na osu X Daňové příjmy celkem. Postup výpočtu je popsán v části 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.

Tabulka č. 17 Celkové příjmy SR a inkaso DPH

<i>DRUH PŘÍJMU</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Daň z přidané hodnoty celkem	187,82	191,89	199,71	219,96	230,25	236,63	245,68	265,96	278,98	291,32	287,90
Celkové příjmy SR	1 000,38	1 012,76	1 051,39	1 091,86	1 133,83	1 234,52	1 281,62	1 273,64	1 403,92	1 523,22	1 475,50

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Na základě vložených dat vznikla následující tabulka, popis základních hodnot uveden pod tabulkou.

Tabulka č. 18 Závislost příjmů SR na výběru DPH

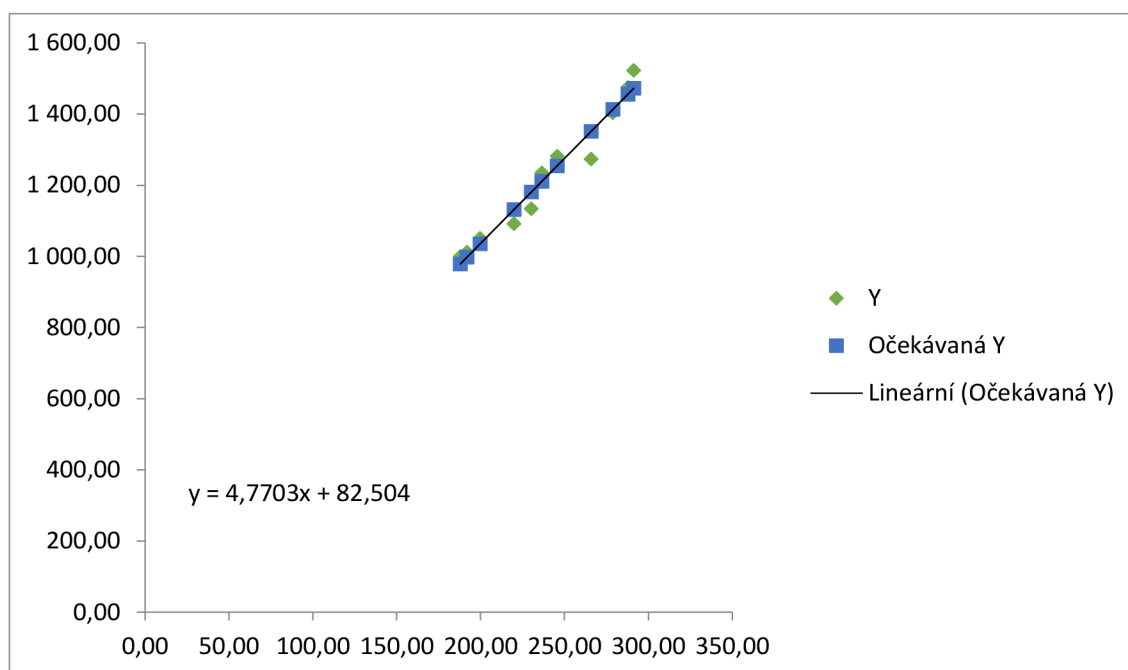
VÝSLEDEK							
<i>Regresní statistika</i>							
Násobné R	0,97754744						
Hodnota spolehlivosti R	0,955599						
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,95066555						
Chyba stř. hodnoty	41,0179169						
Pozorování	11						
ANOVA							
	Rozdíl	SS	MS	F	Úznamnost F		
Regrese	1	325891,18	325891,18	193,69812	2,1582E-07		
Rezidua	9	15142,2255	1682,4695				
Celkem	10	341033,405					
	Koeficienty	Chyba stř. hodnoty	t Stat	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%	Horní 99,0%
Hranice	82,5044108	83,0660251	0,99323894	0,34654521	-105,40399	270,412814	-187,44651
Soubor X 1	4,77033932	0,34275719	13,9175472	2,1582E-07	3,9949687	5,54570994	3,65643483

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z programu Excel

Výstupem regresní analýzy jsou hodnoty v tabulce č. 18. Hodnota korelačního koeficientu je 0,977547439, hodnota koeficientu determinace je 0,955598996. Pomocí koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů SR jsou z 95,56 % ovlivněny změnami výše výběru DPH.

Hodnoty koeficientů ve třetí části (Odhady koeficientů) jsou 4,77033932 a 82,5044108, což se projeví v následujícím grafu č. 10.

Graf č. 10 Závislost příjmů SR na výběru DPH

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Regresní koeficient $b_0 = 82,504$ je kladný tzn., že se jedná o pozitivní závislost. Pokud tedy rostou příjmy z výběru DPH, tak zároveň rostou příjmy státního rozpočtu přímo úměrně.

4.3 Spotřební daně a energetické daně

Spotřební daně zahrnují daň z minerálních olejů, daň z tabákových výrobků, daň z lihu, daň z piva a daň z vína a meziproductů. Zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, byly od 1. 1. 2008 zavedeny tzv. energetické daně, tj. daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z elektřiny a daň z pevných paliv. Od roku 2011 byl do kategorie spotřebních daní zařazen i odvod z elektřiny ze slunečního záření zavedený na základě zákona č. 402/2010 Sb., kterým se změnil zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů. Odvod slouží k úhradě vícenákladů spojených s podporou elektřiny z obnovitelných zdrojů.

Komodity, kterých se tato daň týká, jsou charakteristické nízkou elasticitou a poptávka je při změně ceny téměř neměnná. Inkaso z těchto daní je považováno za stabilní příjem státního rozpočtu (Kubátová, 2009).

Jako zdroj všech dat v práci jsou používány SZÚ z let 2010 až 2020, ve všech těchto materiálech jsou spotřební daně a energetické daně spojovány do jednoho celku, proto je toto členění zachováno, rovněž je dodržena terminologie zdrojových materiálů.

Tabulka č. 19 Složení spotřebních a energetických v rozpadu na jednotlivé daně v letech 2010-2020 v mld. Kč

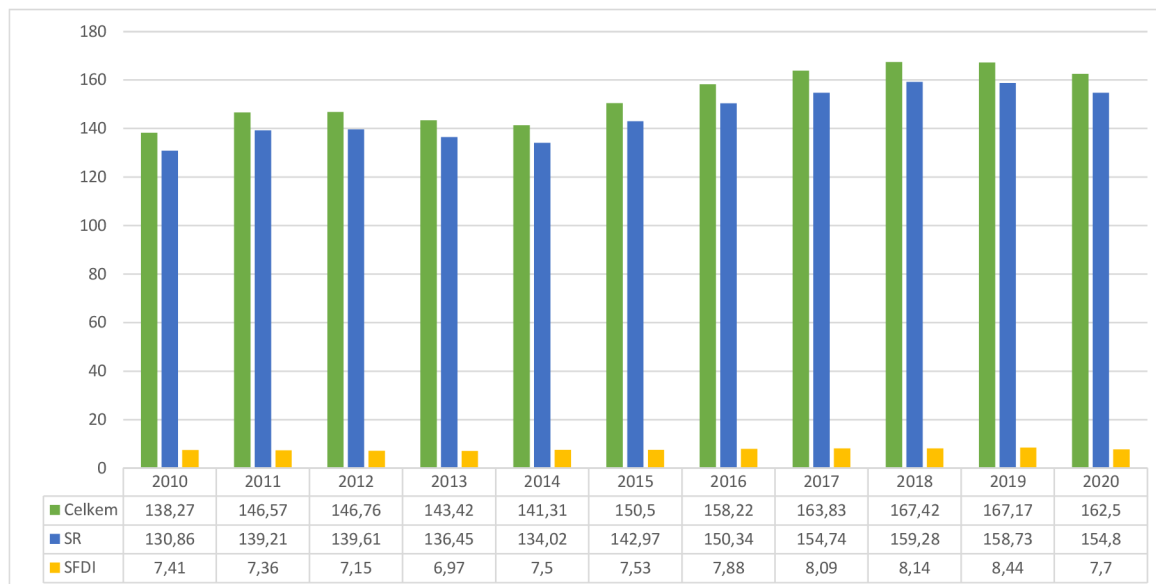
DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spotřební a energetické daně	130,86	139,21	139,61	136,45	134,02	142,97	150,34	154,74	159,28	158,73	154,80
Spotřební daně	127,61	130,08	130,15	127,59	129,19	138,25	145,38	149,40	153,77	153,29	149,39
z minerálních olejů	73,99	73,56	71,62	72,08	73,74	67,06	63,50	61,51	58,15	60,84	57,89
z tabákových výrobků	42,47	44,96	47,00	46,82	44,70	50,86	54,42	56,22	58,81	55,92	59,49
z vína a meziproductů	0,32	0,31	0,32	0,28	0,30	0,32	0,36	0,38	0,41	0,40	0,45
z piva	4,30	4,49	4,64	4,52	4,59	4,71	4,61	4,64	4,78	4,70	4,50
z lihu	6,53	6,77	6,51	6,38	6,75	7,13	7,21	7,34	7,94	8,23	7,77
Energetické daně	3,25	9,13	9,46	8,86	4,84	4,72	4,96	5,34	5,51	5,44	5,41
ze zemního plynu a něk.dalších plynů	1,34	1,32	1,26	1,27	1,14	1,15	1,17	1,30	1,35	1,36	1,42
z pevných paliv	0,49	0,48	0,45	0,46	0,40	0,42	0,42	0,46	0,40	0,36	0,32
z elektřiny	1,42	1,39	1,35	1,31	1,26	1,23	1,45	1,54	1,57	1,57	1,50
odvod z elektřiny ze slun.záření	0,00	5,94	6,40	5,82	2,04	1,93	1,93	2,05	2,19	2,16	2,17

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Z tabulky č. 18 je patrné, že nejvyšší inkaso v rámci spotřebních daní je u daně z minerálních olejů v rozsahu 57,89 – 73,99 mld. Kč, na druhém místě pak daň z tabákových

výrobních v rozsahu 42,47-59,49 mld. Kč. U všech ostatních spotřebních a energetických daní se jedná pouze jednotky mld. Kč.

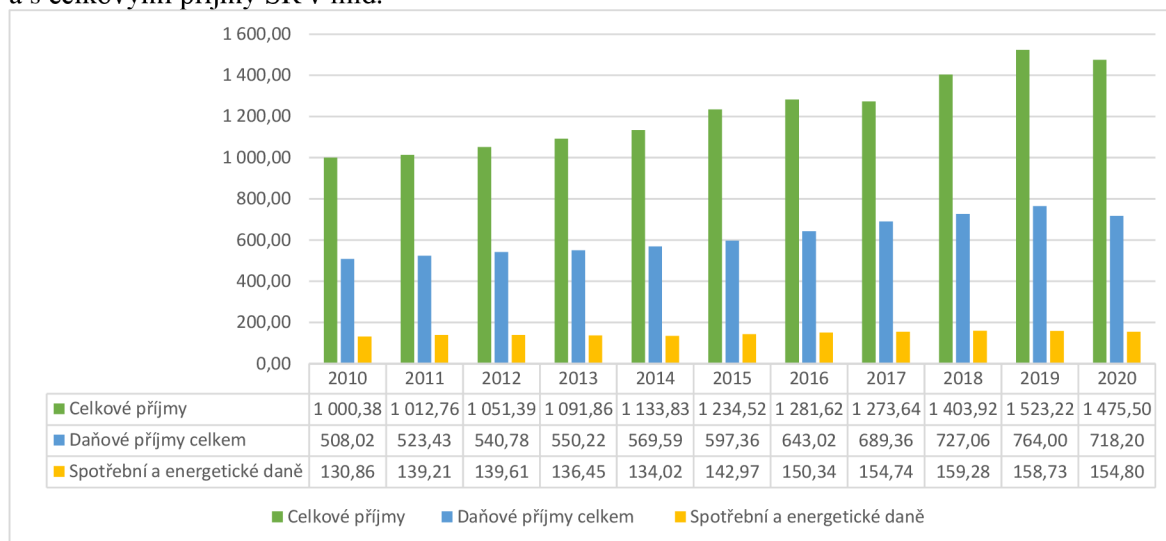
Graf č. 7 Spotřební daně – struktura rozdělení celkového inkasa v letech 2010-2020 v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

S výjimkou daně z minerálních olejů je výnos spotřebních daní určen výhradně do státního rozpočtu. Pokud jde o daň z minerálních olejů, podle platného rozpočtového určení daní náleží 90,9 % výnosu daně státnímu rozpočtu a 9,1 % Státnímu fondu dopravní infrastruktury (SFDI). (viz bod 3.4 Rozpočtové určení daní)

Graf č. 11 Srovnání příjmů spotřebních a energetických daní s celkovými daňovými příjmy a s celkovými příjmy SR v mld.

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

V roce 2010 došlo k navýšení sazeb daně u motorových benzinů, ostatních benzinů a leteckých pohonných hmot benzinového typu a dále u středních olejů a těžkých plynových olejů z 11 840 Kč/1000 l na 12 840 Kč/1000 l (u benzinů), respektive z 9 950 Kč/1000 l na 10 950 Kč/1000 l (u středních olejů a těžkých plynových olejů), tj. cca o 9 %. V komoditě tabákových výrobků došlo ke zvýšení sazeb daně u cigaret a tabáku ke kouření, a to v průměru o cca 4,5 %. U spotřební daně z piva došlo k navýšení o 33 %.

Od 1.1.2011 byly do kategorie spotřebních daní zařazeny i odvody z elektřiny ze slunečního záření zavedené na základě zákona č. 402/2010 Sb., kterým se novelizoval zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře využívání obnovitelných zdrojů, a mají sloužit jako kompenzace výdajů v důsledku poskytování dotací na úhradu vícenákladů spojených s podporou elektřiny z obnovitelných zdrojů.

V roce 2012 byla implementována směrnice Rady 2011/64/EU ze dne 21. června 2011 o struktuře a sazbách spotřební daně z tabákových výrobků, a to zákonem č. 407/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Novelou zákona byly stanoveny nové minimální sazby daně z tabákových výrobků. Z důvodu zamezení skokového navýšení spotřební daně bylo původně jedno plánované navýšení s účinností od 1.1.2014 rozděleno do dvou postupných kroků s účinností od 1.1.2013, resp. 1.1.2014.

V roce 2013 k 1.10. nabytí účinnosti zákon č. 234/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách. Novou právní úpravou byly stanoveny parametry a podmínky, při jejichž splnění je osoba oprávněna zahájit a vykonávat činnost distribuce pohonných hmot. Mezi tyto podmínky patřila např. bezdlužnost vůči orgánům finanční a celní správy, spolehlivost distributora a složení kauce ve stanovené výši. Navržená kauce předpokládala omezení vzniku a zneužívání účelově založených společností.

Novelou § 18 zákona o podporovaných zdrojích energie, účinnou od 1.1. (zákon č. 310/2013 Sb.), kterou byly sníženy více než o polovinu sazby odvodu, a to u základu odvodu v případě jeho hrazení formou výkupních cen z 26 % na 10 % a zeleného bonusu na elektřinu z 28 % na 11 %. Rovněž došlo ke změně předmětu daně. Podporována nadále měla být elektřina vyrobená ze slunečního záření v období od 1.1.2014 po dobu trvání práva na podporu elektřiny v zařízení uvedeném do provozu v období od 1.1.2010 do 31.12.2010.

S účinností od července 2015 byla zavedena daň ze surového tabáku, zavedení této daně mělo sloužit především k prevenci obcházení placení spotřební daně a nelegálnímu prodeji surového tabáku určeného ke kouření. V souvislosti s tímto opatřením mohlo dojít

k přesunu části nelegální spotřeby do legální, což se mohlo pozitivně promítnout do inkasa daně z tabákových výrobků (SZÚ 2015).

Od roku 2016 se vždy k 1. lednu na základě zákona č. 315/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, se navyšovaly sazby daně z tabákových výrobků, a to v tříletém harmonogramu vždy k 1. lednu daného roku. Cílem tohoto opatření bylo navýšení příjmů státního rozpočtu a současně zajištění předvídatelnosti vývoje sazeb pro podnikatelské subjekty (SZÚ 2016).

S účinností od 1.7.2017 byla mírně zvýšena daňová zvýhodnění pro některá biopaliva, ale tato podpora měla naprosto zanedbatelný vliv na celkový výnos daně z minerálních olejů. (SZÚ 2017).

K 1. lednu 2018 došlo u energetických daní k navýšení sazby této daně z 68,40 Kč/MWh spalného tepla na 136,80 Kč/MWh spalného tepla.

V roce 2019 byla přijata novela zákona č. 4/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Tento zákon změnil systém vracení spotřební daně z tzv. zelené nafty. Zákonem byla prodloužena délka zdaňovacího období z jednoho měsíce na tři měsíce (u rybníkářství, provádění hospodaření v lese, respektive v rostlinné, živočišné a kombinované výrobě při vykazování spotřeby podle evidence o skutečné spotřebě), respektive kalendářní rok (v rostlinné, živočišné a kombinované výrobě při vykazování spotřeby pomocí tzv. normativů minimální spotřeby). Některé subjekty tak měly možnost volit mezi čtvrtletním a ročním zdaňovacím obdobím s tím, že lhůta pro podání daňového přiznání byl konec následujícího čtvrtletního období. Zákon v neposlední řadě snížil počet skupin vracení daně v kombinované rostlinné a živočišné výrobě ze tří na dvě a zrušil možnost vracet daň ze směsné motorové nafty B30. Tato opatření byla koncipována jako rozpočtově neutrální (SZÚ 2019).

S účinností od 1. dubna 2019 došlo v ČR zákonem č. 80/2019 Sb. k zavedení nové daně, a to daně ze zahřívání tabákových výrobků. Tyto výrobky, které se řadily mezi nové, obsahují tabák, avšak k jejich užívání dochází nikoliv hořením, ale zahříváním tabáku prostřednictvím zvláštního (obslužného) zařízení. V ČR jsou zahřívány tabákové výrobky zdaňovány na váhu, se sazbou spotřební daně odpovídající výši sazby aplikované na tabák ke kouření. Sazba spotřební daně ze zahřívání tabákových výrobků v roce 2019 činila 2,236 Kč/g (SZÚ 2019).

Pro rok 2020 byly zákonem č. 364/2019 Sb., navýšeny sazby spotřebních daní některých vybraných výrobků. Nové sazby daně byly účinné od 1. ledna 2020, v případě lihu tak k prvním splatnostem se „zvýšenou“ sazbou daně došlo v březnu 2020 (splatnost spotřební daně z lihu je do 55 dnů po skončení zdaňovacího období, ve kterém vznikla povinnost přiznat daň a zaplatit). V případě tabákových výrobků a zahříváných tabákových výrobků byly tyto komodity uváděny do volného daňového oběhu s novou tabákovou nálepkou (novou sazbou daně) od 1. března 2020. V případě surového tabáku byla nová sazba daně aplikována rovněž od 1. března 2020.

V rámci covidových opatření byl přijat zákon č. 229/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, obsahoval celkem tři opatření, a to umožnění navrácení nespotřebovaného piva zpět do daňového skladu za účelem jeho likvidace nebo přepracování (s nárokem na vrácení daně), dočasné prodloužení lhůty pro doprodej cigaret se „starou“ sazbou daně z dosavadních tří kalendářních měsíců na čtyři a umožnění uplatnění nároku na vrácení daně tzv. zelené nafty pro přiznání podávaná do 31. března 2020, a to o 41 dní. Dále byly přijaty zákony č. 299/2020 Sb. a č. 159/2020 Sb., jimi byla zkrácena lhůta pro vrácení vratitelného přeplatku z tzv. zelené nafty, ve většině případů ze šedesáti na čtyřicet kalendářních dnů po uplynutí lhůty pro podání daňového přiznání nebo dodatečného daňového přiznání k uplatnění nároku na vrácení daně (SZÚ 2020).

K 1. lednu 2020 došlo u energetických daní k navýšení sazby této daně z 136,80 Kč/MWh spalného tepla na 264,80 Kč/MWh spalného tepla (SZÚ 2020).

4.3.1 Závislost příjmů SR na výběru spotřebních a energetických daní

Pro výpočet regresní analýzy byla použita data z tabulky č. 17, na osu Y byly zadány Celkové příjmy SR, na osu X Spotřební a energetické daně celkem. Postup výpočtu je popsán v části 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.

Pro výpočet regresní analýzy byla použita data z tabulky č. 20, na osu Y byly zadány Celkové příjmy SR, na osu X Daňové příjmy celkem. Postup výpočtu je popsán v části 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.

Tabulka č. 20 Celkové příjmy SR a spotřební a energetické daně

DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spotřební a energetické daně	130,86	139,21	139,61	136,45	134,02	142,97	150,34	154,74	159,28	158,73	154,80
Celkové příjmy SR	1 000,38	1 012,76	1 051,39	1 091,86	1 133,83	1 234,52	1 281,62	1 273,64	1 403,92	1 523,22	1 475,50

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Tabulka č. 21 Závislost celkových příjmů SR a spotřebních a energetických daní celkem

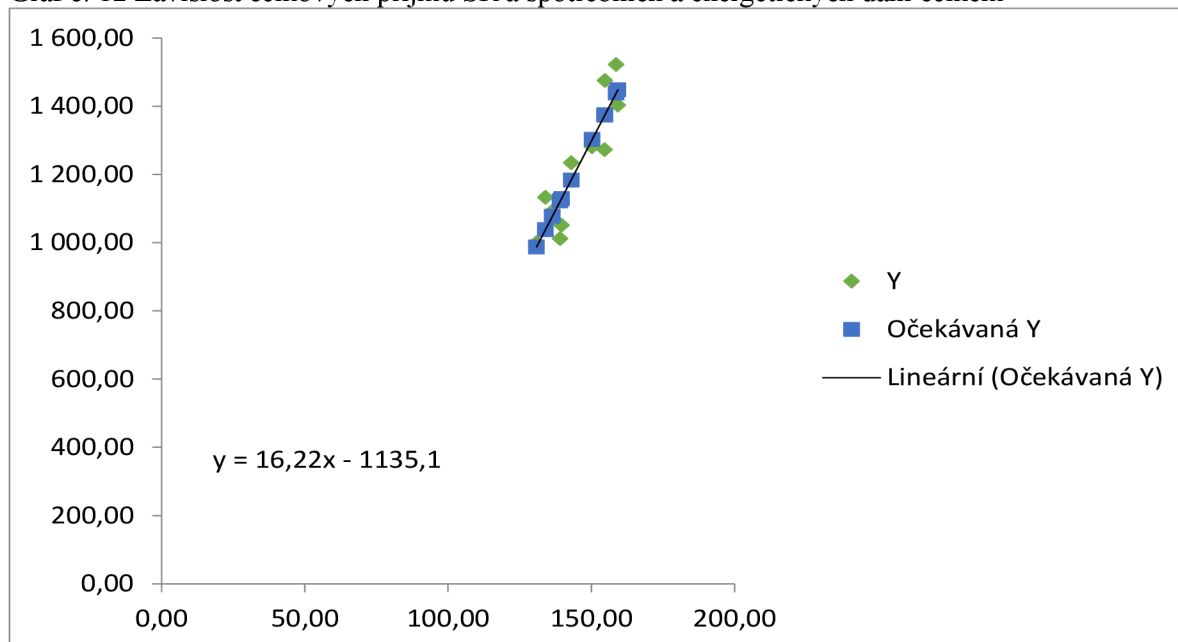
VÝSLEDEK								
<i>Regresní statistika</i>								
Násobné R	0,90806666							
Hodnota spolehlivosti R	0,82458505							
Nastavení hodnota spolehlivosti R	0,8050945							
Chyba stř. hodnoty	81,528698							
Pozorování	11							
ANOVA								
	Rozdíl	SS	MS	F	Významnost F			
Regrese	1	281211,048	281211,048	42,3069157	0,00011089			
Rezidua	9	59822,3574	6646,9286					
Celkem	10	341033,405						
	Koeficienty	Chyba stř. hodnoty	t Stat	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%	Dolní 99,0%	Horní 99,0%
Hranice	-1135,0827	363,783594	-3,1202141	0,01231438	-1958,0184	-312,14705	-2317,3196	47,1541416
Soubor X 1	16,2201047	2,49372162	6,50437666	0,00011089	10,5789145	21,8612949	8,11591954	24,3242899

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z programu Excel

Výstupem regresní analýzy jsou hodnoty v tabulce č. 21. Hodnota korelačního koeficientu je 0,908066656, hodnota koeficientu determinace je 0,824585051. Pomocí koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů SR jsou z 82,46 % ovlivněny změnami výše spotřebních a energetických daní celkem.

Hodnoty koeficientů ve třetí části (Odhady koeficientů) jsou 16,2201047 a -1135,082711, což se projeví v následujícím grafu č. 21.

Graf č. 12 Závislost celkových příjmů SR a spotřebních a energetických daní celkem

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

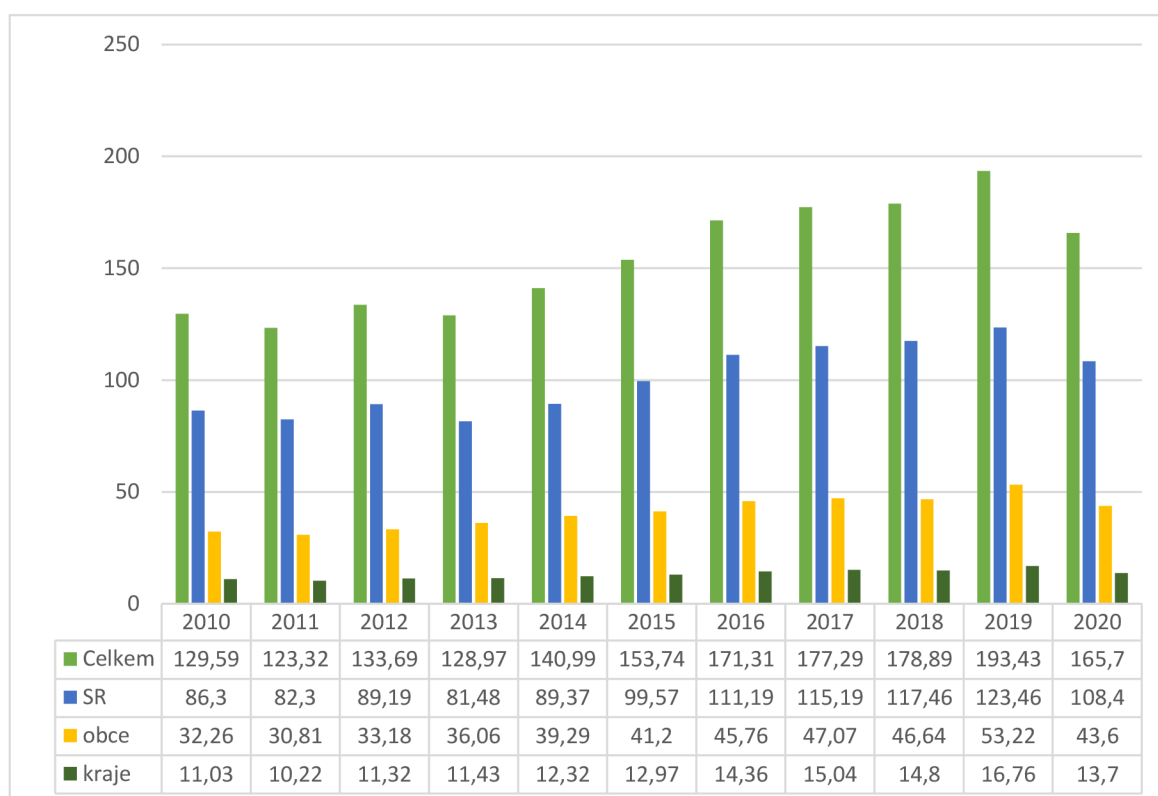
Regresní koeficient $b_0 = -1135,1$ je záporný tzn., že se jedná o nepřímou závislost a při růstu hodnot nezávisle proměnné v průměru dochází k poklesu hodnot závisle proměnné.

4.4 Daň z příjmů právnických osob

V celkovém ročním výnosu daně z příjmu právnických osob jsou zahrnuty tyto příjmy:

- zaplacené zálohy na daň,
- doplatky daně na základě podaných řádných a dodatečných daňových přiznání,
- kladné saldo uhrazených nedoplatků a vrácených přeplatků vyplývajících z vyúčtování záloh na daň na základě podaných daňových přiznání,
- zaplacenou daň dodatečně vyměřenou správcem daně,
- zaplacené příslušenství daně.

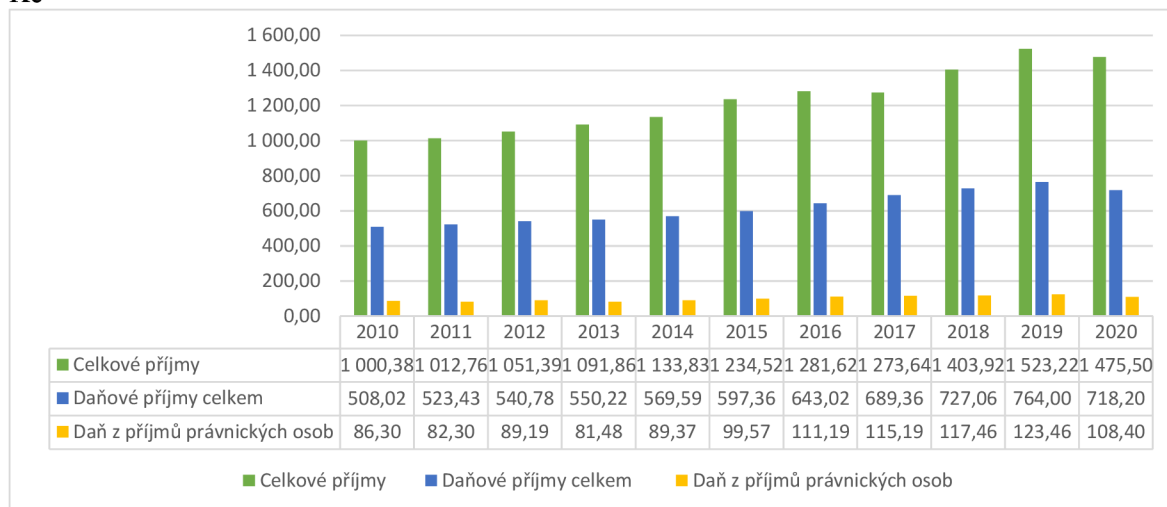
Graf č. 13 DPPO - struktura rozdělení celkového inkasa daně v letech 2010-2020 v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

DPPO patří rovněž do kategorie tzv. sdílených příjmů, tzn. její výnos je rozdělován mezi státní rozpočet a územní rozpočty. Vývoj celostátního výnosu daně z příjmů právnických osob s rozdělením na jednotlivé rozpočty je uveden v grafu č. 13.

Graf č. 14 Srovnání daně z příjmů PO s celkovými daňovými příjmy a s celkovými příjmy SR v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

V průběhu let 2010-2020 byl výběr DPPO ovlivněn řadou legislativních úprav stejně jako vnějšími vlivy. V roce 2010 bylo inkaso DPPO z přiznání nepříznivě ovlivněno pokračujícími dopady celosvětové hospodářské krize na českou ekonomiku z roku 2009, a to v kombinaci s částí legislativních změn, které byly přijaty s účinností pro zdaňovací období započatá v roce 2009 zákonem č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, zejména dalším poklesem sazby daně z 21 % na 20 %. Pokračovalo i využívání zákonné možnosti stanovit v odůvodněných případech na žádost poplatníků zálohy na daň jinak. Zálohy na DPPO splatné v roce 2011, tak byly v roce 2010 sníženy 13 570 poplatníkům o 16,1 mld. Kč proti jejich zákonné výši (SZÚ, 2011). V roce 2011 částečně inkaso DPPO ovlivnila i výše poskytovaných úlev na daních. Do konce roku 2010 umožňovalo ustanovení § 55a zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, Ministerstvu financí prominutí daně z důvodu nesrovnalostí vyplývajících z daňových zákonů, prominutí příslušenství daně i z důvodu odstranění tvrdosti zákona.

Po novele zákona o daních z příjmů (zákon č. 346/2010 Sb.) v roce 2012 platily nově tyto úpravy s dopadem do inkasa daně:

1/ legislativní změny s možným pozitivním dopadem spočívaly ve zrušení osvobození:

- příjmů z provozu malých vodních elektráren do 1 MW, větrných elektráren, tepelných čerpadel, solárních zařízení, zařízení na výrobu a energetické využití bioplynu a dřevoplynu, zařízení na výrobu elektřiny nebo tepla z biomasy, zařízení na výrobu biologicky degradovatelných látek a zařízení na využití geotermální energie, jímž bylo

sledováno omezení neodůvodněné podpory výroby elektřiny zejména ze zařízení využívajících solární energii,

- úrokových příjmů spořitelních a úvěrních družstev,
- možnosti uplatňovat slevu na dani ve výši jedné poloviny daně z příjmů u zaměstnavatele, pokud zaměstnával nejméně 25 zaměstnanců, a současně polovina průměrného ročního přepočteného počtu všech zaměstnanců byly osoby se zdravotním postižením,
- omezení vlivu mimořádných daňových odpisů a zkrácené doby nájmu u smluv o finančním leasingu, tj. tzv. protikrizových opatření zavedených zákonem č. 216/2009 Sb.

2/ legislativní změny s možným negativním dopadem:

- zvýšení limitu odečtu hodnoty darů od základu daně z 5 % až na 10 % i pro dary poskytnuté právnickou osobou na zajišťování odborné výuky na středních a vyšších odborných školách, které bylo možné využít již za zdaňovací období započaté v roce 2010,
- stanovení daňové uznatelnosti limitovaného motivačního příspěvku poskytnutého zaměstnavatelem žákovi střední školy nebo studentovi vyšší odborné školy (2 000 Kč) a studentovi vysoké školy (5 000 Kč), který se na základě smluvního ujednání pro zaměstnavatele připravuje jako budoucí zaměstnanec.

V roce 2013 došlo ke snížení zákonného podílu státního rozpočtu na celostátním výnosu DPPO ve prospěch obcí, důsledkem pro státní rozpočet byl celkový meziroční pokles v částce 2,6 mld. Kč (SZÚ, 2013). Za legislativní změnu, která se negativně promítla do inkasa DPPO z příznání, lze považovat zrušení daňové neuznatelnosti odměn členů statutárních orgánů a dalších orgánů právnických osob. Zákonem č. 470/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění a některé další zákony, byla od 1. 1. 2012 provedena změna zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, na základě které se o částku vyplacených uvedených odměn základ daně od roku 2012 již nezvyšuje. Pozitivně se promítla do výběru daně změna provedená zákonem č. 458/2011 Sb., o změně zákonů souvisejících se zřízením jednoho inkasního místa a dalších změnách daňových zákonů, v oblasti zdaňování loterií a jiných podobných her. S účinností od 1. 1. 2012 poplatníci provozující loterie a jiné podobné hry již nejsou osvobozeni od daně z příjmů právnických osob. Rovněž pozitivní změna byla provedena zákonem č. 500/2012 Sb., o změně daňových, pojistných a dalších zákonů v souvislosti se

snižováním schodků veřejných rozpočtů, spočívající v zavedení 35% srážkové daně z příjmů hrazených poplatníkům do některých daňových rájů. Od 1. 1. 2014 došlo ke spojení daně dědické a darovací do zákona o daních z příjmů. Ale např. výnos daně darovací vybírané z bezúplatných plnění činil do konce roku 2013 cca 0,1 mld. Kč za rok, tato změna výrazně státní příjmy tedy neovlivnila.

Nejvýraznější legislativní změnou pro rok 2015 bylo omezení paušálních výdajů pro osoby s příjmy ze samostatné činnosti maximálním limitem pro uplatnění výdajových paušálů 60 % a 80 %, a to ve výši odpovídající tržbám 2 000 000 Kč. U příjmů ze zemědělské činnosti, řemeslného podnikání, lesního a vodního hospodářství tak bylo možné při použití paušálů uplatnit jako výdaj maximálně 1 600 000 Kč a u příjmů z ostatního živnostenského podnikání maximálně 1 200 000 Kč. Procentní výše paušálů nebyly změněny, stejně jako obecná možnost uplatnit výdaje ve skutečné výši. Tato změna výrazně státní příjmy neovlivnila.

V roce 2016 byla ve zdaňovacím období zvýhodněná sazba daně ve výši 5 % ponechána pouze vybraným typům investičních fondů, které byly označeny pro účely zdanění daní příjmů jako „základní investiční fond“. V části daně z příjmů právnických osob vybírané srážkou došlo k legislativní změně provedené zákonem č. 267/2014 Sb., kde došlo k rozšíření příjmů podléhající této dani o příjem z vrácení emisního ázia, z příplatku mimo základní kapitál a o obdobné příjmy, mezi které patří např. příjem z rozpuštění rezervního fondu, pokud nebyl tvořen ze zisku, ale zejména výplata oceňovacích rozdílů z ocenění při přeměně. Nicméně pro uplatnění srážkové daně lze příjem snížit o nabývací cenu podílu, z tohoto důvodu je zpravidla základ daně nulový.

Od roku 2017 mohly negativně ovlivnit inkaso daně následující úpravy zákona o daních z příjmů provedené zákonem č. 170/2017 Sb.:

- změna limitu pro daňovou uznatelnost výdajů tvorbu fondu kulturních a sociálních potřeb a sociálního fondu u veřejně prospěšného poplatníka a výdajů na tvorbu sociálního fondu u veřejné vysoké školy nebo veřejné výzkumné instituce; limitní procento bylo pro rok 2017 navýšeno z 1,5 % na 2 % z úhrnů z vyměřovacích základů zaměstnance pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- daňová uznatelnost výdajů na tvorbu garančního fondu České kanceláře pojistitelů (podle přechodného ustanovení lze použít již pro zdaňovací období započaté v roce 2017),

- zrušení limitace daňově uznatelného výdaje příjmem z prodeje u mikro účetní jednotky, která je poplatníkem daně z příjmů právnických osob, při prodeji cenného papíru, který je u jiných účetních jednotek oceňován v souladu s účetními předpisy reálnou hodnotou (podle přechodného ustanovení lze použít již pro zdaňovací období započaté v roce 2017),
- negativní vliv mělo rozšíření definice mateřské společnosti pro účely daně z příjmů o svěřenský fond, rodinnou fundaci, obce a svazky obcí; nově byl i u těchto poplatníků osvobozen od daně vybírané srážkou příjem z dividend vyplacený jejich dceřinou společností,
- negativní vliv mělo také rozšíření osvobození příjmů České republiky, kdy byly osvobozeny všechny příjmy České republiky z operací řízení likvidity státní pokladny a řízení státního dluhu podle zákona upravujícího rozpočtová pravidla, které by jinak byly zdaňované srážkovou daní ve výši 19 %,
- mírně pozitivní vliv mohlo mít rozšíření aplikace srážkové daně na vklady u bank a spořitelních a úvěrních družstev v případě veřejně prospěšných poplatníků s tzv. úzkým základem daně (tj. zdaňovány pouze některé činnosti, zejména podnikatelské), s výjimkou obcí a krajů, a společenství vlastníků jednotek (přesun z výběru na přiznání na zdaňování srážkovou daní).

Pro zdaňovací období 2018 nebyly v oblasti daně z příjmů právnických osob přijaty takové legislativní změny zákona o daních z příjmů, které by měly zásadní dopad na inkaso této daně, totéž platilo pro rok 2019.

V roce 2020 proběhla řada opatření přijatých ke zmírnění dopadů šíření nemoci COVID-19, která jsou uvedena v následujících bodech:

- zavedení institutu zpětného uplatnění ztráty-tento institut prakticky nebyl využit,
- plošné zrušení červnové zálohy–výpadek inkasa z tohoto titulu nebyl totální, v období splatnosti červnové zálohy bylo poplatníky daně uhrazeno 19 mld. Kč,
- individuální žádosti o stanovení záloh jinak - rovněž výpadek inkasa z tohoto titulu nebyl tak výrazný, jak bylo rozpočtováno, předpokládaný výpadek měl činit 18 mld. Kč na úrovni veřejných rozpočtů, nicméně výpadek činil 10,3 mld. Kč,
- prodloužení lhůty pro podání přiznání k dani z příjmů právnických osob za rok 2019 a její zaplacení z 1. dubna a z 1. července (pro většinu poplatníků) do 18. srpna (resp. prominutí pokuty za opožděně podané daňové přiznání, pokud toto přiznání bylo podáno

nejpozději do 18. 8. 2020 a prominutí úroků z prodlení dle § 252 a z posečkáni dle § 157 daňového řádu, které vznikly pozdním zaplacením daně, nejdéle však do 18. 8. 2020).

4.4.1 Závislost příjmů SR na výběru daně z příjmů PO

Pro výpočet závislosti celkových příjmů SR na výběru daně z příjmů PO byla pro regresní analýzu použita data z tabulky č. 22, na osu Y byly zadány Celkové příjmy SR, na osu X Daň z příjmů PO. Postup výpočtu je popsán v části 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.

Tabulka č. 22 Celkové příjmy SR a daň z příjmů PO

DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Daň z příjmů právnických osob	86,30	82,30	89,19	81,48	89,37	99,57	111,19	115,19	117,46	123,46	108,40
Celkové příjmy SR	1 000,38	1 012,76	1 051,39	1 091,86	1 133,83	1 234,52	1 281,62	1 273,64	1 403,92	1 523,22	1 475,50

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Na základě vložených dat vznikla následující tabulka, popis základních hodnot uveden pod tabulkou.

Tabulka č. 23 Závislost příjmů SR na výběru daně z příjmů PO

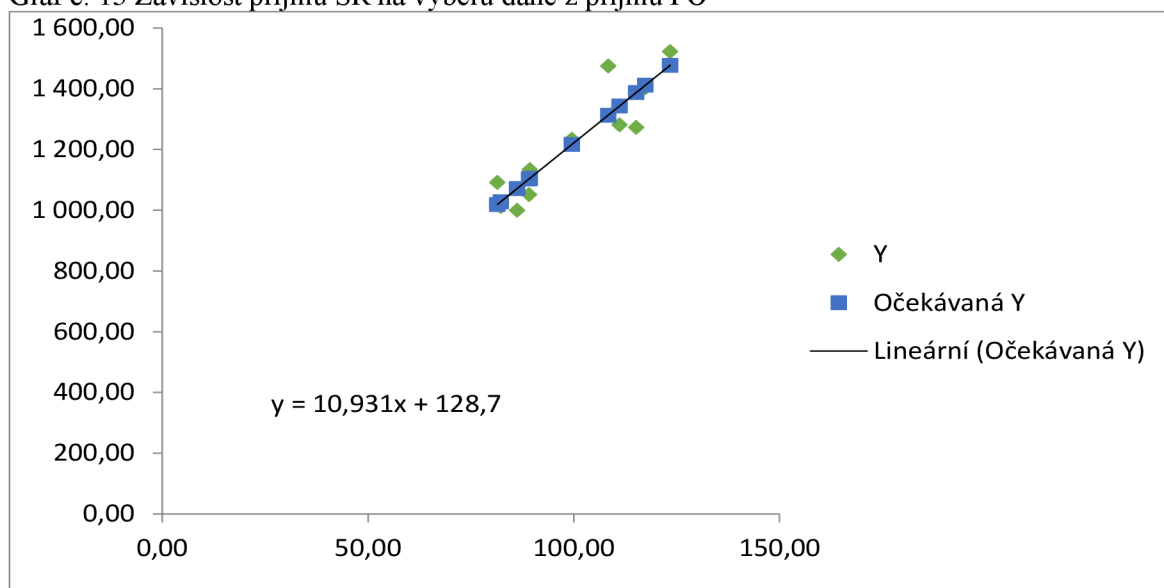
VÝSLEDEK								
Regresní statistika								
Násobné R	0,90823688							
Hodnota spolehlivosti R	0,82489423							
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,80543803							
Chyba stř. hodnoty	81,4568177							
Pozorování	11							
ANOVA								
	Rozdíl	SS	MS	F	Významnost F			
Regrese	1	281316,487	281316,487	42,3975057	0,00010999			
Rezidua	9	59716,9183	6635,21315					
Celkem	10	341033,405						
	Koeficienty	Chyba stř. hodnoty	t Stat	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%	Dolní 99,0%	Horní 99,0%
Hranice	128,704454	170,25465	0,75595265	0,46900075	-256,43832	513,847231	-424,59516	682,004068

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z programu Excel

Výstupem regresní analýzy jsou hodnoty v tabulce č. 22. Hodnota korelačního koeficientu je 0,908236878, hodnota koeficientu determinace je 0,824894226. Pomocí koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů SR jsou z 82,49 % ovlivněny změnami výše celkových daňových příjmů.

Hodnoty koeficientů ve třetí části (Odhady koeficientů) jsou 10,93104602 a 128,7044536, což se projeví v následujícím grafu č. 15.

Graf č. 15 Závislost příjmů SR na výběru daně z příjmů PO

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Regresní koeficient $b_0 = 128,71,62$ je kladný a tzn., že se jedná o přímou závislost. Pokud tedy rostou příjmy z výběru daně z příjmů PO, tak zároveň rostou příjmy státního rozpočtu přímo úměrně.

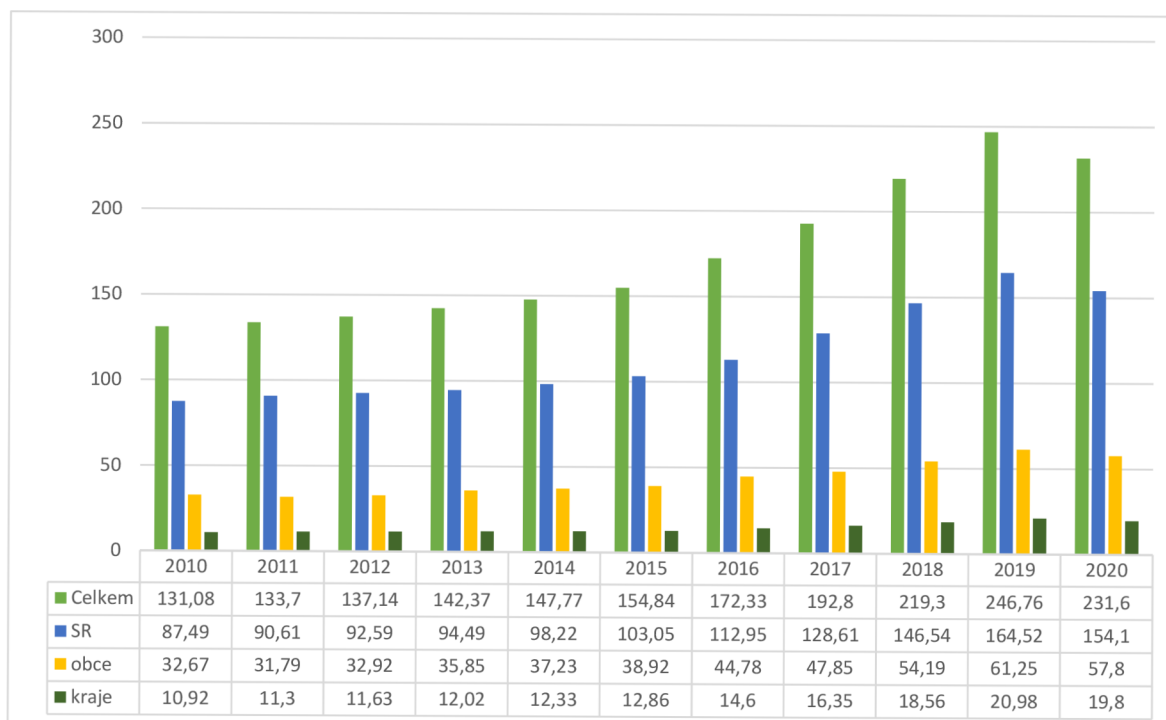
4.5 Daň z příjmu fyzických osob (DPFO)

Jedná se o daň, kterou jsou povinny platit veškeré osoby, které mají na území České republiky trvalý pobyt případně se zde obvykle zdržují. Daňová povinnost se týká jak příjmů plynoucích ze zaměstnání, tak těch, které dotyčný získává z podnikání, dohod o pracovní činnosti nebo dohod o provedení práce. To samé platí i pro příjmy z kapitálového majetku, příjmy z nájmu a ostatní příjmy. Dani z příjmů podléhají i příjmy ze zahraničních zdrojů.

V celkovém ročním výnosu daně z příjmu fyzických osob jsou zahrnuty tyto dílčí příjmy:

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6 ZDP), hrazeno plátcí,
- příjmy ze samostatné činnosti (§ 7 ZDP), hrazeno poplatníky,
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8 ZDP),
- příjmy z nájmu (§ 9 ZDP),
- ostatní příjmy (§ 10 ZDP).

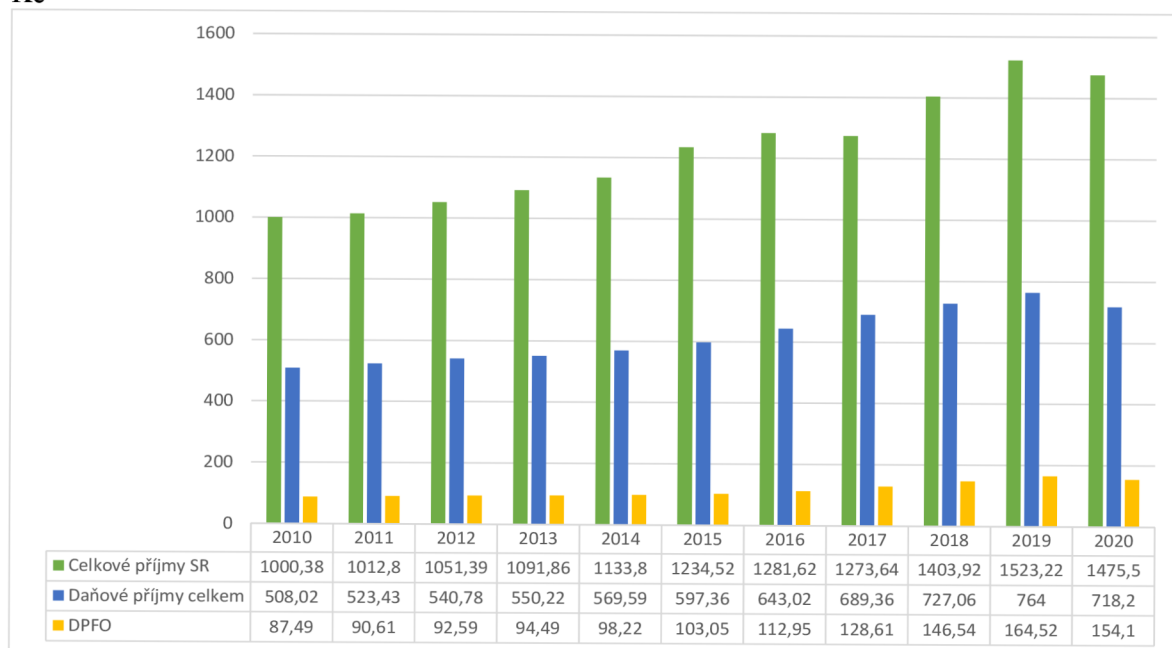
Graf č. 15 DPFO-struktura rozdělení celkového inkasa v letech 2010-2020 v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Daň z příjmu FO je zahrnuta do skupiny tzv. sdílených daní, její výnos je rozdělován mezi státní rozpočet a územní rozpočty, podrobné údaje za jednotlivé roky obsahuje graf č. 15. Mechanismus rozpočtového určení daní včetně procentuálního poměru rozdělení byl řešen v předchozí části práce (bod 3.4).

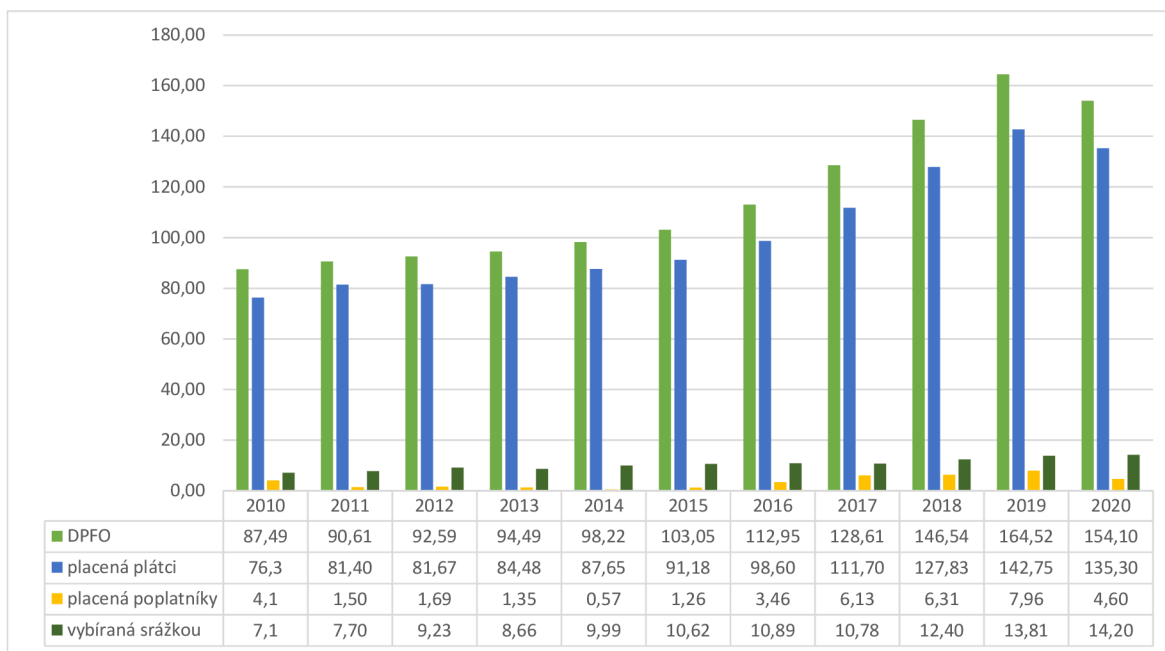
Graf č. 16 Srovnání daně z příjmů FO s celkovými daňovými příjmy a s celkovými příjmy SR v mld. Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Z grafu č. 16 lze vyčíst, že objem výběru daně z příjmu FO se postupně zvyšuje, jedinou výjimkou je covidový rok 2020, výběr se pohybuje v rozmezí od 87,49 mld. Kč v roce 2010 až po 164,52 mld. Kč v roce 2019.

Graf č. 17 DPFO v členění dle typu výběru

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Z grafu č. 17 je patrné, že jednoznačně nejvyšší podíl na výběru daně z příjmu FO má daň placená plátci a její objem neustále narůstá a pohybuje se v rozmezí 76,3-142,75 mld. Kč. Daň vybíraná srážkou se pohybuje v rozmezí 7,1-14,20 mld. Kč, daň placená poplatníky je v rozmezí 0,57-7,96 mld. Kč.

V průběhu let 2010-2020 byl výběr DPFO ovlivněn řadou legislativních úprav. Zásadní legislativní úprava u DPFO nastala již před sledovaným obdobím, a to v roce 2008, kdy byla v návaznosti na novou daňovou reformu změněna sazba pro výpočet daně z příjmu fyzických osob. Místo progresivní sazby daně byla použita lineární daň jako jediná sazba a byla stanovena na 15 %. Spolu s lineární sazbou byl zaveden také pojem superhrubá mzda, což představuje hodnotu hrubé mzdy zvýšenou o sociální a zdravotní pojištění, které za zaměstnance hradí zaměstnavatel. Právě tato superhrubá mzda představovala základ daně, ze kterého se daň počítala a zvyšovala hodnotu vypočtené daně. Od roku 2021 se superhrubá mzda nepoužívá jako základ daně z příjmu.

Inkaso DPFO z přiznání v roce 2010 nepříznivě ovlivnily pokračující dopady celosvětové hospodářské krize na českou ekonomiku z roku 2009, v kombinaci s částí legislativních změn, které byly přijaty s účinností pro zdaňovací období započatá v roce 2009:

- zavedení institutu mimořádných odpisů pro hmotný majetek pořízený v období od 1.1.2009 do 30.6.2010 (zákon č. 216/2009 Sb.) s cílem podpořit daňové poplatníky k pořízení hmotného majetku zatříděného v prvních dvou odpisových skupinách tím, že se zkrátila doba jeho odpisování (podpora zakázek),
- zvýšení limitů výdajů stanovených procentem z příjmů pro zdaňovací období roku 2009 u většiny výdělečných činností, a to až o 20 % nahoru proti předcházejícímu zdaňovacímu období změna byla zákonem č. 289/2009 Sb., a změněn byl § 7, odstavec 7 zákona o dani z příjmu.

V roce 2011 byla v souvislosti s opakujícími se povodňovými škodami pouze pro zdaňovací období roku 2011 snížena částka základní slevy na dani na poplatníka (§ 35ba) o 1 200 Kč za rok (o 100 Kč měsíčně), tj. z 24 840 Kč na 23 640 Kč (tzv. povodňová stokoruna). Pro rok 2012 měla základní sleva na dani již stejnou bázi jako v roce 2010, tzn. 24 840 Kč.

V roce 2012 byla rodinám s dětmi poskytnuta kompenzace za zvýšení nepřímého zdanění v podobě zvýšení daňového zvýhodnění na vyživované dítě o 1 800 Kč ročně (150 Kč měsíčně). Jedná-li se o dítě, které je držitelem průkazu ZTP/P, lze uplatnit dvojnásobnou částku. Podmínky uplatnění upravuje § 35c zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Rovněž byla zvýšena také maximální výše ročního daňového bonusu¹ z 52 200 Kč na 60 300 Kč (o 8 100 Kč) a maximální výše měsíčního daňového bonusu ze 4 350 Kč na 5 025 Kč (o 675 Kč) (SZÚ 2012).

V roce 2013 proběhlo několik legislativních změn:

- zavedeno solidární zvýšení daně o 7 % z části příjmů podle § 6 a § 7 zákona o daních z příjmů převyšující limit 103 536 Kč měsíčně,

¹ Je-li daňové zvýhodnění nebo jeho část vyšší než vlastní daňová povinnost, jedná se o daňový bonus. Může tak dojít k situaci, kdy poplatník neplatí žádnou daň z příjmů a ještě je mu vyplácena částka navíc, a to až do výše daňového zvýhodnění. Formou daňového bonusu lze uplatnit částku maximálně 60.300 Kč ročně. Bonus lze uplatnit, pokud činí alespoň 100 Kč. Podmínky pro uplatnění daňového bonusu stanoví zákon o dani z příjmu.

- na omezenou dobu, tj. pro zdaňovací období 2013–2015 nelze uplatnit základní slevu na dani na poplatníka 24 840 Kč ročně poplatníkem, který k 1. lednu zdaňovacího období pobírá starobní důchod,
- plošné zvýšení limitu osvobození příspěvků zaměstnavatele v § 6 odst. 9 písm. p) zákona o daních z příjmů z 24 000 Kč na 30 000 Kč,
- daňový odpočet poplatníka za penzijní produkty (až 12 000 Kč ročně) se rozšířil o doplňkové penzijní spoření,
- změna v rozpočtovém určení daní ve prospěch obcí (snížení o 1,2 p.b.).

V roce 2015 se již projevoval ekonomický růst, docházelo k navýšení hrubých mezd zaměstnanců, z legislativního hlediska měly na inkaso daně dopad tyto změny:

- daňové zvýhodnění na vyživované dítě v závislosti na počtu dětí žijících s ním ve společně hospodařící domácnosti, a to 13 404 Kč ročně na jedno dítě, (měsíčně 1 117 Kč), 15 804 Kč ročně na druhé dítě, (měsíčně 1 317 Kč) a 17 004 Kč ročně na třetí a každé další dítě (měsíčně 1 417 Kč),
- daňová sleva ve výši výdajů prokazatelně vynaložených poplatníkem za umístění vyživovaného dítěte poplatníka v zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školy. Výše této daňové slevy je max. 8 500 Kč na každé vyživované dítě,
- opětovné uplatnění základní slevy na dani pro pracující důchodce pobírající starobní důchod ve výši 24 840 Kč (SZÚ 2015).

Rok 2016 ovlivnily následující legislativní úpravy:

- úprava daňového zvýhodnění na druhé a další vyživované dítě v průběhu roku 2016 z částky 15 804 Kč na 17 004 Kč na druhé dítě, resp. z částky 17 004 Kč na částku 20 604 Kč na třetí a další dítě,
- daňová sleva ve výši výdajů prokazatelně vynaložených poplatníkem za umístění vyživovaného dítěte poplatníka v zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školy, výše této daňové slevy je max. 9 200 Kč na každé vyživované dítě,
- snížení podílu státního rozpočtu na celkovém inkasu této daně o 0,98 p. b. od 1. ledna 2016 (SZÚ 2016).

V roce 2017 došlo ke zvýšení částky daňového zvýhodnění na druhé vyživované dítě ve společně hospodařící domácnosti na 19 404 Kč (o 2 400 Kč ročně), třetí a každé další vyživované dítě na 24 204 Kč (o 3 600 Kč ročně) v průběhu roku 2017 (zákon č. 170/2017 Sb.).

Rok 2018 ovlivnily následující legislativní změny:

- zvýšení částky daňového zvýhodnění na první vyživované dítě ve společně hospodařící domácnosti na 15 204 Kč (o 1 800 Kč ročně) v průběhu roku 2018 (zákon č. 200/2017 Sb.),
- zvýšení limitu pro odpočet pojistného na soukromé životní pojištění až 24 000 Kč (místo limitu 12 000 Kč),
- zvýšení limitu odpočtu příspěvku na doplňkové penzijní spoření (resp. penzijní připojištění se státním příspěvkem) až 24 000 Kč (místo limitu 12 000 Kč pro předcházející roky),
- zvýšení minimální mzdy pro rok 2018 na částku 12 200 Kč (SZÚ 2018).

V roce 2019 byla zvýšena minimální mzda pro rok 2019 o 1 150 Kč na částku 13 350 Kč.

V roce 2020 nebyly z legislativního hlediska pro zdaňovací období roku 2020 přijaty žádné zásadní úpravy zákona o daních z příjmů, které by výrazně ovlivnily výběr daně. Přesto byl tento rok výrazně poznamenán celosvětovou pandemií, následkem toho byl např. vyšší počet zaměstnanců na ošetřovném a byly nižší mzdy a platy zaměstnanců z důvodu překážek na straně zaměstnavatele (SZÚ 2020).

4.5.1 Závislost celkových příjmů SR na celkových daňových příjmech FO

Pro výpočet regresní analýzy byla použita data z tabulky č. 24, na osu Y byly zadány *Celkové příjmy SR*, na osu X *Daňové příjmy celkem*. Postup výpočtu je popsán v části 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.

Tabulka č. 24 Celkové příjmy SR a daň z příjmů FO

DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Daň z příjmů fyzických osob	87,49	90,61	92,59	94,49	98,22	103,05	112,95	128,61	146,54	164,52	154,10
Celkové příjmy SR	1 000,38	1 012,76	1 051,39	1 091,86	1 133,83	1 234,52	1 281,62	1 273,64	1 403,92	1 523,22	1 475,50

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Na základě vložených dat vznikla následující tabulka, popis základních hodnot uveden pod tabulkou.

Tabulka č. 25 Závislost celkových příjmů SR na výběru daně z příjmů FO

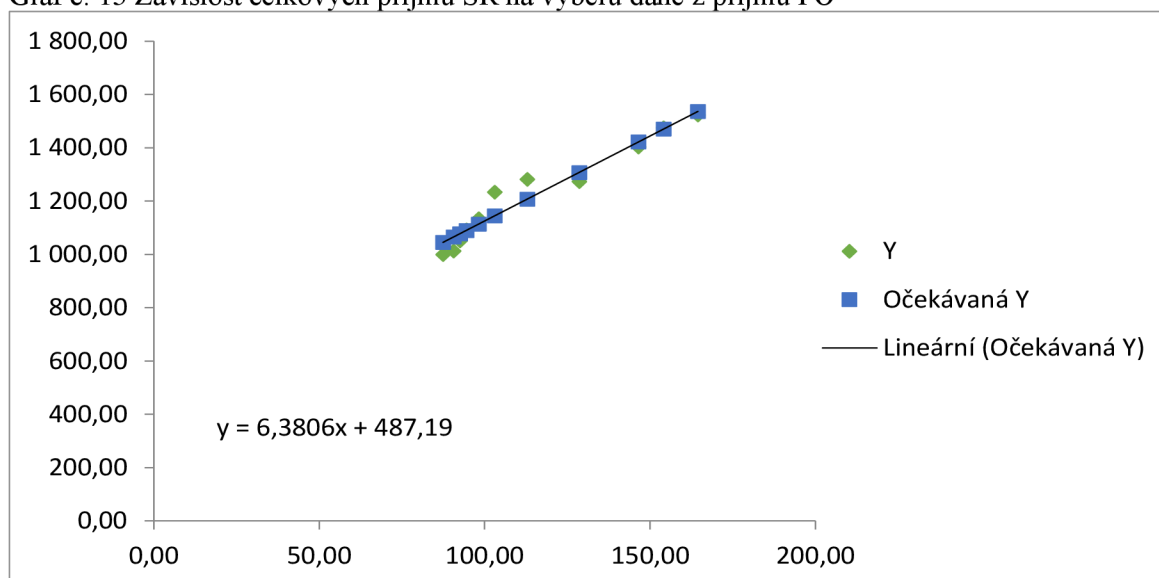
VÝSLEDEK								
<i>Regresní statistika</i>								
Násobné R	0,9685423							
Hodnota spolehlivosti R	0,93807418							
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,93119354							
Chyba stř. hodnoty	48,4409974							
Pozorování	11							
ANOVA								
	Rozdíl	SS	MS	F	Ýznamnost F			
Regrese	1	319914,633	319914,633	136,335185	9,7165E-07			
Rezidua	9	21118,7721	2346,53023					
Celkem	10	341033,405						
	Koeficienty	Chyba stř. hodnoty	t Stat	Hodnota P	Dolní 95%	Horní 95%	Dolní 99,0%	Horní 99,0%
Hranice	487,191535	64,9126953	7,50533516	3,6721E-05	340,348816	634,034253	276,23595	698,147119
Soubor X 1	6,3805565	0,54645522	11,6762659	9,7165E-07	5,1443889	7,6167241	4,60466689	8,15644611

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z programu Excel

Výstupem regresní analýzy jsou hodnoty v tabulce č. 25. Hodnota korelačního koeficientu je 0,968542298, hodnota koeficientu determinace je 0,938074184. Pomocí koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů SR jsou 93,8 % ovlivněny změnami výše celkových daňových příjmů.

Hodnoty koeficientů ve třetí části (Odhady koeficientů) jsou 6,3805565 a 487,1915347, což se projeví v následujícím grafu č. 15.

Graf č. 15 Závislost celkových příjmů SR na výběru daně z příjmů FO

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Regresní koeficient $b_0 = 487,19$ je kladný a tzn., že se jedná o přímou závislost. Pokud tedy rostou příjmy z výběru daně z příjmů FO, tak zároveň rostou příjmy státního rozpočtu přímo úměrně.

4.6 Ostatní daňové příjmy

Do ostatních daňových příjmů jsou zahrnuty veškeré zbývající daňové příjmy – silniční daň, daň z nemovitých věcí, majetkové daně a vzhledem k používané terminologii ve státních závěrečných účtech, tak i některé poplatky jako např. dálniční poplatek. Vzhledem k výši inkasa je k těmto daním přiřazena i daň z hazardních her a loterií.

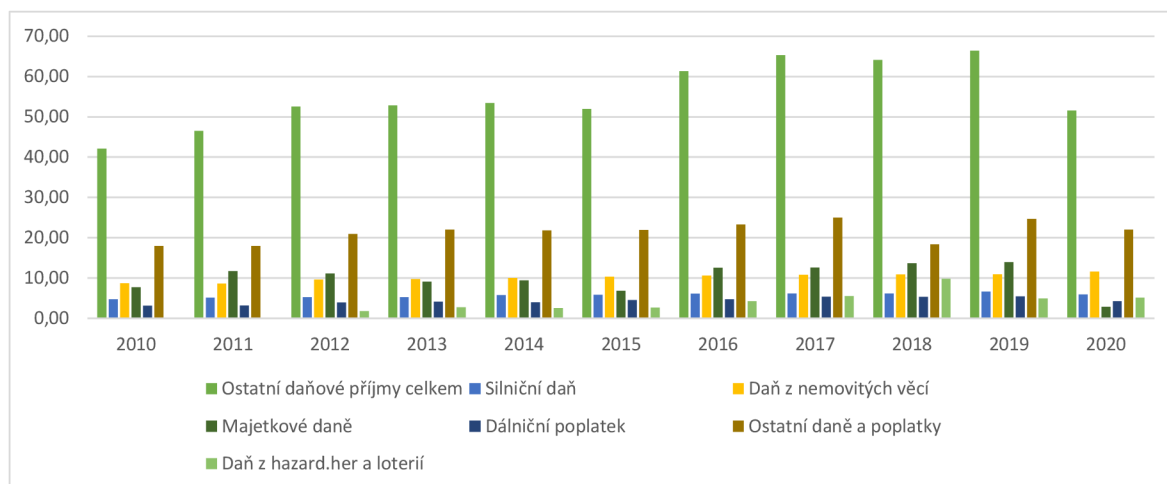
Tabulka č. 25 Hodnoty ostatních daňových příjmů

DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ostatní daňové příjmy celkem	42,11	46,52	52,56	52,84	53,43	51,99	61,30	65,29	64,09	66,40	51,60
Ostatní daňové příjmy SR	15,55	19,41	19,68	17,82	17,74	15,14	22,86	24,86	24,81	25,97	13,10
Silniční daň	4,69	5,07	5,25	5,23	5,77	5,80	6,06	6,12	6,14	6,63	5,90
Daň z nemovitých věcí	8,66	8,61	9,60	9,74	9,97	10,33	10,59	10,77	10,86	10,91	11,60
Majetkové daně	7,68	11,72	11,10	9,08	9,42	6,79	12,53	12,58	13,64	13,88	2,80
Dálniční poplatek	3,11	3,17	3,91	4,09	3,95	4,52	4,67	5,37	5,31	5,42	4,20
Daň z hazard. her a loterií	0	0	1,8	2,7	2,5	2,6	4,2	5,5	9,8	4,9	5,1
Ostatní daně a poplatky	17,97	17,95	20,90	22,00	21,82	21,95	23,25	24,95	18,34	24,66	22,00

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

V tabulce č. 25 jsou uvedeny hodnoty celkového inkasa jednotlivých daní s výjimkou u daně z hazardních her a loterií, kde je uveden pouze skutečný příjem do SR. V řádku *Ostatní daňové příjmy celkem* je uvedeno celkové inkaso všech daní, v řádku *Ostatní daňové příjmy SR* jsou uvedeny pouze příjmy, které z celkového inkasa daní připadly SR.

Graf č. 15 Grafické znázornění celkového inkasa ostatních daňových příjmů

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

V grafu č. 15 jsou pro lepší znázornění uvedeny hodnoty celkového inkasa jednotlivých daní s výjimkou u daně z hazardních her a loterií, kde je uveden pouze skutečný příjem do SR. Hodnoty použity z tabulky č. 25.

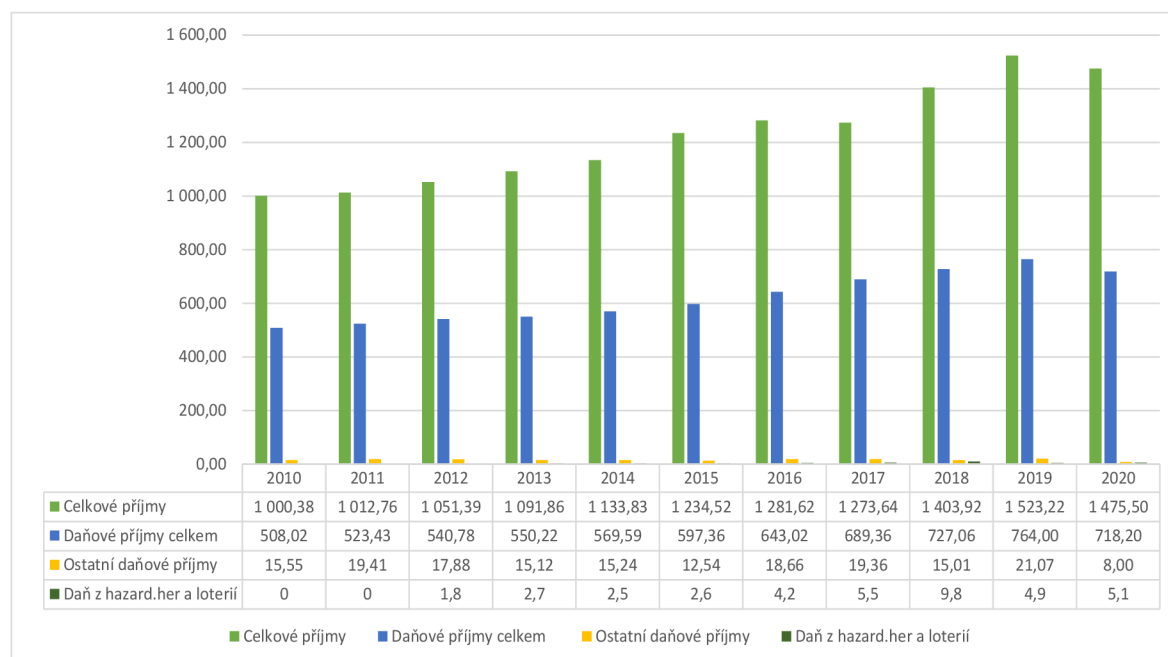
Tabulka č. 26 Inkaso Ostatních daňových příjmů poukazované mimo SR v mld. Kč

Silniční daň	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celkem	4,69	5,07	5,25	5,23	5,77	5,8	6,06	6,12	6,14	6,63	5,9
SFDI	4,69	5,07	5,25	5,23	5,77	5,8	6,06	6,12	6,14	6,63	5,9
dálniční poplatek	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celkem	3,11	3,17	3,91	4,09	3,95	4,52	4,67	5,37	5,31	5,42	4,2
SFDI	3,11	3,17	3,91	4,09	3,95	4,52	4,67	5,37	5,31	5,42	4,2
daň z nemovitých věcí	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
celkem	x	x	x	x	9,97	10,33	10,59	10,77	10,86	10,91	11,6
obec	x	x	x	x	9,97	10,33	10,59	10,77	10,86	10,91	11,6
daň z nemovitosti	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Celkem	8,66	8,61	9,6	9,74	x	x	x	x	x	x	x
obce	8,66	8,61	9,6	9,74	x	x	x	x	x	x	x

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Tabulka č. 26 zobrazuje celkové inkaso daní zahrnutých v Ostatních daních, které není příjmem státního rozpočtu. Daň z hazardních her se v zákonem stanoveném poměru rozděluje do státního rozpočtu a do rozpočtu obcí, 35 % inkasa připadá státu (viz 3.4 Rozpočtové určení daní).

Graf č. 16 Celkové příjmy SR, ostatních daňových příjmů a daně z hazardních her a loterií

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Graf č. 16 zobrazuje celkové příjmy SR, ostatní daňové příjmy SR a daň z hazardních her a loterií v mld. Kč v letech 2010-2020. Hodnoty ostatních daňových příjmů se pohybují v intervalu 13,10 mld. Kč v roce 2020 až 25,97 mld. Kč v roce 2019. Hodnoty daně z hazardních her a loterií jsou v rozmezí 1,8- 9,8 mld. Kč.

Legislativní úpravy se v průběhu let 2010 – 2020 dotýkaly i majetkových daní, ale jejich vliv na příjmy státního rozpočtu je minimální. Výnos daně darovací závisel na počtech a hodnotách bezúplatných převodů majetku a byl ovlivněn nízkými sazbami daně a rozsáhlým osvobozením. Od daně darovací byly osvobozeny bezúplatné převody majetku, pokud k nim docházelo mezi osobami zařazenými v I. a II. skupině dle stupně příbuzenství, obdobně bylo i u daně dědické.²

Zákon č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, byl ke dni 31. 12. 2013 zrušen zákonným opatřením Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí. Právní úprava daně dědické a daně darovací byla s účinností od 1. 1. 2014 včleněna pod režim daní z příjmů. Z uvedeného důvodu je inkaso daně dědické a inkaso daně darovací prakticky zanedbatelné.

Daň z nabytí nemovitých věcí, s účinností do 31. 12. 2013 daň z převodu nemovitostí, byla zavedena s účinností od 1. 1. 2014 a její výše byla 4 % z kupní ceny. Tato daň byla k 26. 9. 2020 zrušena.

Výrazný pokles inkasa u daně darovací v letech 2015 až 2017 (až minusové hodnoty) je způsoben vratkami daně darovací na základě rozhodnutí Odvolacího finančního ředitelství, které tak postupovalo na základě rozsudku Nejvyššího správního soudu, a to v případech řešení opravných prostředků proti platebním výměrům na daň darovací z bezúplatného nabytí povolenek na emise skleníkových plynů pro výrobu elektřiny (sazba 32 %).

4.6.1 Závislost celkových příjmů SR na celkových ostatních daňových příjmech

Pro výpočet regresní analýzy byla použita data z tabulky č. 24, na osu Y byly zadány Celkové příjmy SR, na osu X Daňové příjmy celkem. Postup výpočtu je popsán v části 3.5 Jednoduchá lineární regrese a korelace.

² V I. skupině byly příbuzní v řadě přímé a manželé, ve II. skupině pak příbuzní v řadě pobočné (sourozenci, synovci, neteře, strýčkové a tety) a také manželé dětí (zeťové, snachy), rodiče manžela, manželé rodičů a osoby, které žily s dárce nejmeně po dobu jednoho roku ve společné domácnosti před převodem majetku.

Tabulka č. 27 Celkové příjmy SR a celkové ostatní daňové příjmy SR

<i>DRUH PŘÍJMU</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ostatní daňové příjmy	15,55	19,41	19,68	17,82	17,74	15,14	22,86	24,86	24,81	25,97	13,10
Celkové příjmy SR	1 000,38	1 012,76	1 051,39	1 091,86	1 133,83	1 234,52	1 281,62	1 273,64	1 403,92	1 523,22	1 475,50

Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Na základě vložených dat vznikla následující tabulka, popis základních hodnot uveden pod tabulkou.

Tabulka č. 28 Závislost příjmů SR na výběru ostatních daňových příjmů

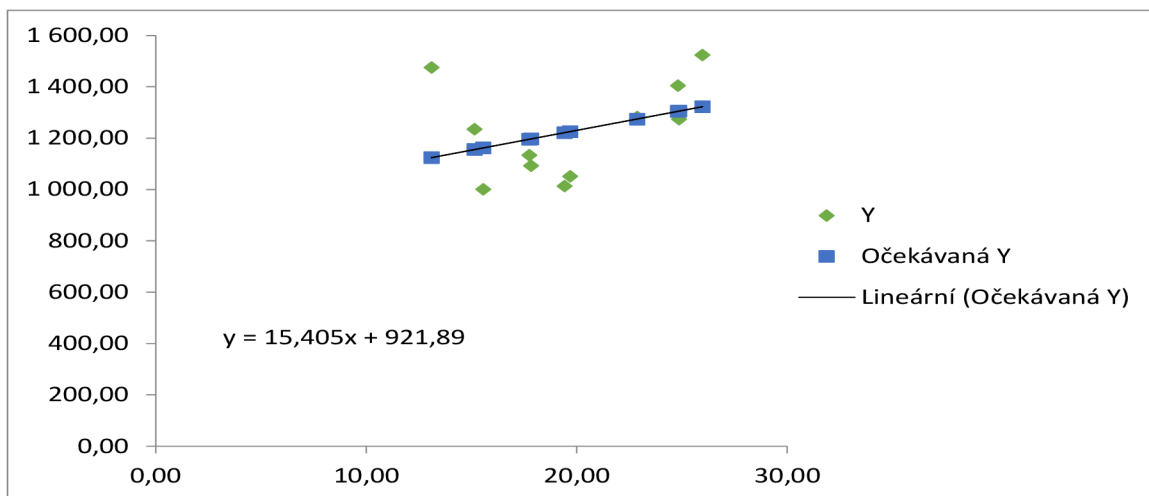
VÝSLEDEK									
<i>Regresní statistika</i>									
Násobné R	0,36462616								
Hodnota spolehlivosti R	0,13295224								
Nastavená hodnota spolehlivosti R	0,0366136								
Chyba stř. hodnoty	181,25864								
Pozorování	11								
ANOVA									
	<i>Rozdíl</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>ýznamnost F</i>				
Regrese	1	45341,1545	45341,1545	1,38005101	0,27023682				
Rezidua	9	295692,251	32854,6946						
Celkem	10	341033,405							
	<i>Koeficienty</i>	<i>Chyba stř. hodnoty</i>	<i>t Stat</i>	<i>Hodnota P</i>	<i>Dolní 95%</i>	<i>Horní 95%</i>	<i>Dolní 99,0%</i>	<i>Horní 99,0%</i>	
Hranice	921,886161	264,32563	3,48769116	0,00685502	323,940045	1519,83228	62,871335	1780,90099	
Soubor X 1	15,4046844	13,1130958	1,17475572	0,27023682	-14,259199	45,068568	-27,21072	58,0200892	

Zdroj: vlastní zpracování, výstup z programu Excel

Výstupem regresní analýzy jsou hodnoty v tabulce č. 28. Hodnota korelačního koeficientu je 0,364626162, hodnota koeficientu determinace je 0,132952238. Pomocí koeficientu determinace je možné konstatovat, že změny celkových příjmů SR jsou z 13,3 % ovlivněny změnami výše celkových ostatních daňových příjmů, jedná se tedy o velice slabou závislost.

Hodnoty koeficientů ve třetí části (Odhady koeficientů) jsou 15,40468436 a 921,8861614, což se projeví v následujícím grafu č. 16.

Graf č. 16 Závislost celkových příjmů SR a ostatních daňových příjmů

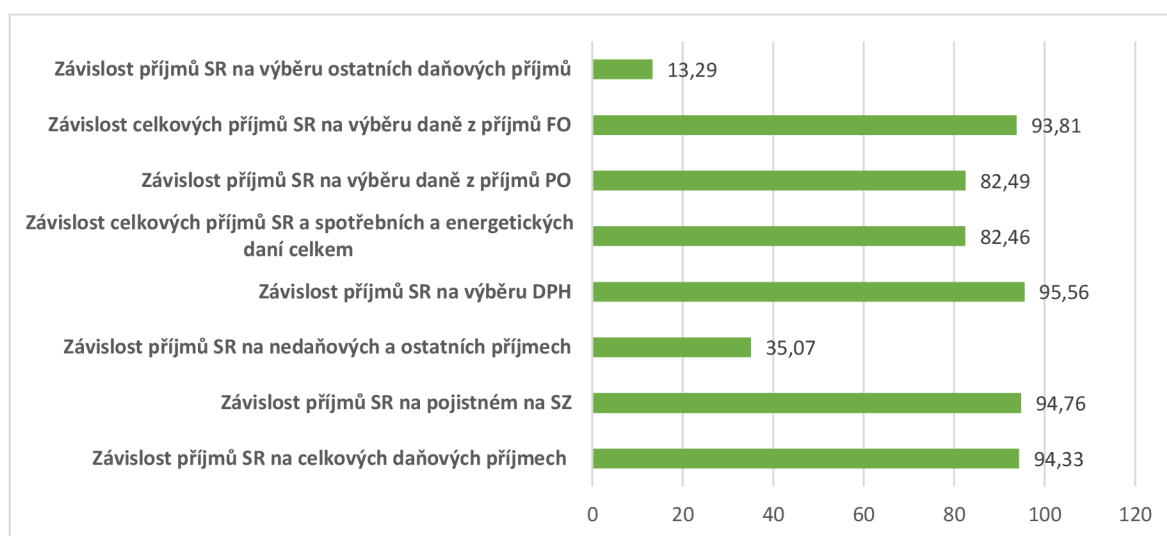
Zdroj: vlastní zpracování dle SZÚ 2010-2020, MF ČR

Regresní koeficient $b_0 = 921,89$ je kladný a tzn., že se jedná o přímou závislost. Pokud tedy rostou příjmy z výběru ostatních daňových příjmů, tak zároveň rostou příjmy státního rozpočtu přímo úměrně.

5 Shrnutí

Lze potvrdit, že veškerá tabulková a grafická srovnání a výsledků regresní a korelační analýzy doložily velmi silnou závislost celkových příjmů státního rozpočtu na daňových příjmech. Pro větší názornost byl zpracován z výsledků jednoduchých regresních modelů graf, ve kterém je srovnán koeficient determinace.

Graf. č. 17 Srovnání závislosti příjmů SR na jednotlivých příjmech pomocí koeficientu determinace

Zdroj: vlastní zpracování dle výstupů z programu Excel

Z grafu lze odvodit vysokou závislost příjmů SR na celkových daňových příjmech, kdy determinanční koeficient je 94,33 %. Ještě vyšší je závislost státních příjmů na výběru DPH, kdy determinanční koeficient je 95,56 %. Naopak velmi malou závislost lze konstatovat u státních příjmů na výběru ostatních daňových příjmů, kam byly v této práci zařazeny např. majetkové daně nebo daň silniční.

Na základě zjištěných hodnot lze tvrdit, že pokud rostou příjmy z daní, tak rostou i příjmy státního rozpočtu.

6 Závěr

Diplomová práce se zabývá problematikou vývoje příjmů státního rozpočtu v závislosti na výběru daní v letech 2010-2020 a je zaměřena na zhodnocení tohoto vývoje a posouzení závislosti celkových a daňových příjmů státního rozpočtu České republiky. Veškerá data byla získána ze Státních závěrečných účtů České republiky, tyto dokumenty jsou veřejně přístupné na portálu Ministerstva financí ČR.

Celkové příjmy státního rozpočtu vykazovaly až do roku 2019 rostoucí trend, v roce 2020 je nárůst příjmů zpomalen. Očekávané příjmy státního rozpočtu byly sice naplněny, ale vliv všech pandemických opatření ve snaze zamezit šíření koronaviru omezováním činnosti v celých odvětvích se projevil.

Diplomová práce ukázala velmi silnou závislost mezi celkovou výší vybraných daní a celkovou výší příjmů státního rozpočtu. Tato závislost u nepřímých daní je nejvyšší u daně z přidané hodnoty (95,56 %), u přímých daní pak u daně z příjmů fyzických osob (93,81 %).

Na výši výběru daní mají v případě předvídatelného hospodářského růstu rozhodující vliv především legislativní změny prováděné v průběhu jednotlivých let. V časovém intervalu let 2010-2020 byly daně slučovány, rušeny, vznikly nové, docházelo ke změně sazeb daně, daňových úlev a slev. Velký podíl na dosahovanou výši příjmů státního rozpočtu má i rozpočtové určení daní, kdy se vždy ve prospěch obcí a krajů navyšovaly jejich procentní podíly. Dopad přijímaných legislativních změn se projevuje obvykle již v daném nebo následujícím roce.

V případě neočekávaných a nepředvídatelných skutečností, jako tomu bylo v roce 2013 (povodně zasahující velkou část území ČR) nebo v roce 2020 (pandemie nemoci COVID-19), je pro výběr daní a naplňování rozpočtu velice důležitý výkon ekonomiky ve sledovaném roce a vládní opatření přijatá na její podporu.

A v neposlední řadě mají na daně a tedy i příjmy státního rozpočtu velký vliv politická rozhodnutí, jako příklad lze uvést zrušení používání superhrubé mzdy od 1.1. 2021 pro výpočet daně z příjmu fyzických osob u zaměstnanců.

7 Seznam použitých zdrojů

- 1) BAKEŠ, Milan, KARFÍKOVÁ, M., KOTÁB, P., MARKOVÁ, H., a kolektiv. Finanční právo. 6. upr. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012. 519 s. ISBN 978-80-7400-440-7.
- 2) BERVIDOVÁ, Ludmila, VANČUROVÁ, Pavlína. Ekonomika veřejného sektoru. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2008. ISBN 978-80-213-1816-8.
- 3) BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav, STARÁ, Dana. Makroekonomie - teorie a praxe. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
- 4) ČERNOHORSKÝ, Jan, TEPLÝ, Petr. Základy financí. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.
- 5) ČERVENKA, Miroslav. Soustava veřejných rozpočtů. 1. vyd. Praha: Leges, 2009,
6) ISBN: 978-80-87212-11-0.
- 7) DVOŘÁK, Pavel. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-075-1.
- 8) HAMERNÍKOVÁ, Bojka, KUBÁTOVÁ, Květa. Veřejné finance. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, ISBN 80-864-3288-2.
- 9) HAMERNÍKOVÁ, Bojka, MAAYTOVÁ, Alena a kol. Veřejné finance. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.
- 10) HEBÁK, Petr, HUSTOPECKÝ, Jiří, MALÁ, Iva. Vícerozměrné statistické metody 2, vyd. 1., Praha: Informatorium, 2005, ISBN 8073330369.
- 11) HOLMAN, Robert. Makroekonomie: středně pokročilý kurz. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2010. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.
- 12) KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie. Úvod do problematiky. 2. aktualiz. vyd. Praha: ASPI, a.s., 2009. 301 s. ISBN 978-80-7357-423-9.
- 13) KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-165-3.
- 14) LAJTKEPOVÁ, Eva. Veřejné finance v České republice: teorie a praxe. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2013. 130 s. ISBN 978-80-7204-861-8.
- 15) MAAYTOVÁ, Alena, OCHRANA, František a PAVEL, Jan. Veřejné finance v teorii a praxi. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-5561-8.

- 16) MRKÝVKA, Petr, PAŘÍZKOVÁ, Ivana, RADVAN, Michal. Základy finančního práva. 6. opr. vyd. Praha: Armex Publishing, 2012. ISBN 978-80-87451-19-9.
- 17) PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.
- 18) PEKOVÁ, Jitka. Veřejné finance: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.
- 19) PEKOVÁ, Jitka. Veřejné finance: úvod do problematiky. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-358-4.
- 20) OCHRANA, František, PAVEL, Jan. Veřejný sektor a veřejné finance. 1. vydání., Praha: nakladatelství Grada Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-3228-2.
- 21) SCHNEIDEROVÁ, Ivana. Rozpočtová skladba 2021. 1. vydání: Nové Město n. Cidlinou: Acha obec účtuje, 2021. ISBN 978-80-907757-1-8.
- 22) VLČEK, Josef. Ekonomie a ekonomika. 4., zcela přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-478-9.
- 23) ŽÁK, Milan. Hospodářská politika. 2007. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2007. ISBN 978-80-86730-04-2.
- 24) Vyhláška Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě.
- 25) Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.
- 26) Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmu, ve znění pozdějších předpisů.
- 27) Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní ve znění pozdějších předpisů.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- 28) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2010, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2011/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2010-2059>.
- 29) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2011, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2011/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2011-2068>.

- 30) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2012, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW:<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2012/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2012-12306>.
- 31) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2013, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW:<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>.
- 32) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2014, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW:<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2014/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2014-21750>.
- 33) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2015, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW:<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2015/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2015-26636>.
- 34) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2016, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW:<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2016/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2016-31478>.
- 35) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2017, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW:<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2017/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2017-31478>.
- 36) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2018, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW:<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2018-36452>.
- 37) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2019, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2022. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW:<https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2019/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2019-39631>.

- 38) Ministerstvo financí ČR. Státní závěrečný účet 2020, C. Zpráva o výsledcích hospodaření státního rozpočtu [online]. 2020. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-tatniho-rozpocetu/2020/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2020-4168918>.
- 39) MATEJ, Miroslav, 2017. Pravidla rozpočtové odpovědnosti v podmínkách obcí a krajů. In: Deník veřejné správy [online]. OF 1/2017 [cit. 2020-01-17]. Dostupné z WWW: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2020/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2020-4168918>.
- 40) Kdo jsme, 30. 9. 2021. Dostupné z WWW: <https://unrr.cz/o-rade/>
- 41) Integrovaný informační systém státní pokladny. Dostupný z WWW: <https://portal4.statnipokladna.cz/csuis/index.jsp>.
- 42) HAZRA, Avijit, GOGTAY, Nithya. 2016. Série biostatistik Modul 6: Korelace a lineární regrese. Indian Journal of Dermatology. 2016. Dostupné z WWW: <https://www.e-ijd.org/article.asp?issn=0019-5154;year=2016;volume=61;issue=6;spage=593;epage=601;aulast=Hazra>.
- 43) 2018. Analytický nástroj Regrese. In: Finance v praxi 2017-2022 [online]. OF 9/2017 [cit. 2020-09-17]. Dostupný z WWW: <https://financevpraxi.cz/index.php>.

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Rozpočtová soustava ČR – zjednodušené rozdělení

Obrázek č. 2 Schéma rozpočtového procesu v České republice

Obrázek č. 3 Struktura veřejných příjmů

Obrázek č. 4 Dělení přímých daní v České republice

Obrázek č. 5 Dělení nepřímých daní v České republice

Obrázek č. 6 Srovnání obvyklých pojmů a pojmů regresní statistiky v Excelu

Obrázek č. 7 Zobrazení tabulky Analýzy rozptylu ANOVA vzniklé v Excelu

Obrázek č. 8 Zobrazení tabulky Odhady koeficientů vzniklé v Excelu s popisy sloupců

8.2 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Množství a typy veřejných institucí

Tabulka č. 2 Sazby daně z přidané hodnoty v letech 1993 – 2020

Tabulka č. 3 Rozpočtové určení DPH v % vyjádření v období 2010-2020

Tabulka č. 4 Rozpočtové určení DPPO v % vyjádření v období 2010-2020

Tabulka č. 5 DPFO z kapitálových výnosů

Tabulka č. 6 DPFO ze závislé činnosti

Tabulka č. 7 DPFO ze samostatné výdělečné činnosti

Tabulka č. 8 Podíl jednotlivých příjmů SR na celkových příjmech SR v letech 2010–2020

Tabulka č. 9 Objem jednotlivých příjmů SR v období 2010-2020

Tabulka č. 10 Podíl jednotlivých daňových příjmů k celkovým daňovým příjmům

Tabulka č. 11 Hodnoty celkových příjmů SR a celkových daňových příjmů

Tabulka č. 12 Závislost příjmů SR na výběru daní

Tabulka č. 13 Hodnoty celkových příjmů SR a pojistného na SZ

Tabulka č. 14 Závislost příjmů SR na pojistném na SZ

Tabulka č. 15 Hodnoty celkových příjmů SR a nedaňových a ostatních příjmů

Tabulka č. 16 Závislost příjmů SR na nedaňových a ostatních příjmech

Tabulka č. 17 Celkové příjmy SR a inkaso DPH

Tabulka č. 18 Závislost příjmů SR na výběru DPH

Tabulka č. 19 Složení spotřebních a energetických v rozpadu na jednotlivé daně v letech 2010-2020 v mld. Kč

Tabulka č. 20 Celkové příjmy SR a spotřební a energetické daně
Tabulka č. 21 Závislost celkových příjmů SR a spotřebních a energetických daní celkem
Tabulka č. 22 Celkové příjmy SR a daň z příjmů PO
Tabulka č. 23 Závislost příjmů SR na výběru daně z příjmů PO
Tabulka č. 24 Celkové příjmy SR a daň z příjmů FO
Tabulka č. 26 Inkaso ostatních daňových příjmů poukazované mimo SR v mld. Kč
Tabulka č. 27 Celkové příjmy SR a celkové ostatní daňové příjmy SR

8.3 Seznam grafů

Graf č. 1 Vývoj příjmů státního rozpočtu v letech 2010-2020 v mld. Kč
Graf č. 2 Složení příjmů státního rozpočtu v základním dělení příjmů v letech 2010-2020 v mld. Kč
Graf č. 3 Podíl jednotlivých příjmů SR na celkových příjmech SR v letech 2010–2020
Graf č. 4 Strukturální rozdělení celkového inkasa daní v letech 2010-2020 v mld. Kč
Graf č. 5 Závislost příjmů SR na výběru daní
Graf č. 6 Závislost příjmů SR na výběru pojistného na SZ
Graf č. 7 Závislost příjmů SR na nedaňových a ostatních příjmech
Graf č. 8 DPH – struktura rozdělení celkového inkasa v letech 2010-2020 v mld. Kč
Graf č. 9 Srovnání příjmů z DPH s celkovými daňovými příjmy a s celkovými příjmy SR v mld. Kč
Graf č. 10 Závislost příjmů SR na výběru DPH
Graf č. 11 Srovnání příjmů spotřebních a energetických daní s celkovými daňovými příjmy a s celkovými příjmy SR v mld.
Graf č. 12 Závislost celkových příjmů SR a spotřebních a energetických daní celkem
Graf č. 13 DPPO - struktura rozdělení celkového inkasa daně v letech 2010-2020 v mld. Kč
Graf č. 14 Srovnání daně z příjmů PO s celkovými daňovými příjmy a s celkovými příjmy SR v mld. Kč
Graf č. 15 Grafické znázornění celkového inkasa ostatních daňových příjmů
Graf č. 16 Závislost celkových příjmů SR a ostatních daňových příjmů
Graf č. 17 Srovnání závislosti příjmů SR na jednotlivých příjmech pomocí koeficientu determinace

8.4 Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
MF	Ministerstvo financí
EU	Evropská unie
EET	Elektronická evidence tržeb
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
NRV	Národní rozpočtová rada
DPPO	daň z příjmů právnických osob
DPFO	daň z příjmu fyzických osob
DPH	daň z přidané hodnoty
FO	fyzické osoby
PO	právnické osoby
SD	spotřební daně
SFDI	Státní fond dopravní infrastruktury
SR	státní rozpočet
SZÚ	Státní závěrečný účet